

CULTURA CREȘTINĂ

REVISTĂ LUNARĂ.

SUMAR:

- Dr. VICTOR MACAVEIU** Liga Culturală la Blaj.
Dr. CORIOLAN SUCIU Reflexii din prilejul congresului Ligei Culturale.
Dr. IOAN BĂLAN Cuvântul Papei la Chicago.
DUMITRU NEDA Mai încap laolaltă: credința și știința.
AUGUSTIN COMA Lumina preotească.
Dr. I. COLTOR Istoria unui Suflet.
S. ULPIAN Autoritatea, criza ei și remediile.
Dr. N. LUPU Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat.

INSEMNĂRI: † Inginerul Iustin Nicoară. Dr. C. Suci. — Școala neutră și școala confesională. P. T. — Problema zilei de opt ore în discuția Conferenței internaționale a muncii. Industria metalelor prețioase și a bumbacului în România. — Dicționarul limbii române. — Părinții și conducerea învățământului. — Mișcarea cooperativă în Ardeal. — O nouă fază a politicii republicii soviete. — Romanizarea orașelor ardelen. Tiberiu Vornic. — Cooperația de producție și consum în vechiul regat. — Cartea românească veche. C. A. V. — Problema organizării muncii. — Cooperația de producție și consum în Ardeal.

MISCELLANEA: Politica de imigrare a Franței. (Oct. I. M.) — Combaterea tuberculozei. — Cota bancnotelor pe cap de locuitor în diverse state. — Statistica țărilor din Europa. — Arderea cadavrelor.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE.

CRONICĂ.

BLAJ.

Tipografia Seminarului teologic.

Cultura Creștină

revistă lunară.

ABONAMENTUL:

Pe un an 160 lei.
Pe șase luni 80 lei.
Pentru America 3 dolari

Redacția și Administrația
B L A J.

Director și redactor responsabil: Dr. Ioan Coltor.

Colaboratori: Ioan Agârbiceanu, Dr. Ioan Bălan, Dr. Victor Bîrlea, Dr. George Bob, Ioan Boroș, Dr. Nicolae Brînzeu, Dr. Alexandru Ciplea, Ioa Crișan, Dr. Elie Dăianu, Dr. Ioan Ferenc, Ovidiu Hulea, Dr. Anton Gabor, Dr. Ioan Georgescu, Alexandru Lupeanu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Tit Malaiu, Dr. Dumitru Manu, Dr. Ioan Marianescu, Dr. Gheorghe Miculaș, Dumitru Neda, Episcop Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. Zenovie Paclișanu, Dr. Grigorie Pop, Dr. Augustin Popa, Septimiu Popa, Dr. Iacob Radu, Ștefan Roșianu, Dr. Ioan Sâmpăleanu, Dr. Coriolan Suci, Dr. Augustin Tatar, Dr. Aloisiu Tăutu.

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Admini-
strația:
BLAJ.

Abonamentul:
Pe an . . . 160 lei.
Pe șase luni. 80 lei.

Director:
Dr. IOAN COLTOR.

Liga Culturală la Blaj.

— Congresul anual, 27—29 Iunie 1926.—

A doua zi după congres.

Abia ne reculegem și încercăm a ne fixa și a ne coordona impresiile...

Fără de multe pregătiri înainte, cu un „comitet aranjator“, care abia de 2—3 ori s'a putut întruni, sara după cină, în casina română, cu o vădită — deși neînțeleasă — ostilitate a autorităților statului, totuși manifestațiile ce au avut loc cu acest prilej, au fost de o spontaneitate, care a dat nota tuturor serbărilor.

Noi, am dat găzduirea și ospitalitatea recunoscută a Blăjenilor, am dat fastul bisericii și al slujbei din Catedrală, am completat asistența dela ședințele congresului, am improvisat o exhibiție de înaltă valoare artistică (cuartetul de vioare Mureșan-Cherebeț-Heltmann-Sasu și declamarea dșoarei Munteanu, toți localnici!), am prezentat o mică expoziție bibliografică din comorile bibliotecii centrale, al cărei inteligent și harnic custode este prietinel Al. Lupeanu, am dat ideea, programul și aranjarea excursiei dela Cetatea de baltă.

Liga, a adus la Blaj o seamă de intelectuali: domni, dame, profesori, avocați, institutori, învățători, studenți — tot atâția fanatici ai idealului culturii românești — câteva sute de oaspeți, cari ar fi fost de 2—3 ori mai mulți, dacă o lipsă de inteligență (ori o răutate, rău plasată?) nu ar fi refuzat congresiștilor reducerea de 50—75% pe cfr. care se acordă și congresului — cârciumarilor!

Și în fruntea acestor oaspeți era *dl N. Iorga*.

Am asistat la toate ședințele congresului, am urmărit discursurile și discuțiile. *Am retrăit* vremile de luptă pentru realizarea unității culturale, dinainte de războiu, când „Istoria neamului românesc“ pătrundea în Ardeal prin „Librăria școalelor“ din Suceava, și se vindea aici cu 15 bani exemplarul, când „Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea“, purta foaia de titlă: „Cultura Cartofilor în Europa Centrală“, iar „Peregrinul Transilvan“ a lui Codru Drăgușanu trecea frontiera Carpaților sub numele: „Noua metodă de altoirea pomilor de M. Siegmund, Iași, 1912, editura depozitului central de pomi“.

Ne-am reamintit sprijinul dat de Ligă atâtor tineri de-ai noștri, cari sub vitregia vremilor, trecând Carpații, și-au făcut rost de existență și de studii în „țara“ liberă de pe atunci.

Și *ne-am reconfortat cu nădejdea zilelor* mai bune, ce vor veni peste acest neam, pe care evenimentele izbândeii l-au ajuns cu prea puțini înțelegători ai sufletului unui singur popor, adunat de sub ruinele alor 4 stăpâniri deosebite.

Și din contactul cu „ligiștii“, și din discursurile și povețele generoase, cu largi perspective de cultură, de moralitate și de idealism, ale celui mai mare îndrumător și suprem dascăl al neamului nostru, *dl N. Iorga*, din discuțiile congresului petrecute într'o frățească conlucrare și entuziastă solidaritate a culturii și a idealismului românesc, *ne-am ales și noi, Blăjenii, cu recunoașterea și aprecierea* — magna cum laude — a activității și a rezultatelor din trecut, a nizuințelor de astăzi ale bisericii și ale școlilor noastre.

Atmosfera de muncă idealistă a Blajului a cucerit pe cei cari, alături de marele lor președinte, au venit la Blaj, și înfrățirea sufletească sinceră a atâtor intelectuali din toate părțile țării *a făcut un pas înainte*, mai gigantic decât atâtea alte „înfrățiri“ și „unificări sufletești“, pornite din gânduri meschine și din interese, pe cari nu-mi voi lua sarcina, să le numesc și cu alt nume.

Și la omagiul Ligii s'a mai adăugat, discret, *omagiul celor 8 absolvenți* în viață (din 17)

câți au terminat acum 50 de ani liceul nostru de băieți. Academicianul Ioan Bianu, vărul său, doctor Vasile Bianu, profesorii Frățilă, Iovian și Secășanu, trăiți în vechiul Regat, preoții noștri Hârșan, Mărculeț și Mărginean, au ținut, la aniversara celor 50 de ani, să peregrineze la Mecca de unde ieșind au pășit în viață și au izbutit, având drept merinde: conștiința datoriei, stăruința, cinstea și altruismul personal, învățate în școlile din umbra Catedralei Blajului. — După 50 de ani ei au revenit, *cu dovezi scrise, ca să facă mărturisire în fața țării întregite despre spiritul național*, în care totdeauna au fost crescute generațiile ce s'au perindat între zidurile acestor școli.

I. Preasfinția Sa Mitropolitul nostru a ținut să le mulțamească, într'o emoționantă cuvântare, în care s'a amestecat și o picătură de adâncă amărăciune... și o dârză hotărîre de a păși pe urmele marilor înaintași, atât de stăruitori pentru drepturile, pentru cultura și viitorul neamului...

Dl N. Iorga ne-a mai prezentat cu prilejul congresului, încă una — poate nu cea mai mică — dintre toate operele sale: „școala de misionare“ dela Valeni. Mărturisesc sincer: școala aceasta cu elevele ei a fost *o revelație* și pentru noi.

Și, ca să nu uit: a fost grandioasă și, pentru oaspeții din vechiul Regat, va rămâne neuitată, manifestația de ordine, de bun simț, de deșteptăciune, de conștiință națională, de dragoste către conducătorii buni, *a celor 8000 țărani*, cari ne-au primit și cu cari am petrecut ziua excursiei la Cetatea de baltă, cuibul lui Ștefan cel Mare și al lui Petru Rareș, cuib, din care se mai păstrează doar o movilă, ce ar acoperi ruinele cetății, și se păstrează, bine încă, folosită ca biserică a reformatilor, ziduri ale unei biserici, în stilul celor ale lui Petru Rareș și, sub varul alb — zice-se — frescuri, cari așteaptă pe dl Drăghiceanu ori pe altcineva dela Comisia Monumentelor Istorice, ca să le desgroape și identifice.

DR. VICTOR MACAVEIU.

Reflexii din prilejul congresului Ligei Culturale.

Frumusețea serbării dela 3/15 Maiu 1925 — spune dl Iorga la începutul cuvântului său despre activitatea Ligei — l-a făcut să promită Blajului, că viitorul Congres al Ligei Culturale se va ținea în cuprinsul căsuțelor lui atente la sunetul vechilor clopote de înviere națională.

Promisiunea din Maiu 1925, am văzut-o realizându-se în zilele de 27—29 Iunie a. c.

Celea două zile petrecute la Blaj și a treia la Cetatea de Baltă, au fost adevărate zile de sărbătoare, de elevare sufletească pentru intelectualii micului orașel cultural dela îmbinarea Târnavelor.

Cuvintele rostite și aprecierile făcute la adresa Blajului cu acest prilej, vin să spulbere noianul de calomnii și de pervertiri debitate pe toate căile, în anii din urmă, la adresa acestui centru românesc. Cele ce s'au petrecut cu acest prilej, au fost asemenea unui balsam alinător pe o rană sângerândă.

Căci iată care a fost soarta Blajului în anii din urmă. După înfăptuirea unității naționale, Blajul, care prin școlile și biserica sa a contribuit atât de mult la izbândirea visului nostru de veacuri, se aștepta pe tot dreptul ca și pentru el să urmeze zile mai bune, ca în locul prigonirii să aibă loc o pronunțată bunăvoință, în locul desconsiderării și a hulirii — recunoștința și justa apreciere. Dar în schimb cu ce s'a pomenit?

Anumite înalte fețe bisericesti din Ardeal interpretând falozinca Unirii naționale și-au pus în gând să facă o apă și un pământ din cele două confesiuni românești din Ardeal. Cei cari trebuiau să se desființeze, să se asimileze erau firește greco-catolicii. Deci Blajul greco-catolic, în fața acestei mentalități trebuia să dispară. Atacul a și fost pornit pe toate terenele. Prin cuvântări, ziare, reviste, broșuri, se vestea în

lumea largă, că ființarea bisericii unite e un anahronism, că nu mai are nici un drept de existență.

Pentru a dovedi aceasta, trecutul ei trebuia tras în noroi, vredniciile ei puse la îndoială, marii ei bărbați ponegriți — tot ce s-a făcut bun și mare prin ea, lăsat la o parte sau pervertit, tot ce a fost pată și scădere scos în relief. Iar pentru ca această mentalitate să dea roade mai bogate, trebuia aruncată sămânța discordiei între credincioșii satelor, trebuiau alimentate nemulțumirile locale ale unițiilor, aplicarea reformei agrare trebuia să devină parțială față de atâtea parohii unite, când se da prilej, cultul bisericii greco-catolice trebuia scărițat de pe platforma parității confesionale și proselitismul încurajat pe toate căile.

Iar fiindcă din partea bisericii noastre s'a reacționat la această campanie de anihilare, ne-am pomenit cu povestea lupului cu mielul. Tot noi eram care tulburam apele.

A doua campania, care a mers paralel cu cea bisericească, împotriva Blajului, a fost cea politică.

Crescuți în școală pronunțată de cinstire și de caracter, majoritatea covârșitoare a intelectualității Blajului, acei cari reprezintă adevăratul Blaj, au crezut și cred că a-ți schimba după oportunități incidentale convingerile politice nu e o dovadă de moralitate civică.

Evident, acești „inadaptabili,” acești „sectari” nu au fost și nu sunt priviți cu ochi buni din partea puternicilor zilei, cari rămâneau nedumeriți, cum de se mai poate afla un centru intelectual în Ardeal, unde să nu ajungi a-ți recruta pentru interesele tale politice decât oameni de-a treia-patra mână.

Deci, reviste și ziare, trecute și prezente, s'au întrecut să reducă Blajul și pe cei cari reprezentau tradiția lui, la zero, și sub respect politic. Unde mai adaugi, că un șef al partidului național a avut norocul, sau nenorocul, să iasă din Blaj, fapt îndeajuns pentru a nu cruța nici localitatea originii sale de toate atacurile pătimașe ale politiceii de partid.

Fiind deci de ani de zile calul de bătaie, atât sub respect confesional cât și politic, al tuturor cari aveau câte o piatră de aruncat, Blajul a răbdat și a perseverat în credințele sale, apărându-se, când și cum a putut, împotriva focului concentrat pe nedreptul împotriva sa.

Urmările luptelor le-a resimțit și le resimte pe trupul său. — Deposedat de averi prin reforma agrară, care n'a

cruțat nici pâinea din gura elevilor săi (tradiționalul țipău), școlile sale reduse la rangul școlilor minoritare, Mitropolitul Blajului a fost și e nevoit să cerșască și să se cufunde în datorii pentru întreținerea acelor lăcașuri, de unde un neam întreg a sorbit apa vie a credințelor naționale.

Și atunci, când vezi și simți nedreptatea ce ți-se face, îți cade atât de bine, dacă în cadrul unor serbări culturale-senine și nealterate de atmosfera păcătoasă a politicianismului, auzi de pe buzele aceluia, care este o fală a științei românești înlăuntru și înafară de granițele țării noastre, cumcă biserica unită, asupra căreia s'a năpustit cu atâta vehemență ortodoxia oficială ardeleană, a avut și are un drept de existență. *Biserica unită* — a spus dl Iorga — e o creațiune românească și poartă ca și biserica suroră pecetea neamului. Ea este o mărturie despre vloga poporului românesc capabil de creațiuni spontane. Blajul ridicat la umbra acestei biserici din sărăcia românească ori s'ar putea zice popească, n'a încetat de a fi cetatea care predică sfântul idealism românesc. Și a urat dl Iorga, ca această biserică a Blajului să ridice prestigiul bisericii unite românești, ca să reprezinte poporul românesc cu vrednicie în universalitatea bisericii catolice, căci prin aceasta se înalță nu numai biserica ci și nația.

Ce altfel sună această concepție întemeiată pe dragoste și recunoaștere a vredniciilor, decât lozincile de ură ce pleacă dela Sibiu ori uneori dela Cluj.

Iar ce privește școlile Blajului, dacă prezența și cuvintele celor 8 veterani, în frunte cu dl Ion Bianu dela Academie, cari au venit să-și serbeze aniversarea unui jumătate de veac dela promoție, — l-a făcut pe mult încercatul mitropolit Vasile să-și descarce tot amarul care de ani i-s'a îngrămădit în suflet, din cauza tratamentului nedrept la care au fost expuse școlile sale, — câtă înțelegere s'a dovedit în cuvintele de răspuns ale dlui Iorga, prin cari se amintea de școala imperfectă dar cu suflet, față de școala perfectă dar fără suflet din ziua de azi. Iar în slova de tipar din Neamul Românesc dl Iorga ține să accentueze, că nu numai foștii elevi dătoresc ceva Blajului, ci și acel Stat român întemeiat în formă de azi prin acțiunea spiritului de credință națională care s'a cultivat aici și a cărei manifestare e până și în discretul tricolor de pe păreții bisericii mitropolitane.

Iar fiindcă și Statul român în forma lui de azi datorește ceva Blajului, ar fi fost just și frumos, ca acest stat, de ori și cine ar fi fost guvernat, să-și arate recunoștința față de această Meccă, acest Heidelberg al românismului, și să nu-l lase a se mângăia numai cu nădejdea, că dacă viitorul nu va fi tot așa de nedrept, ci vor ajunge și dintre cei drepti la coada celorlalți la guvernarea acestei țări, se va face să curgă comori pentru școlile, din c ri poporul a supt sufletul său însuși.

Deși, după cum a spus I. P. S. Sa Mitropolilul Vasile, situația școlilor din Blaj în anul Domnului 1926, nu este cu mult mai bună de cum era în 1918, ele vor rămâne și pe mai departe, ori câte piedeci se vor pune și ori câte nedreptăți se vor mai face, cecece au fost: străgere ale credinței și limbei strămoșești.

În școlile Blajului ați învățat cinstea și omenia, nu învârteaia și spiritul gheșeftar, — a spus I. P. S. Sa Mitropolitul Vasile Suciul, adresându-se celor 8 elevi moșnegi absolvenți ai liceului, de acum sunt 50 de ani.

Această tradiție de cinste și omenie persistă și azi în școlile Blajului, dovadă afluența din ce în ce mai mare a elevilor, din tot cuprinsul țării întregite, pe cari nici nu-i mai poate cuprinde pe toți.

Recitim ziarele și revistele unde se reflectează ecoul sărbătoarei dela Blaj. Alături de glasul quasi unanim al presei întru aprecierea elogioasă a rolului din trecut și prezent al Blajului și întru acordarea unei satisfacții, cel puțin morale, pentru feliul vitreg în care a fost tratat în România întregită, s'a aflat un condei mercenar, care în prim-articolul unui ziar, să debiteze fără cel mai elementar scrupul de conștiință, cu un aer de biruință, cașicum ar fi descoperit piatra înțelepciunii, insulta trivială, că dascălii și preoții școlilor din Blaj sunt cei cari sapă groapa Blajului.

Trecem pe lângă această inconștiență plină de răutate, pe lângă această picătură de otravă caracteristică sufletelor mici de inimi, mari de patimi — și reținem cumințenia cuvintelor rostite din prilejul congresului Ligii Culturale, congres, care a fost o adevărată sărbătoare pentru toate sufletele cinstite.

Liga, a cărei țintă e în primul rând „de a trezi și încuraja o viață morală rezistentă la asaltul materialismului trivial“, în atmosfera Blajului s'a simțit la ea acasă.

Triumful ei va reprezenta izbândirea acelor idei cari au fost întotdeauna la temelia școlilor din Blaj.

Iar neamul nu va avea decât să profite și să se bucure, dacă îi va fi dat să vadă realizându-se acest pium desiderium, acest program idealist pornit din suflete curate, cari nu se pot distruge prin răutăți efemere.

Dr. CORIOLAN SUCIU.

Un neam se înalță ori se coboară, slăvind lăcașurile de închinare prin cari și-a trăit copilăria ori — uitându-le.

Cuvântul Papei la Chicago.

Eminența Sa, cardinalul Ioan Bonzano, a fost delegat de Sfântul Părinte să prezideze congresul euharistic internațional din acest an, fiind delegatul recomandat, cum spune Preafericitul Părinte, prin cunoașterea oamenilor și împrejurărilor dela fața locului, și „prin multiplele pilde ale evlaviei lui“. În scrisoarea de delegație, Papa, între alte lucruri iatăce spune:

Trebue trezită în singuraticii oameni ceea ce scriitorii mistici numesc *viața interioară*. Aceasta, fiind o „petrecere în ceruri“, cu atâta va fi mai puternică, ori mai slabă, cu cât va arde mai mult, respective se va răci mai mult dragostea creștină; de aceea e clar, că această viață atârnă dela Sacramentul Euharistiei, care din firea și opera lui înmulțește caritatea și desăvârșește împărtășirea cu Dumnezeu. Deprinderea vieții interioare se hrănește și crește prin spiritul rugăciunii, prin o cultivare mai înaltă a sufletului, prin devoțiunea și abnegația noastră. Iar toate acestea ce altceva le produce, decât participarea mai intensivă la Sfânta Cină, în care Isus, cu dulceața bunătății și iubirii sale ne atrage și ne ridică de pe pământ la cer, și prin pildele vieții sale euharistice va face ca luându-l de pildă, să-i imităm sfințenia. Căci din oamenii, cari deși poate sunt obișnuiți cu sfânta cuminecătură, însă negliază ori să tem de viața interioară, nu o să scoți decât niște creștini lipsiți de tăria virtuților și foarte puțin destoinici a lupta pentru cele mai sfinte lucruri. Oare se va înmulți prin ei armata fericitilor și a sfinților din cer, cu cari se fălește biserica? Ei se înșală, când cred, că uitându-și de desăvârșirea lor, pot să aducă bisericii folos mare și să procure aproapelui îndreptarea și viața veșnică“.

Glasul cel mai autorizat al locțiitorului lui Isus Hristos dă leacul cel mai bun pentru scoaterea lumii din moleșală.

Dr. I. BĂLAN.

Mai încap laolaltă: credința și știința?*)

— Notițe fugare asupra vieții prof. univ. Contardo Ferrini † 1902, cu reflexii ce se impun de sine. —

Profesorul model.

Pentruca să ne putem smulge din nămolul vieții și să isprăvim ceva trainic și de folos nouă și semenilor noștri, negreșit va trebui să vedem limpede care ne este locul și rostul în lumea aceasta mare și minunată a lui Dumnezeu și să avem și un adânc și delicat simț al datorinței. Căci să nu se uite cumă nu numai isvorul dar și toată tăria superiorității noastre morale rezidă tocmai în faptul că avem un scop bine fixat, întru ajungerea căruia suntem ajutați de imboldurile impulsive și intențite ale simțului datoriei, a sâlniciei acesteia lăuntrice, carea ne lămurește cu greutatea autorității unei sfinte și neclătite convingeri a sufletului nostru, că trebuie să purcedem așa și nu altcum, pentrucă așa și nu altcum e urzită firea noastră¹⁾. Adugeți acum la lumina acestor principii de etică naturală, imensul aport de splendoare și forță reală a harului dumnezeesc, — călăuza și nesăcatul, nețărnutul noian de apă vie, de energie, a sufletului creștin, — și veți vrăji înaintea ochilor voștri sufletești vedenia omului după inima Domnului²⁾, cum știm că era în tinerețe și cum a rămas până la moarte Contardo Ferrini.

1. Reintors din Germania, după grele și strălucite studii, nu pornește întru căutarea „legăturilor“ ce i-ar fi putut ușura acapararea vre-unei catedre, măcar că-și simțea chemarea, nu dela oameni venind, spre catedră, nici nu se dă odihnei ca unul ce-i convins c'ar fi adunat deja în glagoria sa destul, ba

*) Cf. Numărul precedent al Culturii Creștine. Sfârșitul acestui escelent studiu în numerii viitori. (Nota Red.)

¹⁾ Cf. Trikal József: Egység felé! Budapest 1914 pag. 281, 286.

²⁾ 1 Imp. 13, 24.

chiar prea mult, ci mai vârtos se așterne pe lucru. *Ars longa, vita brevis* și nime, nici când nu-i atât de deplin stăpân pe toate tainele preocupărilor sale științifice, fie chiar și într'o singură ramificație, încât să nu trebuie să se simtă nevoit a face noi și noi cercetări, a privi, sub obiectivul acestor cercetări, tot mai stăruitor și mai cu înțelegere misterioasa înlănțuire de adevăruri, ce așteaptă numai să fie văzute și desvălite, spre a înlesni și ele, la rândul său, ivirea altora, dat fiind și aici că adânc pe adânc chiamă¹⁾. Ne fiind deci îndestulit cu ceea ce știa, se duce să-și întregiască și aprofundeze studiile de drept, la Paris — acum pe cheltuiala proprie, — iar de aci la Roma, mai apoi la Florența. Rodul migăloaselor și obositoarelor scrutări prin cele biblioteci o să-l vădiască valorosul volum: *Anecdota Laurentiana et Vaticana*, căruia de altminteri i-au premers și o să-i urmeze atâtea altele²⁾. Binecuvântarea luminatului papă Leon XIII. din mâ-nile căruia avusese fericirea să primească sf. Impărtășanie, l-a întovărășit în toate zilele vieții sale și universitatea din Pavia, încredințându-i în Noemvrie 1883 predarea Istoriei dreptului roman, s'a cinstit pe sine însași, căci a dovedit, că înțelege să-și aleagă agregări destoinici și are și curajul să prefere valorile adevărate fabricațiilor de paradă, fără consistență, ori câtă reclamă și ori câte presiuni s'ar face în jurul acestor din urmă.

De fapt, cu greu s'ar și fi găsit cineva, care să i-se fi putut asemui celui ales. Tânăr, ce-i drept, abia de 24 de ani, dar posedând la perfecție, din limbile clasice: latina și elina; din cele moderne: germana, engleza, franceza și spaniola; din cele orientale: hebraica și siriaca; orientat într'ale speciali-

¹⁾ Ps. 41, 9. — Marele naturalist Sir William Thomson, alias Lord Kelvin († 1907) la banchetul dat în onoarea sa la Glasgond, în 1896, se știe, n'a pregetat să mărturisiască în fața somităților ce-l sărbătoriau și a lumii întregi, că după 50 de ani de studiu și experiențe tot atâtea știe, ca la începutul cercetărilor sale. Cf. K. A. Kneller S. Y: *Das Christentum und die Vertreter der neucren Naturwissenschaft*. 4. Freiburg i. Br. 1917. pag. 42.

²⁾ Pe când petrecea în Florența scrise cărticica: »Ceva despre ceea ce-i veșnic«, — o dovadă și aceasta de gândurile ce-l urmăreau, nedespilate, ori unde l'ar fi purtat dragostea de muncă și știință, pentru carea atât de mult a jertfit și a făcut. În anexa citatei opere a lui Dr. Pellegrini, la pag. 121—139, sunt înșirate peste 180 lucrări, mai mici și mari, de-ale lui Ferrini.

tății sale cum nu se putea mai bine la acea vârstă, — dăduse doar' dovezi eclatante — muncitor pătimaș, îndrăgostit în studiu, iubitor de adevăr, nobil în gândire și simțire: el era chemat să treziască la viață și să deie nou avânt științei juridice, italiene, copleșită pe atunci de-o toropeală ce părea că nu mai îngăduie nici o revenire la mai bine¹⁾.

Și cel chemat să îndrepte această stare de lucruri și-a împlinit chemarea peste orice așteptare, așa, cum numai învâțatul acesta dedicat cu trup cu suflet științei și — lui Dumnezeu, era în stare s'o îplinească. Bogăția unei tinerețe petrecute în frica Domnului, după îndrumările Bisericii lui Hristos, — pepiniera inepuizabilă a sufletelor candido, a minților luminate, a voințelor întrepide, eroice și a caracterelor integre, — în chipul acesta era să se reverse din belșug asupra științei dreptului, căreia îi va limpezi zările, îi va lărgi orizonturile și asupra neamului, fiii căruia, atâția la număr, strânși în jurul lui pe lângă cunoștințele recerute de carieră o să învețe că nu numai cu pâine și pentru pâine trăiește omul pe bulgărele acesta de pământ, — învățatură înviorătoare, înălțătoare de indivizi și de neamuri.

2. Va fi cu cale, adecă, să se știe, cumcă cunoscătorul fără pereche al dreptului romano-bizantin și al dreptului penal roman, autorul atâtor studii prețioase²⁾, mândria universității, profesorul admirat și iubit de elevii săi era în aceeași vreme și — podoaba credincioșilor, bucuria Bisericii. Practica religioasă impusă de adânci convingeri și întărită de obișnuință îndelungată îi era prefăcută în o a doua natură. Po-

¹⁾ Filip Serafini scrie la 1869 în »Arhiva juridică« condusă de el: »Leagănul științei dreptului pe vremea Romanilor, sediul renașterii studiului juridic în evul mediu, patria jurisprudenților profunzi în toate vremile: Italia, acum se odihnește, inactivă, pe lauri și fără pic de împotrivire a lăsat să treacă la popoarele vecine acel primat spiritual ce era odată cea mai frumoasă glorie a ei«.

²⁾ Depe când era întâia dată profesor la univ. din Pavia (1882-1887), datează, între altele, lucrările: 1. Institutionum graeca paraphrasis Theophilo antec. vulgo tributa. 2. Frammenti inediti della versione greca del Codex Justinianus, fatto da Anatolio antecessore. 3. Novella di Costantino Monomaco, per la prima volta tradotta e illustrata. 4. Saggi di critica e di esegesi sulle fonti del diritto romano. 5. Il diritto romano nella Bassa Italia e la scuola giuridica di Bologna. 6. Studi sul legatum optionis. 7. Storia delle fonti del diritto romano e della giurisprudenza romana. 8. Diritto romano etc.

ziție socială aleasă, nume mare, laude, — jată totuși, Deo gratias: honores non semper mutant mores! — îndeletniciri istovitoare de creeri, mistuitoare de nervi, — nimic nu l-a mai putut abate de pe drumul sfințeniei, bătătorit până aci. La el vedem împlinindu-se vorba Înțelepciunii veșnice: Învață pruncul pe calea sa, că și după ce va îmbătrâni, nu se va depărta dela aceea¹⁾. Unul dintre foștii săi învățăcei Gr. Matteo Passi, ne asigură că nu era dimineață când să nu-l fi întâlnit la biserică și că după prelegeri iarăși spre biserică se îndrepta, însoțit adesea de unii dintre ascultătorii săi. Lozinca benedictină: Ora et labora era și pentru el îndreptar cuminte și probat oricât și oricum l'ar fi desaprobat pentru — după capul lor — prea multă rugăciune, câțiva guralivi răutăcioși, cărora nu le-a rămas dator cu răspunsul cuvenit²⁾.

Savantul acesta fascinat de slova greu de descifrat a palimpsestelor, încântat de cumiștenia pandectelor, de pedanteria vechilor și marilor tratate juridice, ținut în mijlocul mormanului de uitate, îngălbenite manuscrise, răpite de el cercetării taciturne a șoarecilor de prin cele rafturi prăfuite ale bibliotecilor învățatul, acesta absorbit în scrutarea isvoarelor dreptului roman, știa să rupă zilnic, dimineața, cu jertfa odihnei bine meritate, dar și de altfel reduse³⁾, cel puțin câte-un pătrar de oră, — pentru meditație asupra adevărilor de credință și morală ale Bisericii sale. Cine cunoaște ingeniozitatea inspirată a metodei sf. Ignățiu de Loyola — chiar și cartea de meditații a lui Ferrini era opera jezuitului Da Ponte, — și mai cunoaște și construcția sufletească a celui înge-

¹⁾ Pilde 22, 6.

²⁾ »Tuturor acelor, așa-și manifestă publice părerea în cauză acest prof. universitar! — cari mă timbrează de... mărginit, le ripostez că eu unul numai în rugăciune aflu tărie și demnitate și de cumva voi fi având nițel caracter... rugăciunii am să-l mulțumesc, iar de vor valora ceva lucrările mele, aceasta iarăși rugăciunii și binecuvântării ei am s'o ascriu. Aceluia apoi, care-mi bagă de vină că pierd vremea când mă rog, îi răspund că în vreme ce-mi câștig putere și mângâiere în rugăciune nu fac risipă de timp prin teatre, cafenele, în sute și mii de stupidități ale unei vieți ușuratică; îi mai răspund că rugăciunea mă învață să iubesc concentrarea spirituală, singurătatea, munca«.

³⁾ Ca prof. la univ. din Messina, locuia laolaltă cu mai mulți colegi, neînșurați, într'o vilă, afară de oraș. Des de dimineață, regulat, îl vedeau că se scoală și o ia spre biserică, ca să poată asista la sf. liturghie și să-și îndeplinească și celelalte acte de pietate.

nunchiat spre sfântă, concentrată reculegere duhovnicească, va găsi și într'asta deslușirea multor taine în cari e învăluită desfășurarea acestei vieți grandioase.

• De mâncare și de somn se întâmpla să-și uite, — odată scrie prietenului său Olivi: „Iartă-mă dragă... în vremea din urmă abea de-am mâncat ceva“, — dar de rugăciune și de meditație niciodată. Ba când da cu socoteala că nu-l cheamă altundeva datorința, trecea cu mult peste cadrele fixate în ordinea de zi¹⁾. Și fiindcă veni vorba de mâncare, trebuie s'o spunem că ținea să fie îndestulitoare, ceea ce-i ușor de înțeles pe lângă munca enormă ce-o depunea. S'a știut înfrâna însă și aici: nicicând, de cumva nu se nimeriau oaspeți la casă, nu mânca nimic, afară de timpul mesei. În ce privește ținerea postului ne amintește strictetea opticianului A. Fresnel²⁾. Dar avea și o „slăbiciune“: îi plăcea să se prezinte la prelegeri înmănușat; cu mânuși negre, frumoase, plăcere la fel cu a lui Stefan Petică al nostru³⁾.

Din destăinuirile pâr. Christian Ludwig S. I. multă vreme duhovnicul lui, știm însă, că sub îmbrăcămintea nobilă, cu toată simplitatea ei, trupul nevinovat al tânărului profesor era strâns în brâu de caznă și nu prea era cruțat de cel ce pusesese gând să trăiască din credință „pentru a sa mântuire, a neamului mărire și — a științei propășire“.

3. Vladimir Solovieff († 1900), cândva prof. de filozofie la univ. din Moscva, un suflet înrudit cu Ferrini în multe privințe⁴⁾, spune că în tinerețe s'a întrebat și el, chinuit de îndoială: „Cum mai pot fi bărbați de spirit, cari într'aceeași vreme să mai fie și creștini?“ și își tâlcuia problema aceasta așa: totul e ori fătărie, ori lipsă de consecvență. Mai târziu,

¹⁾ Mons. Ciceri l'a căutat odată acasă, înainte de masă, dar i-s'a spus că »Domnul Profesor« e la biserică și cu atari prilejuri nu prea are obiceiul să se grăbiască.

²⁾ Cf. Kneller o. c. pag. 188.

³⁾ Cf. Al. T. Stamatiad: Câți-va scriitori. Arad 1925. (Bibl. »Semănătorul« Nr. 80—81) pag. 17.

⁴⁾ A dus și el o viață idealistă, aspră, ashetică, altruistă. La vârsta de 20 de ani face votul perfecte abstinence virginale. Episcopul Strossmayer, într'o epistolă către card. Vannutelli, îl numește »anima candida, pia ac vere sancta«. Mărturisirea crezului catolic și-a depus-o în mâinile lui Nicolae Tolstoi, în 18 Februarie 1896. Cf. Dr. Sawicki: Wladimir Solovieff în Akad. Bonif. Korrespondenz. Nr. 7 din 1917 pag. 129—134.

după studii serioase și solide a revenit cu totul la alte convingeri¹⁾. Câți n'au cugetat însă și nu cugetă și azi, ca Solovieff, în tinerețele sale fragede? Ne-a fost dat doar' să auzim, nu de mult, propovăduindu-se dela înălțimea unei catedre universitare dela noi, că „nu există nici Dumnezeu, nici suflet“, că „religia e bună pentru copii ca sistem pedagogic“ și altele de acest fel²⁾. Biblia și credința declarate de simple naivități, de nimicuri, din partea unui profesor de anatomie!

Așa să fie oare?

De fapt să nu mai aibă loc una lângă alta, în același cap, credința și știința? Intreagă ilustra pleiadă a atâtor învățați de mână întâiu și credincioși declarați cu vorba și fapta, între cari vedem și pe Contardo Ferrini, să fi fost prada unei amăgiri deșarte? Smerenia ta în fața celui Preaînalt, vestitul Ampère, va să zică n'avea nici un sens, căci era fără obiect³⁾; zadarnică, fără rost și nesocotită a fost și evlavia ta, chemicianule cu nume mare Chevreul († 1883), care pierzând trenul ce era să te înapoieze la truda observărilor și analizelor de laborator din distrația unei excursii, petreci prinsoarea aceasta neprevăzută recitând Rosariul în biserica din Dourdan⁴⁾; și nici despre naivitatea ta copilărească nu se poate vorbi decât cu zămbet compătitor, altcum simpaticule profesor din Como A. Volta († 1827) care aduni copiii la biserică să-i înveți catehismul, în toată Sâmbăta aprinzi candela la icoana Maicii Domnului, asculți zilnic sf. Liturghie, te spovedești, te cumineci, la Joia verde arunci flori în calea Sanctissimului (cași Canchy † 1857 când i-se aducea viaticul). Tot așa trebuie să fi judecat și tu celebrele matematician al universității din Dublin John Casey († 1881) cel mai tare în greută-

¹⁾ Dr. Sawicki, ibidem.

²⁾ Cf. »Unirea« dela Blaj Nr. 12-1926.

³⁾ Știm dela Fr. Ozanam, unul din elevii și prietenii lui Ampère, că acesta își ascunde de multe ori lata frunte în palme și ofta: »Cât de mare-i Dumnezeu, Ozanam, cât de mare-i Dumnezeu, și cât de mica toată știința noastră. Vezi la Kneller o. c. pag. 152.

⁴⁾ Tot acolo, pag. 248.

țile teoremei lui Poncelet și tare în faptele credinții neșovăelnice, care te înșirue în ceata cucernicilor Terțiarilor ai „Sărăcuțului“ din Assisi!) cași oarecândva pe tovarășul de credință L. Galvani († 1798).

DUMITRU NEDA.

¹⁾ *Terțiarii* sunt a treia tagmă călugărească, întemeiată de sf. Francisc din Assisi († 1226) anume pentru mireni și persoane căsătorite, ce trăiesc în lume, nu în mânăstire. Între altele, membrii acestui cin se obligă să se spovedească și cuminece lunar, să ociliescă petrecerile să reciteze zilnic Oficiul mic al Preacuratei (un fel de Paraclis latin) ori 12 Tatăl nostru, tot atâtea Născătoare și Mărire; să umble îmbrăcați simplu, să poarte scapular și cingătoare de lână pe sub haine etc. Cf. Beringer-Hilgers: Die Ablässe. II. ¹⁴, pag. 355 și urm. Mai pe larg: Betz Frigyes—P. Antal: *Az életmentség Katekizmusá*. Bpest 1900. pag. 214—219. În românește avem: Manualul Terțiarilor franciscani. (Bibl. Populară catolică din Hălăucești. Nr. 6.). Terțiarilor au și Carmelitanii și Dominicani. Regulele acestora se află la Betz—P. Antal o. c. pag. 195, 213 și 220—254.

Toate aceste trei ordine călugărești pentru mireni au o sumedenie de membri. Un coleg de studii din Croația (păr. Blazevič) îmi povestea că la ei o mulțime de preoți seculari, medici, advocați, profesori, ziaristi, - de plugari, măestri și industriași nici să nu mai pomenim — fac parte din câte unul din aceste ordine, dar mai ales din cel franciscan. Ne putem gândi cum va fi în alte părți ale lumii catolice! (În Franța de ex. e lucru cunoscut că și Auguste Comte era terțiar franciscan). Se va face vreodată ceva similar la noi? Ordinul sf. Vasile are menirea, să înceapă a >face și a învăța< și în direcția aceasta. Cu nimic nu se va paraliza mai repede și mai efectiv acțiunea primejdioasă pocăită ca tocmai prin >Terțiarilor sf. Vasile<. Si hi et hae potuerunt, quare non et nos.. P. Augustine?! Cauza merită toată luarea noastră aminte.

Lumina preoțească.

Gânduri din prilejul primei liturghii a preținului

A. P. prof. catichet.

»Așa să lumineze lumina voastră
înaintea oamenilor, ca, văzând faptele
voastre cele bune, să preamărească
pe Tatăl vostru cel din ceruri«.

Mat. cap 5. 16.

Iubite preține!

Se pare că nici odată lumea n'a avut așa de mare nevoie de apostoli, ca astăzi. Ori, poate, numai nouă ni se pare, cari, privind lucrurile prea deaproape, le vedem toate diforme, — realitatea totuș este, că lumea e cufundată într'o mare întunecime morală.

Până când lumina intelectuală, inzestrată cu aripile electricității, progresează uimitor, aleargă într'un sbor nebun să lumineze toate abizurile firii, încât se pare, că e aproape timpul, când Prometeu modern, furând puterea de lumină a soarelui, va face să dispară noaptea, legându-o ca Făt-Frumos, din poveștile bătrâne, de un arbore sau închizându-o într'o peșteră întunecoasă, — până atunci întunecimea morală, treptat cu această strălucire orbitoare a intelectului, crește, se desvoaltă, apropiindu-se tot mai tare de ceea ce poporul numește besnă, concretizându-se tot mai pronunțat într'un indiferentism inert față de tot ce privește sufletul și necesitățile sale. De altfel aceasta este pacostea dar și calitatea naturii umane, aceasta este tainica lege eternă a luminii, care, dacă nu crește treptat, ci năvălește deodată în suflete, vrând să umple deodată ochii trupești și intelectuali cu lumina orbitoare, — în loc să lumineze, întunecă vederea, produce întunec.

Nici când lumina n'a fost atât de strălucitoare, dar nici patimile atât de deslănțuite, nedreptatea atât de strigătoare. Omenirea, orbită de lumina feerică a intelectului său și a rezultatelor acestor lumini ale minții, cade zdrobită sub povara întunerecului ce se apasă pe sufletul său. Omenirea, cu o

față râde, cu cealaltă plânge. Dar râsul sgomotos, hohotul omeric dela praznicul triumfului minții, nu poate să 'năbușe oftatul dureros, nu poate să șteargă lacrimile amare, nu poate să acopere plânsul spasmodic al desnădejzii din suflete. Această omenire, ce se scaldă 'n lumină, este adânc nenorocită; și ca un bolnav de friguri, în visul său, sub impresiunea produsă de greutatea plapomei, are iluzia, că munții s'au prăbușit peste el, — cu puteri desnădăjduite se frământă, să scape, să delătore această povoaară insuportabilă: omenirea, — apăsată de greutatea întunerecului de nepătruns, încălzită la slabul opaiș al nădejzii, ce mai este încă în sufletul său, — vrea să scape din întunerecul ce-o înconjoară; caută cu sete nebună *lumini* menite s'o lumineze și încâlzească.

Omenirea a orbecat pururea — după cădere — în întunerecul păcatelor și în umbra morții, iar Dumnezeu i-a trimis, în cursul veacurilor, lumini, după cari să se îndrepteze. Și a venit, în sfârșit, însași lumina veșnică, Fiul lui Dumnezeu, Isus Hristos, și a luminat veacurile cu strălucirea dumnezeirii sale, cu splendoarea faptelor sale de om pămâtean.

Și-atunci, când și-a împlinit misiunea sa, i-a fost milă de omenire s'o lase orfană, — s'a așezat lumină veșnică pe altarele noastre și a așezat lângă fiecare altar o lumină vie care este preotul. Lumină, menită ca prin strălucirea sa conștientă, dar mai ales consecventă să 'ndrepte sufletele întunecate spre izvorul luminii veșnice.

Această lumină s'a aprins în inima ta, Dumineca trecută, prin sfințirea ta de preot, iar în ziua de astăzi, se scoate de sub obroc ca să lumineze tuturor și să 'ncâlzească pe toți cei ce vor fi puși sub ocrotirea ta sufletească.

Voi sunteți lumina lumii, a zis Mântuitorul către apostolii săi, o zice către noi și ți-o spune și ție astăzi. Lumina din sufletul tău este lumină adevărată, ruptă din lumina Dumnezească, inzestrată cu toate proprietățile luminii. Primirea luminii nu este meritul tău, nu e o răsplată, ce ai primit o pentru viața ta cucernică sau inima ta bună: în dar ai primit-o!

Meritul tău se va socoti de aici 'ncolo și răsplata ți se va da la urmă, dacă vei face, ca lumina aceasta să rămână lumină adevărată și nu va deveni slab opaiș, ce cu pâlpăirea lui nesigură întunecă vederea și celor puținii cari văd și cred, și dacă vei duce luptă conștientă, aprigă și curajoasă cu tine și cu patimile tale, ca să faci ca această lumină să se în-

drepteze neconținut spre izvorul ei de origine spre veșnica lumină dumnezească, de pe sfântul altar; dacă vei trezi, în sufletele tinerelor odrazle, încredințate ție, dorul după acea lumină, ca sub conducerea ta binecuvântată, luminați de puterea și căldura luminii sufletului tău, pentru iubiiții tăi tineri, cuvântul Domnului să fie adevărat nutremânt, dătător de putere și viață; iar bisericile Domnului adevărate lăcașe de odihnă, după lupta grea a vieții și izvoare binecuvântate de puteri noi, în lupta ce trebuie să o dea împotriva trupului lor, împotriva patimilor lor și împotriva luminilor false, inconștiente, ce-i înconjoară și ce li s'aprend, de multe ori, chiar din partea celor ce-i iubesc, din partea părinților lor, din partea conducătorilor lor intelectuali.

Să știi că lumina sufletului tău, oricât de slabă, oricât de mică ar fi ea, până când încă este adevărată, pentru cei din jurul tău, pentru cei aproape de tine este un soare, plin de viață și căldură. Cu cât te vei depărta mai tare de tine și te vei apropia mai mult de ei, cu atât îi vei lumina și încălzi mai mult și sub puterea luminii și a căldurii se vor deschide sufletele lor, ca să le cunoști, să le iubești și să le mântuești.

Această lumină dumnezească însă, ca să poți lumina pe alții, trebuie să te lumineze mai întâi pe tine; ca să poți încălzi pe alții, trebuie să te pătrunzi tu de căldura acelei lumini și de dragostea față de dânsa. Această lumină trebuie să te lumineze, încălzească și desăvârșească în întregime ca om, profesor, bărbat și preot. Căci aceste patru elemente constituiesc de azi înainte bogăția sufletului tău, individualitatea ta, și nu vei putea să neglijez pe nici una din ele ca să nu fie în detrimentul celorlalte.

1. Să nu uiți niciodată, în activitatea ta, că ești om și ai de-a face cu oameni.

Obişnuința face, ca lucrurile ce ne înconjoară, nu le pătrundem, cele de-aproape nu le vedem, iar pe cei din jurul nostru nu-i luăm în considerare. Ochii noștri scrutează încontinuu depărtările, iar regiunile apropiate rămân necercetate. Ne pregătim viața întreagă pentru fapte mari, mărețe, iar în îndeletnicirile mărunte ale zilei, din cari se compune întreaga noastră viață, rămânem neîndemânateci. Ne pregătim pentru cariera noastră cu aparate vrednice de toată lauda și uităm să desăvârșim în noi umanitatea. Așa se întâmplă că viața

ne prezintă așa de multe anomalii: ne arată advocați buni, medici iscusii, profesori învățați, preoți zeloși, dar așa de puțini oameni. Dacă se poate înțelege lipsa de umanitate la orice altă carieră, nu se poate admite și ierta la un profesor, dar mai ales la un preot.

A fi om însemnează a te cunoaște pe tine, a-ți cunoaște slăbiciunile tale, prin ceace vei face pe alții să și le cunoască pe ale lor, să le înțeleagă pe ale tale și pe ale noastre. A te cunoaște pe tine este a putea cunoaște pe alții; a-ți cunoaște slăbiciunile tale este a cunoaște slăbiciunile altora. A cunoaște însemnează a înțelege; a înțelege este a ierta.

A ierta însă nu înseamnă a aproba. Iertarea dumnezească nu cufundă în întunec, e plină de lumină, nu îngroapă pe cel iertat, ci-l învie la noua viață conștie, luminoasă, în care tocmai greșelile și patimile vor fi armele cele mai puternice împotriva răului.

Credința bisericii despre ființele create de Dumnezeu este clară, poate, prea clară, pentru aceea nu ne familiarizăm cum ar trebui cu ea. Dar tu să nu crezi niciodată, că cei aproape, cei de acelaș sânge și credință cu tine sunt îngeri, iar ceilalți draci. Nu uita: că îngerii sunt în cer, dracii sunt în iad, iar pe pământ nu sunt nici îngeri nici diavoli, ci oameni, înzestrați deopotrivă cu virtuți și patimi și plini de slăbiciuni și greșeli mai mari, sau mai mici, decât ale tale.

Înțelege-te pe tine și-i vei înțelege pe dânșii, iar ei, înțelegând, se vor apropia de tine, și-se vor deschide: văzându-le ranele lor: vei putea vindeca, văzându-le moartea din suflete, vei putea altoi în ei mlădița vieții de veci și se va umplea sufletul tău, adânc, de bucuria ce o are însuș Dumnezeu, și care se dă singur preoților pe acest pământ: de-a învia sufletele moarte la noua viață.

II. În ce privește cariera ta de profesor, fii omul adevărului și al binelui. Să crezi în adevăr și în biruința lui sigură. N'ai ce te teme de dânșul, dar nici n'ai să scapi de el: căci adevărul e jăratec înfocat și ori câte elemente am vrea să 'ngrămădim peste acest jăratec — vor arde toate aceste piedeci și va izbucni nestavilită flacăra adevărului, va aprinde și va arde tot ce-i va sta împotrivă.

Învăță-ți elevii să privească cu ochii deschiși realitatea vieții, să nu se teamă de știință, mai ales să nu se teamă din

acel punct de vedere că va putea să vină vre-o vreme, când știința va dărâma edificiul măreț al credinței; să nu se teamă că știința va închide bisericile, că dezvoltarea științei va nimici credința din suflete. — Niciodată tulpina trandafirului nu va nimici floarea, ci înghețul din afară le va putea nimici pe amândouă și tulpina și floarea. Tulpina însă nutrește numai floarea și-i dă putere de viață. Iar știința este tulpina, pe care credința este așezată ca o floare, nutrită și înviorată din sucul de viață al științei.

Între știința adevărată și între credința dumnezească nu este și nici nu poate să fie nici o contradicere. Căci știința este dezvoltarea puterilor sufletului omenesc pentru a cunoaște toate înălțimile, adâncimile, depărtările firii și ale sufletului omenesc și de a cunoaște prin aceasta pe Domnul, a-i cunoaște atotputernicia, înțelepciunea, frumusețea. Dacă oamenii nu pot sau nu vreau să recunoască adevărul, nu însemnează că el nu există, ci însemnează că patimile lor sunt mai puternice decât lumina minții lor, iar peste zgomoțul asurzitor al patimilor nestăpânite nu pătrunde glasul Domnului.

Va ajunge știința să cunoască totul ce se poate cunoaște cu mintea omenească, va ajunge să facă legătură între stelele, pe cari le privim numai uimiți pe bolta instelată — nu va putea însă să nege puterea uimitoare a acestui suflet omenesc, care a construit instrumentele de penetrare ale adâncurilor și înălțimilor firii și care a ajuns să cunoască tot ce se poate cuprinde cu acest suflet.

Când s'apucă însă, așa zișii filozofi sau înțelepți, să des-tăinuiască originile vieții, originea și esența acestui suflet, începutul și tainele mari ale firii, — o pățesc cum au pățit-o strămoșii noștri din Biblie, când s'au apucat de Turnul Babilonului: li s'au amestecat limbile de nu s'au mai putut în-țelege. Psihologia omului este veșnic aceeași, numai stadiul lui cultural mai primitiv sau mai înaintat îl face să între-buințeze mijloace diferite pentru realizarea aceleiaș ținte. Omenirea, pe vremea Turnului din Babel, părăsise lăcașurile din peșteră și ajunsese — la nivelul cultural descoperind modul de a zidi case, și în elanul descoperirii celei mai epocale a tuturor veacurilor, îmbătătită de puterea acestei idei, s'a apucat să ridice un turn până la cer, să se urce la Dumnezeu. Dumnezeu i-a pedepsit, ne spune sfta Scriptură, că le-a ame-

stecat limbile, de nu s'au mai putut înțelege: i-a făcut să vadă, că mintea și puterea omenească este mărginită.

Știința care și uită de chemarea sa și își uită de puterile sale este pe acelaș stadiu și astăzi ca pe vremea Turnului Babilonului. Când pretinde că explică tainele vieții, ale sufletului și ale firii; când vrea să se înalțe cu competența-i trimbițată până la Dumnezeu, — s'amestecă limbile și nici înțelepții cari vorbesc în aceeaș limbă nu se mai înțeleg unii pe alții. În cadrele aceleiași limbi, ba în cuprinsul aceleiași oraș sau în încăperea aceleiași Universități, din punct de vedere filosofic, zeci și sute de limbi vociferează, cu îngâmfare de bălcu vând nimica, îmbrobodit în ambelaj strălucitor; și cel mai mare năcaz nu e că nu-i înțelege nimeni, ci că ei înșiși nu-și înțeleg teoriile trimbițate și lăudate. Că aceste teorii deșanțate, aceste poezii își mențin locul pe piața științei se datorește adorabilei prostii omenești și mijloacelor de luptă de cari se folosesc acești pseudofilosofi: de-a timbra de proști pe toți câți nu se închină Prostiei.

Între știință și credință nu este contrazicere. Contradicțiune poate să fie numai între lucruri diferite. Dar știința și credința sunt cam acelaș lucru: două elemente ale cunoașterii, cari se întregesc și desăvârșesc reciproc. Căci până când cunoașterea științifică este mărginită și această mărginire este determinată de puterea de a cuprinde a acestui suflet omeneș; — credința dărâmă barierele acestei margini și prin lumina descoperirii dumnezeiești introduce sufletul în frumusețea unei lumi nebănuite, dar reale, cum reală este și existența acestei lumi și existența creatorului ei.

Aceste adevăruri, de le vei sădi ca pe niște altare în inimile tinerelor odrazle, ce le conduci, și-i vei învăța să se închine cu cuc rnicie în fața acestor altare, — i-ai mântuit din robia prostiei lumii acesteia, ce se împopoțează în hainele cuminenției, — le-ai deschis poarta vieții de veci; iar tu ți-ai împlinit chemarea de conducător spiritual al lor.

III. În ce privește situația ta de preot căsătorit, un oarecare noroc te paște, din care rezultă însă o mare datorință. Căci între orice împrejurări fericite și norocoase ar trăi sufletul omeneș pe acest pământ, se simte veșnic neliniștit și stîngher și nu se liniștește desăvârșit decât în Domnul, iar pe acest pământ își găsește mângăerea numai în prietinia cea adevărată. Norocul, să-i zic așa, ce te paște, e că nu ai nevoie să-ți

cauți prietin, căci prietină ți s'a dat prin taina sfintei Căsătorii, în persoana iubitei tale soții. Impreunarea sufletelor voastre săvârșită prin sfânta taină va face ca tot mai mult să vă cunoașteți și tot mai adânc să vă iubiți și să vă trăiți viața în sfințenie creștinească. Să vă dați împrumutat mână de ajutor întru mântuirea sufletelor voastre și întru conducerea vlăstarilor, concrezute vouă și ție, spre izvorul luminii. Iar datorința ce rezultă e, că, fiind la adăpostul ispitelor, ai să depuni mai multă energie, pentru a apăra pe alții de ispite, și ai fi în mare primejdie dacă ai uita că împreunarea sufletelor voastre prin căsătorie e un mijloc, un ajutor; — făcând din ea o țință — ajutorul ar constitui pentru tine o piedecă de neînvins. Mulți uită lucrul acesta, de aceea, zice sf. Pavel, că e mai bine să fi necăsătorit, având de ajutor numai pe Domnul. Nu toți însă cuprind cuvântul acesta, spune Isus.

IV. Și-am ajuns la ultima notă a sufletului tău: preoția. Nutrirea și desăvârșirea celor trei lumini precedente: a omului, a profesorului și a bărbatului e propriaminte chemarea preotului ce sălășluște în tine.

Și ca profesor, dar mai ales ca preot, trebuie să aibi credința neclintită în progresul binelui. Oricât ți s'ar părea că lumea în jurul tău e rea, că marea murdară a păcatelor se umflă, se revarsă și cuprinde pe toți și toate: e o părere numai; vedem lumea prin prisma intereselor noastre și judecăm de păcătoși pe toți despre cari credem că ne jicnesc aceste interese și aprobăm, apărăm chiar pe adevărații păcătoși, dacă servesc intereselor noastre. Oamenii însă, în realitate devin din ce în ce mai buni, și este mai multă *prostia*, decât răutatea întrânșii. Nu-și luțeleg interesele lor cele adevărate: caută binele, fericirea, iar patimile lor nestăpânite le hărăzesc răul și nenorocirea. Cine iubește într'adevăr oamenii și se cunoaște pe sine, nu-i urăște, ci-l cuprinde milă de sforțările lor sterpe după bine și adevăr.

Lumea crede în lumină, crede în conducătorii sufletesti, cu toate că vrea să stingă toate luminile, ce le întâlnește, încât se pare că urăște și persecută pe cei cari îi arată drumul spre bine. Cu toate acestea lumea nu urăște aceste lumini, ci le încearcă puterea, dar se pleacă fără rezervă în fața luminilor ce nu se sting. Lumina noastră e lumină magică: niciodată lumea nu o va putea stinge, numai noi înșine o putem nimici. Câte lumini nu s'aprimd în tinerețele oameni-

lor! Din câte suflete de preoți tineri nu svâcnește flacăra luminii celei adevărate, și totuș, câte rămân să lumineze, până la adânci bătrânețe! Dacă lumea n'are încredere, dacă rămâne fără conducători sufletești, suntem în mare parte noi de vină: nu trăim o viață conștientă și mai ales nu consecvent creștinească. Ne lipsește tăria apostolică a convingerilor noastre traduse în fapte: Prea suntem iertători față de greșelile, păcatele noastre și neînțelegători față de slăbiciunile altora.

În lupta ce vei da-o pentru adevăr și lumină, vei avea multe desiluzii; poate mai multe din partea celor, cu cari împreună vei lupta. Să nu te influențeze că alții nu și ar face datoria, după cum tu crezi, că ar trebui să și-o facă; *tu singur* ai să dai seamă și număr de faptele tale, înaintea conștiinței tale și a lui Dumnezeu celui atotputernic, care a sădit în tine lumina. Insemnează-ți bine, că fiecare lumină își are un anumit cerc pe care-l luminează și încă zește, care cerc este în raport direct cu puterea izvorului de lumină. Cercul tău de lumină este familia ta și școala. Nu ieși din cercul tău de lumină, până ce n'ai luminat, n'ai îngrijit bine de fiecare colțisor, căci, dacă te depărtezi, de acest cerc, înainte de-a face, din fiecare colțisor singuratec, câte un izvor de lumină, — lași în urma ta întunec și îngheț.

Dacă vrei să luminezi și mai ales să încălzești, trebuie să te apropii de fiecare colț, — în fiecare colț este un suflet, — trebuie, să te apropii, căci lumina nu luminează, dar mai ales, nu încălzește din depărtare. Stelele, după știința astronomică, sunt sori plini de lumină și căldură, dar ce folos avem noi de căldura lor, când sunt așa de departe de noi. De te vei apropia, sufletele vor primi, vor radia lumina cea adevărată. Dar iarăș trebuie să ai prudența să nu luminezi și să nu încălzești prea mult, ea să nu orbești și să nu arzi pe cei ce vrei să-i mântuești: să lași vreme ca lumina să vindece singură ranele întunerecului. Să ai mai ales răbdarea să sameni mereu, având convingerea, că nu tu vei fi cel ce va secera.

Și am ajuns la ultimele cerințe ale rezultatului muncii umane, cerințe ale oricărui progres, cari se cuprind toate în răbdare și umilință.

Răbdarea, am văzut-o din cele spuse până acum, cel mult îți mai amintesc, că nu este grabă în natură, și înain-

tarea în bine, cu cât merge mai încet cu atât progresează mai repede și mai sigur, numai noi să credem în progres și în biruinta adevărului, și dacă am pus mânilor pe coarnele plugului, să nu ne uităm înapoi. Observă că floarea, care primește prea multă lumină și căldură se ofilește; națiunile ce merg cu pași nestăpâniți pe calea progresului, — decad, iar ochiul, ce se apropie, prea mult și prea repede, de lumină, se întunecă.

Iar umilința-ți dictează să iubești progresul, să iubești adevărul și binele, iar nu persoana ta. Noi, aproape totdeauna, nu iubim binele, decât condiționat: dacă se realizează prin noi și decât să se realizeze prin altul, mai bine zădărnici binele.

Adevărul e de esență divină, adevărul este însuș Dumnezeu; iar cel ce-și pune persoana sa în cumpănă, față în față cu adevărul, se pune împotriva lui Dumnezeu, iar Domnul, cel ce iubește adevărul, va spulbera din drumul său pe potrivnicii săi, căci aceștia demoralizează lumea și degradează adevărul, punându-l pe acelaș pedestal cu nevrednica lor persoană.

Ți-am spus, poate, multe vorbe, iubite frate, când trebuia să-ți spun una singură: iubește adevărul și lumina cea veșnică și binecuvântat va fi rodul muncii tale.

Luptând împotriva valurilor năpraznice ale răului, viața ta va fi mângăerea bătrânețelor tale și bucuria și nădejdea celor ce te iubesc.

Înaintează, frate, conștient și consecvent spre veșnica lumină și cu lumina sufletului tău ne luminează și nouă drumul, ca să nu rătăcim; să nu se întâmple, că, până vom mântui pe alții, ne pierdem sufletul nostru.

AUGUSTIN COSMA.

Istoria unui Suflet.*)

În decursul recreațiilor adeseori mă desfatam privind dela distanță veselele jocuri ale colegelor, dedându-mă la reflexiuni religioase. Aceasta era distracția mea favorită. Găsisem apoi un joc ce-mi plăcea mult: căutam cu grije păsărelele căzute moarte sub copacii cei mari, le îngropam cu onoare pe toate în același cimitir, la umbra aceleiași brazde de pământ. Altădată povestiam istorioare, și de multeori se amestecau în mijlocul auditoriului meu și eleve mari. Curând însă învățătoarea noastră cuminte mă opri să-mi continuu măiestria de orator, voind să ne vadă alergând și nu ținând discursuri

Îmi alesesem de prietene, pe atunci, două copilițe de vrâsta mea. Cât este însă de strâmtă inima făpturilor! Una dintrînsele fu obligată să intre în familie pentru câteva luni. În absența ei m'am silit mult să nu o uit și îi manifestai marea mea bucurie revăzând-o. Vai! nu obținui în schimb decât o privire indiferentă! Simțam foarte bine că pretinția mea nu era înțeleasă, și de atunci n'am mai cerșit afecțiuni atât de nestatornice. Dar Dumnezeu îmi dăruise o inimă atât de credincioasă, așa, că dacă a iubit ea odată, continuă să iubească totdeauna; astfel eu continuu și azi să mă rog pentru colega aceasta pe care o iubesc și acum.

Văzând pe mai multe eleve, că să atașază în mod particular uneia dintre învățătoare, voi să le imitez, însă nu putui reuși. O, fericită imposibilitate! Câte rele mari m'a făcut să încunjur! Cât de mult mulțumesc lui Dumnezeu, că m'a făcut să nu aflu decât amărăciune în prieteniile depe pământ! Cu o inimă cași a mea m'ași fi lăsat prinsă și mi-ași fi tăiat aripile; iar în cazul acesta cum ași fi putut „sbură cum m'ași fi putut odihni?“¹⁾ Cum poate să se unească intim lui Dumnezeu o inimă dedată cu afecțiunile omenești? Simt, că așaceva e cu neputință. Am văzut atâtea suflete, seduse de lumina aceasta falsă, precipitându-se ca niște bieți fluturași și arzându-și ari-

*) Din autobiografia Sfintei Teresa de Pruncul Isus, acum sub tipar.

¹⁾ Psalm LIV, 6. •

pile, apoi revenind rănite la Isus, divinul foc, ce arde fără să consume!

Știu, că Mântuitorul mă găsiă prea slabă decât să mă expună la astfel de ispite. Fără nici o îndoială, eu m'ași fi ars pe deantregul la lumina înșelătoare a creaturilor, însă ea n'a strălucit niciodată în ochii mei. Acolo unde suflete tari găsesc bucurie și apoi se desfac cu fidelitate, eu n'am întâlnit decât întristare. Unde este prin urmare meritul meu de a nu mă fi abandonat la aceste alipiri fragile, dupăce eu n'am fost scutită de ele decât printr'un efect dulce al milei lui Dumnezeu? Recunosc, că fără de El ași fi putut să cad tot atât de jos cași sfânta Maria Magdalena. Iar cuvintele adânci ale dumnezeescului Invățător către Simon fariseul îmi răsunară în suflet cu o mare dulceață. Da, știu, că „Acela căruia i-se iartă puțin, iubește puțin“¹⁾. Inșă știu și aceea, că Isus mi-a iertat mie mai mult decât Magdalenei. O, cum ași vrea să pot exprimă în cuvinte ceea ce simt! Iată cel puțin un exemplu care va redă barem în parte ceea ce cuget:

Presupun, că băiatul unui doctor iscusit se împiedecă în drum de o piatră, care îl face să cadă și să-și frângă un membru. Tatăl său vine repede, îl ridică cu iubire, îi îngrijește rănile, folosindu-se spre aceasta de toate resursele artei, și în scurt timp copilul complet vindecat, îi arată toată recunoștința. Fără îndoială copilul acesta are toată dreptatea să iubească pe un tată atât de bun; însă iată o altă ipoteză:

Tatăl, observând că în calea fiului său se află o piatră periculoasă, îl previne, o ia de acolo fără să-l vadă cineva. De sigur, copilul acesta, obiect al gingășiei sale prevăzătoare, necunoscând nefericirea de care a fost scutit prin mâna părințească, nu are să-i dea nici un semn de recunoștință și-l va iubi mai puțin, decât dacă l-ar fi vindecat de o rană mortală. Inșă, dacă ajunge cumva să știe totul, nu are oare să-l iubească cu mult mai mult? — Ei bine, eu sunt copilul acesta, obiectul iubirii prevăzătoare a unui Tată „care nu a trimis pe Cuvântul său în lume să răscumpere pe cei drepți, ci pe cei păcătoși.“²⁾ El voiește ca eu să-l iubesc mult, ca sfânta Maria Magdalena. De aceea m'a făcut să înțeleg în ce chip mă iubise el cu o iubire împreună de o nespusă prevedere, ca eu să-l iubesc apoi la nebunie!

¹⁾ Luca, VII, 47.

²⁾ Luca, V, 32.

De foarte multe ori am auzit spunându-se în decursul exercițiilor spirituale, și cu alte ocazii, că nu s'a găsit nicicând un suflet curat, care să iubească mai mult pe Dumnezeu, decât un suflet penitent. O, cum ași voi să fac de minciună cuvântul acesta!

Însă m'am depărtat prea mult de subiect și nu prea știu de unde să rencep...

În decursul exercițiilor spirituale dela a doua împărțășanie mă văzui asaltată de boala teribilă a scrupulelor. Trebuie să fi trecut cineva prin martiriul acesta, ca să-l poată înțelege bine. Mi-ar fi cu neputință să spun ce am suferit în decurs de aproape doi ani. Toate gândurile și acțiunile mele chiar și cele mai simple îmi deveniau un subiect de turburare și de tortură. Nu aveam odihnă decât dupăce descoperiam totul Mariei, ceea ce mă costa foarte mult, pentrucă mă credeam obligată să-i spun absolut toate cugetele mele, chiar și cele mai extravagante. Îndată ce-mi depuneam sarcina, gustam o clipă de pace; însă pacea aceasta trecea ca un fulger și martiriul meu rencepea! Dumnezeul meu, câte acte de paciință n'am prilejit iubitei mele surori!

În decursul vacanțelor, tot în anul acesta, am mers să petrecem cincisprezece zile la marginea mării. Mătușa mea totdeauna bună, totdeauna maternă cu copiii sale dela Buisonnets, ne procura toate plăcerile imaginabile: plimbări pe mărăuș, pescuit cu undița ș. a. Ne răsăță chiar și cu toaletele. Îmi aduc aminte că, într'o zi îmi dăruî niște funde albastre ca ceriul. Eram pe atunci încă atât de copilă, cu toți cei doisprezece ani și jumătate ai mei, încât m'am bucurat foarte mult, legându-mi părul cu panglicușele acestea drăgușe. Fu-i cuprinsă pe urmă, din motivul acesta, de atâtea scrupule, încât m'am dus să-mi spovedesc, chiar acolo în Trouville, plăcerea aceasta copilărească, care mi-se părea că e un păcat.

Tot acolo făcui o experiență, de care am profitat mult:

Verișoara mea Maria suferia adeseori de migrenă. Mătușa cu astfel de ocazii o desmierdă, numind-o cu cele mai gingașe nume, fără să obțină însă vreodată dela ea altceva decât lacrimi și invariabila văietare: „Mă doare capul!“ Eu, care aproape în fiecare zi încă aveam astfel de dureri de cap, fără să mă plâng, voiî, într'o seară, să imitez pe Maria. Mă simșii

prin urmare datoare să lărmuiască într'un colț pe un fotoliu din salon. Vara mea Ioana, pe care o iubiam foarte mult, se ocupă imediat de mine; mătușa veni și ea și întrebă, care e cauza lacrimilor mele. Răspunsei ca și Maria: „Mă doare capul!“

Se pare însă, că mie nu mi-se potrivea plânsul: n'am fost în stare nici cum să o fac să creadă, că durerea mea de cap mă făcea să plâng. Mătușa în loc să mă desmierde, cum făcea de obicei, îmi vorbi ca unei persoane mari. Iar Ioana îmi chiar reproșă, cu dulceață, însă cu un accent de silă, că nu am destulă încredere și sinceritate față de mătușa, nespunându-i adevăratul motiv al lacrimilor mele, cari, credeă, că provin din scrupule.

În sfârșit mi-se dăse o lecție cum trebuia, de m'am hotărît să nu mai imitez pe nimeni și tot atunci înțelesei și fabula cu cățelul. Eu eram măgarul care martor al-desmierdărilor ce se dădeau cățelului, își așezase pe masă greaua sa copită, ca să-și primească și el partea sa de sărutări. Eu nu am ajuns să fiu alungată cu lovituri de baston, ca sârmanul animal, totuș mi-am primit și eu plata și asta mă vindecă pentru totdeauna de dorința de a atrage atențiile altora.

Revin la marea mea ispită cu scupulele. Sfârșiră să mă îmbolnăvească și astfel fu nevoie să fiu luată din penzion la vârsta de treisprezece ani. Spre a-mi termina educațiunea, Tata mă conducea de mai multeori pe săptămână, la o Doamnă onorabilă, dela care primiam lecțiuni escelente. Lecțiunile acestea aveau îndoitul avantaj de a mă instrui și de a mă apropia de lume.

În camera aceasta cu mobila veche, încunjurată de cărți și de caiete, azistam adeseori la numeroase vizite. Mama institutoarei mele conducea, cât eră cu puțință, conversația; dar, în astfel de zile, nu învățam mare lucru. Cu nasul în carte, auziam totul, chiar și ceea ce ar fi fost mai bine pentru mine să nu aud. O Doamnă spuneă, că aveam un păr frumos, alta ieșind întrebă, că cine e copila aceasta atât de drăguță. Cuvintele acestea, cu atât mai măgulitoare cu cât nu erau pronunțate înaintea mea, îmi lăsau o impresiune de plăcere ce-mi arătă limpede, cât eram de plină de amor propriu.

Câtă compătimire nu simt pentru sufletele cari se pierd! Este atât de ușor să te rătăcești pe cărările înflorite ale lumii! De sigur, că pentru un suflet cât de cât elevat dulceața, ce o oferă ea, e amestecată cu amărăciune și golul imens al dorințelor, nu poate fi umplut de laude de o clipă, însă repet, că dacă inima mea nu mi-ar fi fost înălțată spre Dumnezeu, din întâia copilărie, dacă lumea mi-ar fi surâs dela întrarea mea în viață, ce aș fi devenit eu? Cu câtă recunoștință cânt deci eu îndurările Domnului, iubită Maică! „Nu m'a scos el din lume — ca să citez un cuvânt al Înțeleptului — înainte de ce sufletul meu ar fi fost stricat de răutatea ei, și mai de vreme de ce mi-ar fi înșelat sufletul aparențele înșelătoare?“¹⁾

În timpul acela mă hotărâi să mă consacrez în mod cu totul particular Preasfintei Fecioare, solicitând admiterea între Ficele Mariei.

Pentru aceasta trebuia să merg de douăori pe săptămână la mănăstire, ceace mă costă ceva, o mărturisesc, din cauza marei mele timidități. Iubiam mult, fără îndoială, pe buncele mele învățătoare, și le voiu păstră totdeauna o vie recunoștință, însă precum spusei, eu nu aveam ca alte eleve vechi, o învățătoare în mod particular prietină, cu care mi-ar fi fost posibil să petrec mai multe ore. De aceea lucram în tăcere până la sfârșitul lecțiunii de lucru de mână și nimeni nu-mi da nici o atențiune, apoi mă urcam la tribuna din capelă până la ora când venia după mine tata.

În vizita aceasta tăcută îmi găsim singura mângâiere. Nu eră Isus oare singurul meu Prieten? Nu știam să vorbesc decât cu El; conversația cu oamenii, chiar și cea pioasă, îmi obosia sufletul. E drept, că în părăsirea aceasta aveam și momente de tristeță, și îmi aducaminte, că de multe ori atunci, repetam mângăiată șirul acesta dintr'o poezie frumoasă, ce ni-o recită tata:

„Pământul este luntrița ta, nu locul tău de odihnă.“

Când eram mică cuvintele acestea îmi redădeau curajul. Chiar și acum, cu toți anii cari fac să dispară atâtea impresiuni de pietate copilărească, icoana luntriței îmi farmecă totdeauna sufletul și-l ajută să supoarte exilul. Nu a spus oare Înțeleptul, că „Viața este ca o corabie, ce taie valurile tulburate și nu lasă după ea nici o urmă de trecerea sa grăbită?“²⁾

¹⁾ Înț, IV, 11.

²⁾ Înț., V, 10.

Când mă cuget la lucrurile acestea, privirea mi-se adâncește în infinit; mi-se pare că ating deja țermurii veșnici, mi-se pare, că primesc îmbrățișerile lui Isus... cred că văd pe Fecioara Maria, venindu-mi înainte cu tata și cu mama, cu cei patru îngerași: frații și surorile mele; cred că mă bucur, în sfârșit pentru totdeauna, de adevărata, de eterna viață de familie!

Însă înainte de a mă vedea șezând la căminul părintesc din ceriuri aveam să mai sufer multe despărțiri pe pământ. Anul, în care fu-i primită de fică a Sfintei Fecioare mi-a răpit pe iubita mea Maria,¹⁾ singurul sprijin al sufletului meu. După plecarea Paulinei, ea rămase singurul meu oracol și o iubiăm atât de mult, încât nu puteam trăi fără ea.

Cât ce auzii de hotărîrea sa, m'am decis să nu mai caut nici o plăcere pe pământ. Nu sunt în stare să spun câte lacrimi am văsat! De altmîntreî acesta îmi eră obiceiul în timpul acela: nu plîngeam numai la ocazii mari, ci și la cele mai mici. Iată câteva exemple:

Aveam o mare dorință să deprînd toate virtuțiile, totuș o făceam într'un chip singular. Nu eram obișnuită să mă servesc; Celina ne făcea camera, iar eu nu mă ocupam de nici un lucru de menaj. Mi-se întâmplă uneori, să aranjez eu patul ori să merg eu seara, în absența Celinei să-i duc înlăuntru și vasele sale de flori, făcând totul — numai, ca să-i plac lui Dumnezeu. Făceam lucrul acesta, notez din nou, singur numai ca să-i plac lui Dumnezeu; și așa nu ar fi trebuit să aștept nici o mulțumită dela oameni. Vai, se întâmplă cu totul altmîntreî. De aveă nenorocul să nu apară fericită și surprinsă de micile mele sacrificii, nu mai eram mulțumită și i-o arătam cu lacrimile mele.

Mi-se întâmplă uneori să cauzez fără voie vreo durere cuiva. În loc de a trece peste aceasta, mă întristam, de mă bolnăveam, ceea ce îmi măreă greșala în loc să mi-o repare, iar când începeam să mă mîngăi pentru greșala însași, plîngeam pentrucă am plâns.

Cu adevărat din totul îmi făceam motive de chin! Astăzi se verifică tocmai contrariul: Dumnezeu mă ajută de nu mă

¹⁾ Ea intră în Carmelul din Lisieux la 15 Oct. 1886, și luă numele de Sora Maria de Sfânta Inimă.

abate nici un lucru trecător. Sufletul mi-se umple de recunoștință, când mă gândesc cum eră altădată. Pe urma favorurilor primite din cer, m'am schimbat atât de mult de nu mă mai pot recunoaște.

Intrând Maria în Carmel, neputând să-i mai mărturisesc suferințele, mă întoarsei către cer. Mă adresai celor patru îngerăși, cari m'au precedat acolo sus, reflectând, că aceste suflete nevinovate, cari nu au cunoscut niciodată ce e turburarea și frica, trebuiau să aibă milă de sermana lor sorioară, care suferiă pe pământ. Ea le vorbiă cu o simplitate de copil, făcându-i să-și aducă aminte, că fiind eu cea din urmă din familie, am fost totdeauna cea mai iubită, cea mai încărcată de gingășie din partea părinților și a surorilor: că, dacă ar fi rămas și ei pe pământ, mi-ar fi dat fără îndoială aceleași probe de afecțiune. Intrarea lor în cer mi-se părea, că nu putea fi pentru ei un motiv de a mă uita; din contră aflându-se ei în situația de a dispune de comorile divine, trebuiau să-mi obțină pacea, și așa să-mi arate că și acolo sus să știe iubi.

Răspunsul nu se lasă mult să fie așteptat. Pacea veni curând să-mi inundeze sufletul cu valurile sale delicioase. Eram așadar iubită, nu numai pe pământ, ci și în cer! Din momentul acesta mi-se mări devoțiunea față de frățiorii și surorile mele din Paradis: îmi plăcea să mă întrețin cu ei, să le vorbesc de întristările exilului și de dorința mea de a merge curând să-i ajung în eterna patrie.

*

Deși cerul mă umplea de grații, eram foarte departe de a le merita. Am avut totdeauna o dorință vie de a practica virtutea; însă cu actele mele se amestecau mari imperfecțiuni! Senzibilitatea mea extremă mă făcea cu adevărat de nesuferit. Toate rezonările erau inutile, nu mă puteam îndreptă de defectul acesta urât.

Cum ași fi putut prin urmare îndrăzni să sper că voiu intra curând în Carmel? Eră necesară o mică minune să mă facă să cresc într'o clipă; și Dumnezeu făcu minunea aceasta atât de dorită, în ziua neuitată de douăzecișicinci Decemvrie 1886. În sărbătoarea aceasta de Crăciun, în noaptea aceasta binecuvântată, Isus, dulcele Prunc Isus, schimbă într'o oră noaptea sufletului meu în torente de lumină. Făcându-se slab

și mic de dragul meu, el mă făcu puternică și curajoasă; mă îmbracă cu armele sale și de atunci am înaintat din învingere în învingere, începând, să zic așa, o cursă de gigant. Izvorul lacrimilor mele secă și nu se deschise mai mult decât rar și greu.

Am să-ți spun acum, Maică, în ce împrejurări am primit darul acesta prețios al întoarcerii mele complete:

Sosind la Buissonnets, după Liturghia de miezul nopții, știam că am să găsesc în coș, cași în zilele din copilărie, ghetete pline de jucării, ceea ce dovedește, că până atunci eram tratată de copilă mică. — Tatălui meu însuși îi plăcea să mă vadă fericită, să mă audă strigând de bucurie de câteori scoteam câte o surpriză nouă din ghetetele fermecate, iar veselia lui îmi potența plăcerea. Însă bătuse ora în care Isus voiă să mă scape de defectele copilăriei și să mă lipsească de bucuriile acestea nevinovate. Astfel permise, ca tata, împotriva obiceiului său de a mă resfăța între toate împrejurările, să se simtă, de data aceasta, plictisit. Urcându-mă în camera mea, îl auzii pronunțând cuvintele următoare, cari îmi răniră inima: „Pentru o fată mare cum e Teresa, este o surpriză prea copilărească; sper, că anul acesta o să fie cel de pe urmă.“

Ce îna cunoscând senzibilitatea mea extremă îmi zise încet: „Nu coborî îndată jos, așteaptă puțin; ai plânge prea mult, privind cădourile în prezența tatii.“ Însă Teresa nu mai eră aceeași... Isus îi schimbase inima!

Oprindu-mi lacrimile, mă coborîi repede în sala de mâncare; și comprimându-mi bătăile inimii, îmi luai ghetetele și scoasei cu bucurie toate obiectele, având un aer fericit, ca o regină. Tata râdea, pe față nu i-se mai vedeă nici o urmă de contrarietate, iar Celina credeă că visează! Din fericire eră o dulce realitate: mica Teresa își regăsise pentru totdeauna tăria sufletească, pierdută dela vrâsta de patru ani și jumătate.

În noaptea aceasta binecuvântată începû, prin urmare, a treia perioadă a vieții mele, cea mai frumoasă dintre toate, cea mai plină de daruri cerești. Isus împlini într'o clipită, mulțumindu-se cu buna mea voință, opera, pe care eu nu o putui desăvârși în atâția ani... Puteam zice cași Apostolii: „Doamne, noaptea întregă am pescuit și nu am prins nimic.“¹⁾ Mai milostiv cu mine chiar decât cu învățăceii săi, Isus luă el însuși mreja, o aruncă și o scoase plină de pești; făcu din mine

¹⁾ Luca, V, 5.

un vânător de suflete... Iubirea aproapelui îmi intră în suflet odată cu nevoia ce o simțiam de a mă uita totdeauna pe mine, și din ceasul acela fui fericită.

Intr'o Duminică, închizându-mi cartea la sfârșitul Liturghiei, o fotografie, reprezentând pe Mântuitorul pe cruce, lunecă puțin afară dintre pagini, nelăsându-mă să văd decât una din mâinile sale dumnezești, străpunsă și sângerând. Mă cuprinse o simțire nouă, ce nu se poate tălmăci în cuvinte. Inima mi-se umplu de durere la vederea acestui sânge prețios, ce cădea pe pământ, fără să se ocupe cineva să-l strângă; și mă hotărîi să rămân în continuu cu spiritul la picioarele crucii, ca să primesc dumnezeiasca rouă a mântuirii și să o împrăștiu apoi peste suflete.

Din ziua aceea, strigătul lui Isus în agonie: „Mi-e sete!“ îmi răsună în fiecare moment în inimă, aprinzând o foarte vie flacără tainică. Voiam să-i dau să bea Preaiubitului meu și mă simțiam eu însămi consumată de setea sufletelor și voiam cu orice preț să smulg pe păcătoși dinaintea flăcărilor veșnice. Bunul meu învățător, ca să-mi excite zelul, îmi arată curând că îi plăceau dorințele mele. Auzii vorbindu-se de un mare criminal — cu numele Pranzini — condamnat la moarte pentru omoruri spăimântătoare și a cărui impenitență făcea să ne temem de eterna lui condamnare. M'am decis să împiedec eu nenorocirea aceasta extremă și iremediabilă. Ca să reușesc, am întrebuițat toate mijloacele spirituale imaginabile, și știind că de mine nu puteam face nimic, oferii pentru convertirea lui meritele nemărginite ale Mântuitorului și comorile sfintei Biserici. Să spun oare, că simțiam în fundul inimii siguranța că voi fi ascultată. Inșă ca să-mi măresc curajul de a continua să lucrez pentru câștigarea sufletelor, spusei rugăciunea aceasta naivă: „Dumnezeul meu, eu sunt sigură că Tu vei iertă nefericitului Pranzini; ași fi convinsă de aceasta, chiar și dacă el nu s'ar mărturisit și nu ar da nici un semn de părere de rău, atâta încredere am eu în mila ta fără margini; însă el este păcătosul meu cel dintâiu; de aceea îți cer doar un semn de pocăință din partea lui, singur numai pentru mângăierea mea.“

Rugăciunea mea fu ascultată din literă în literă! — Tata nu ne lăsă niciodată să cetim ziarele; totuși eu nu crezui că îi trec peste voie privind pasagiile ce se refereau la Pranzini. În ziua după executare, deschid cu preocupare ziarul „*La Croix*“

și ce văd... O, lacrimile îmi tradau emoțiunea și fui silită să fug de acolo. Pranzini se urcase pe eșafod fără mărturisire, fără deslegare; călăul îl târă deja către desnodământul fatal, când, dintr'odată, înmoiat de o inspirație subită, se întoarse, luă o cruce pe care i-o prezentă preotul și sărută de trei ori dupăolaltă ranele acelea scumpe!... Obținusem prin urmare semnul cerut; iar acest semn eră foarte mângăitor pentru mine! Nu a străbătut deci oare setea de suflete în inima mea în fața rănilor lui Isus și văzând curgând sângele său dumnezeesc? Voiam să dau sufletelor să bea din sângele acesta nevinovat, ca să le curăț de murdăriile lor; și iată că buzele „întâiului meu fiu“ se apăsau pe dumnezeștile răni! Ce nespus răspuns! Dorința mea de a mântui sufletele să măriă în fiecare zi după acest dar singular; mi-se părea, că aud pe Isus zicându-mi încet cași Samaritanei: Dă-mi să beau!*) Eră un adevărat schimb de iubire: sufletelor eu le vărsam din sângele lui Isus, iar lui Isus îi oferiam aceleași suflete reîmprospetate cu roua de pe Golgota; astfel mă gândiam atunci; însă cu cât îi dădeam mai mult să bea cu atât mi-se măriă mai mult setea în sârmanul și micul meu suflet; priviam apoi aceasta sete aprinsă de cea mai delicioasă răsplată.

Dumnezeu mă scoase într'un timp foarte scurt din cercul strimt în care trăiam. Eră prin urmare pasul cel mare făcut; însă vai, îmi rămânea încă un drum lung de parcurs.

Spiritul mi-se desvoltă, scăpat de scrupule și de sensibilitatea excesivă. Am iubit totdeauna lucrurile mari și frumoase; în epoca aceasta fui cuprinsă de o dorință extremă de a ști! Nemulțumindu-mă cu lecțiile învățătoarei mele, mă aplicai singură la studiul diverselor științe și în chipul acesta am câștigat numai în câteva luni mai multe cunoștințe decât în decursul tuturor anilor mei de școală. O, nu eră oare și râvna aceasta „deşertăciune și întristare de spirit“?

Mă găsiam, cu temperamentul meu înfocat, în cele mai primejdioase momente ale vieții. Inșă Mântuitorul făcù cu mine ceea ce spune lezechiil în profețiile sale: *) „Și eu te-am văzut pe tine, și iată vremea ta... zice Domnul: și te-ai făcut mie... Și te-am scaldat cu apă... și te-am uns cu unt de lemn..

*) Ioan, IV, 7.

*) XVI, 8, 9, 13.

Și te-am îmbrăcat cu împestrite și te-am încălțat cu vânat și te-am încins cu vison, și te-am îmbrăcat în haină de păr țesută. Și te-am împodobit cu podoabă și am pus brățări la mâinile tale și ghezdan la grumazul tău... făină aleasă de grâu și miere ai mâncat și te-ai înfrumusețat foarte. Și a ieșit numele tău întru neamuri...“

Da, Isus a făcut toate acestea și pentru mine! Ași putea lua fiecare cuvânt din pasajul acesta minunat și să arăt cum s'a realizat el în favorul meu, însă darurile amintite mai sus sunt deja o dovadă suficientă. Am să vorbesc deci numai despre nutremântul pe care mi-l dădea „din abundență“ dumnezeescul Invățător.

De mult timp îmi susțineam viața spirituală cu „cea mai pură făină“ din *Imitațiunea lui Hristos*. Eră singura carte ce-mi făcea bine, nu descoperisem încă ascunsele comori din sfânta Evanghelie. Cărticica aceasta nu mă părăsise niciodată. Să și amuzau mult de aceasta în familie; și adeseori mătușa deschizând-o la întâmplare mă făcea să recitesc capitolul ce-i cădea sub ochi.

La patrusprezece ani, cu dorința mea după știință crezui că e nevoie să-mi adaogă și miere și oleu din belșug la „cea mai pură făină“. Mierea și oleul aeesta mă făcui să le gust în conferențele abatelui Arminjon asupra *sfârșitului lumii prezente și a tainelor vieții viitoare*. Lectura acestei lucrări îmi cufundă sufletul în fericirea, ce nu e de pe pământ: presimțiam deja ce rezervă Dumnezeu pentru cei cari îl iubesc; și văzând răsplata eternă atât de neproporționată cu ușoarele sacrificii din viața aceasta, voiam să iubesc, să iubesc pe Isus cu patimă, să-i dau mii de semne de gingășie, până când încă puteam.

Celina deveni, începând mai ales dela Crăciun, confidenta intimă a gândurilor mele. Isus care voia să ne facă să înaintăm împreună, formă în inimile noastre legături mai tari decât cele de sânge. Ne făcui să devenim *surori sufletești*.

Să împliniam în noi cuvintele Părințului nostru ale sfântului Ioan dela Cruce, din Cântecul său Spiritual:

Mergând pe urmele tale, Preaiubitul meu,

Copilele au străbătut cu ușurință drumul.

Sclipirile schinteiilor mântuitoare,

Vinul plin de mirodenii

Le fac să înalțe aspirații dumnezeiește îmbalzamate.

Da, noi umblam cu ușurință pe urmele lui Isus! Schințele aprinse, semănate de El în sufletele noastre, vinul plăcut și tare, ce ni-l dădea să bem, făcea să dispară dinaintea ochilor noștri lucrurile trecătoare de pe pământ; și depe buzele noastre se desprindeau aspirațiuni pline de iubire.

Cu câtă dulceață îmi reamintesc conversațiile noastre de atunci! În fiecare seară, pe „Belvedere“, ne adânciam împreună privirile în adâncimile albastre preperate cu stele de aur. Am intuiția clară cât erau de mari darurile primite de noi pe atunci. Cum spune Imitațiunea lui Hristos: *„Dumnezeu se comunică uneori în mijlocul unei vii splendori, altădată, învălit ușor în umbre ori în figuri.“*¹⁾ În chipul acesta ne învrednicea să se arete și inimilor noastre; însă vălul acesta era transparent și ușor, nici o îndoială nu ar fi fost cu puțință; credința și speranța aproape părăsiau sufletele noastre; iubirea făcându-ne să găsim pe pământ pe Acela pe care îl căutam. *Găsindu-l singur ne-a dat sărutarea sa, ca să nu ne mai poată disprețui nimeni niciodată.*²⁾

Impresiunile acestea dumnezeiești nu trebuiau să rămână fără roade; astfel practica virtuților îmi deveni dulce și naturală. La început, fața îmi tradă lupta interioară; dar, încetul cu încetul, toate renunțările îmi păreau ușoare, chiar și la întâiul moment. *„Celui ce are da-i-se-va și va prisosi din destul.“*³⁾ Pentru o grație primită cu credință, îmi acordă o mulțime de altele. El mi-se dăruia pe sine însuși în sfânta cuminecare cu mult mai des decât să fi îndrăznit să sperez. Ca regulă de conduită am început să mă împărtășesc totdeauna de câteori îmi permitea confesarul, fără să-i cer niciodată să-mi mărească numărul împărtășaniilor. Astăzi ași face altminteri, pentru că sunt sigură că un suflet trebuie să spună directorului său spiritual atrăgerea ce o simte primind întru sine pe Dumnezeuul său. Doar nu pentru ca să rămână în chivotul de aur se coboara El în fiecare zi din cer, ci ca să găsiască un alt cer: cerul sufletului nostru, în care se desfășoară el.

Isus care îmi vedeă dorința, inspira pe confesarul meu să-mi permită mai multe cuminecări la săptămână și permisiunile acestea, venind direct dela el, mă umpleau de bucurie.

¹⁾ Imit. — III, 43.

²⁾ Cant. VIII, 1.

³⁾ Luca, XIX, 26.

În timpul acela nu cutezam să spun nimic despre sentimentele mele sufletești; drumul pe care mergeam eră atât de drept, atât de luminos, încât nu simțiam nici o nevoie de o altă călăuză decât de Isus. Asemănam pe directorii spiritali cu niște oglinzi limpezi, cari reflectau pe Mântuitorul în suflete; și credeam, că Dumnezeu, cât mă privește pe mine, nu se folosiă de nici un mijlocitor, ci lucră direct el singur.

Când un grădinar îngrijește un fruct ce-l vrea să se coacă înaintea sezonului său, nu o face aceasta niciodată ca să-l lase sus pe pom, ci ca să-l prezinte la o masă bogat servită. Isus risipiă grații peste floricea sa cea mică cu aceeași intențiune. El care într'un transport de bucurie, în zilele vieții sale muritoare strigă: „Mărturisescu-mă ție, Părinte, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor“¹⁾; pentrucă eram mică și slabă, se plecă până la mine și mă învăță dulce tainele iubirii sale. Cum spune sfântul Ioan dela Cruce în Cântecul său de suflet:

*Nu aveam nici călăuză, nici lumină,
Decât una ce strălucia în inima mea:
Această lumină mă conducea,
Mai sigur decât cea de miazăzi,
La locul unde mă aștepta
Cine mă cunoștea deplin.*

Locul acesta eră Carmelul: însă înainte de a mă odihni la umbra Aceluia, pe care îl doriau eu,²⁾ trebuia să trec încă prin multe încercări. Cu toate acestea dumnezeasca chemare devenia atât de stăruitoare, încât dacă ar fi trebuit să trec prin flacări, m'ași fi aruncat prin ele, să răspund Mântuitorului.

Nu am întâlnit decât un singur suflet, să-mi încurajeze vocațiunea, pe acela al Paulinei mele iubite. Inima mea găsiă într'a ei un ecou fidel și fără ea desigur nu ași fi ajuns la țăr murul binecuvântat, care pe ea o primise, iată de cinci ani.

Da, de cinci ani eram ținută departe de Dta, prea iubita mea Maică; credeam că te-am pierdut: însă în ceasul încercării, mâna Dtale mi-a arătat calea de urmat. Aveam nevoie de mângăierea aceasta, pentrucă vizitele mele din camera de

¹⁾ Luca, X, 21.

²⁾ Cant., II, 3.

conversare îmi deveniră din ce în ce mai penibile: nu puteam vorbi despre dorința mea de a intra în Carmel, fără să mă simt respinsă. Maria, găsind că sunt prea tineră, făcea tot ce-i sta în putință, ca să-mi încrucișeze planurile. N'am întâlnit dela început decât piedeci. De altă parte nu cutezam să spun nimic Celinei, iar tăcerea aceasta mă făcea să sufer mult: îmi eră foarte greu să-i ascund vreun lucru! In scurt însă, sora aceasta iubită înțelese hotărîrea ce luasem și, departe de a încercă să mă desmânte, primi sacrificiul, ce i-se cerea, cu un curaj admirabil. După ce ea încă voia să se călugărească, ar fi trebuit să plece cea dintâi; însă, cum altă dată martirii dădeau cu bucurie sărutarea de rămas bun fraților lor, chemați mai întâi să combată în arenă, astfel mă lăsă și ea să plec eu cea dintâiu, luând aceeaș parte la încercările mele, ca și cum s'ar fi tratat de vocațiunea ei proprie.

Prin urmare nu aveam nimic de ce să mă tem din partea Celinei; însă nu știam de ce mijloc să mă folosesc să-mi anunț tatii planurile. Cum să-i spun să-și părăsească Regina, după ce își sacrificase deja pe cele două copile mai mari? Mai mult, în anul acesta, îl văzurăm bolnav de un atac de paralizie, care nu ne lăsă să nu ne producă multă neliniște pentru viitor.

O, câte lupte întîme nu am suferit eu înainte de a-i vorbi! Totuși trebuia să mă hotărăsc: Eram de patrusprezece ani și jumătate, ne despărțiau numai șase luni de noaptea frumoasă de Crăciun și eram decisă să intru în Carmel în ora în care, un an mai înainte, primise-i darul convertirii.

Am ales ziua de Rusale ca să-mi fac destăinuirea cea mare. Ziua întreagă cerui luminile Spiritului Sfânt, rugând pe apostoli să se roage pentru mine, și să-mi inspire cuvintele ce aveam să le spun. De fapt nu trebuiau ei să ajute pe copilul timid, pe care Dumnezeu îl destină să devină prin rugăciune și prin sacrificiu apostol al apostolilor?

După amiazi, revenind dela Vecernie, aflai ocazia dorită. Tata merse să șadă în grădină; acolo, cu mâinile împreunate, contemplă minunile naturii. Soarele ce apunea intrauria cu ultimele sale flăcări vârful copacilor mari și păsărelele își ciripiau rugăciunea de seara.

Fața sa aveă o expresie cu totul cerească, simțiam că pacea îi inundă inima. Fără să spun un singur cuvânt, mă așezai lângă el cu ochii deja umezi de lacrimi. Mă privi cu o gingășie fără pereche, îmi așeză capul pe inima sa și îmi zise:

„Ce ai tu, mica mea Regină? spune-mi tu mie...“ Apoi, sculându-se, cașicum ar fi voit să-și ascundă emoțiunea, plecă încet, ștrângându-mă mereu la inima sa.

Printre lacrimi i-am vorbit de Carmel, despre dorințele mele de a intra în el cât de curând, și atunci începui să plângă el însuși! Cu toate acestea nu-mi spuse nimic ce ar fi putut să-mi devieze chemarea; mă făcui numai să observ, că eram încă mult mai tineră, decât să iau o hotărîre atât de gravă; și, cum eu insistam, apărându-mi bine cauza, neasămănatul meu tată, cu firea sa dreaptă și generoasă fii repede convins. Continuarăm încă mult timp plimbarea; inima îmi eră ușurată, tata nu mai plângea. Imi vorbi apoi ca un sfânt. Apropoiindu-se de un zid puțin înalt, îmi arată niște floricele albe, cari seamănă în miniatură cu crinii: și, luând o floare de aceasta, mi-o dădii, explicându-mi cu câtă grije a făcut-o Dumnezeu să se deschidă și să rămână până în ziua aceea.

Credeam că ascult povestea vieții mele, atât eră de frapantă asemănarea dintre floarea aceea mică și între mica Teresa. Am primit floricea aceasta cașicum așii fi luat o moaște și observai, că tata voind, să o culeagă, i-a scos toate rădăcinele fără să le rupă, părea destinată să mai trăească în alt pământ mai productiv. Acelaș lucru îl făcui tata și cu mine, dându-mi voie să părăsesc, pentru muntele Carmelului, valea aceasta dulce, martoră a acelor dintâi pași ai mei în viață.

Am prins floricea aceasta albă de un chip al Mariei din sanctuarul Notre-Dame des Victoires. Fecioara Maria îi surideă și pruncul Isus părea că o ține în mână. Acolo este și acum, numai cotorul i-s'a frânt aproape de rădăcină. De sigur, că Dumnezeu voiește prin aceasta să-mi spună, că în scurt timp și El va frânge legăturile floricelei sale și nu o va lăsa să se veștezească pe pământ...

Dupăce primisem asentimentul tatălui meu, credeam că pot să sbor fără frică în Carmel. Vai, însă unchiul meu dupăce îmi ascultă, la rândul său, toate confidențele, declară că intrarea aceasta, în mânăstire la cincisprezece ani, într'un ordin religios, sever, i-se părea împotriva prudenței omenești; că s'ar face un afront religiunii, lăsând o copilă să îmbrățișeze o astfel de viață. Mai adaoase, că din parțea sa se va opune cu toate puterile și că doar o minune iar putea schimbă părerea. Observai că orice rezonare eră inutilă și mă retrasei cu inima cufundată în cea mai adâncă amărăciune. Singura mângâiere îmi eră ru-

găciunea. Rugam pe Isus să facă minunea pretinsă, pentru că numai așa puteam răspunde la apelul său. Trecu un timp destul de lung; unchiul părea că nu-și mai aduce aminte de conversația avută; mai târziu însă observai, că tocmai dinpotrivă, îl preocupă foarte mult.

Dumnezeu, înainte de ce ar fi făcut să-mi lucească în suflet o rază de speranță, îmi trimise un alt martiriu, foarte dureros, care dură trei zile. Vai, niciodată nu am înțeles atât de bine durerea amară a sfintei Fecioare și a sfântului Iosif, când căutau pe stradele Ierusalimului pe dumnezeescul Prunc Isus. Eram într'o pustietate înfiorătoare, ori, mai bine, sufletul meu se asemăna cu o luntre slabă, fără cârmaci, lăsată în voia valurilor furtunoase. Știam, că Isus eră acolo, durmind în luntrița mea, însă nu puteam nici într'un chip să-l văd în adâncul unei nopți atât de întunecoase? Dacă furtuna s'ar fi deslănțuit pe față, poate m'ar fi luminat vre-un fulger spintecând norii. De sigur e o tristă lucire, aceea a fulgerelor, totuși, la lumina lor, ași fi putut observa pe o clipă pe Preaiubitul inimii mele.

Dar nu... eră noapte, noapte profundă, părăsire completă, o adevărată moarte! Mă simțiam singură cași dumnezeescul Invățător în Grădina Agonie, ne aflând nici o mângâiere, nici pe pământ, nici în cer. Natura părea că ia parte la tristețea mea amară. În tot decursul acestor trei zile, soarele nu-și arată nici o singură rază și ploaia cădea în torente. Notasem totdeauna, că natura eră în toate împrejurările vieții mele ca o icoană a sufletului meu. Când plângeam, cerul plângea cu mine; când mă bucuram, albastrul boltei nu eră întunecat de nici un nor.

În ziua a patra, eră o Sâmbătă, mersei să văd pe unchiul. Care nu fû surprinderea mea, găsindu-l schimbat cu totul față de mine! Dela început, fără să-i fi exprimat eu dorința, mă făcu să intru în biroul său; apoi, începând să-mi adreseze unele reproșuri delicate, de felul meu de a fi puțin cam jenată cu el, îmi spusé, că minunea pretinsă nu mai era necesară; că dupăce a rugat pe Dumnezeu să-i dea o simplă înclinare sufletească, a obținut-o. Nu-l mai recunoșteam. Mă îmbrățișă cu gingășia unui tată, adăogând cu o voce foarte mișcată: „Mergi în pace, iubita mea copilă, tu ești o floriceică privelegiată, pe care voiește să o culeagă Dumnezeu, eu nu mă voi opune mai mult*.

Cu ce bucurie reluai drumul către Buissonnets, sub un cer frumos, ai cărui nori dispărură complet! În sufletul meu încă încetase noaptea. Isus, descoperindu-se îmi redase bucuria. Nu mai auziam sgomotul valurilor; în locul vântului încercării, un zefir ușor îmi umfla pânza și mă credeam deja în port! Vai, aveau încă să se ridice multe furtuni, făcându-mă în anumite ore să mă tem, că m'am depărtat fără întoarcere de țărării doriți cu atâta foc.

DR. I. COLTOR.

Morala este temelia politiceii; fără bune moravuri legile se prăbușesc și fericirea să îndepărtează.

Autoritatea, criza ei și remediile*.

Guvernarea, din fire, e una și în mâna unuia. Ea nu poate fi a tuturor. Când cerem democrație, proprie se face o confuzie de idei. Voim să cerem *libertatea* îngăduită și asigurată de legile morale, adică moralitate, care pe cel mare îl face drept și binevoitor, pe cel mic corect și respectuos. E clar doară, că acolo e viața socială mai armonică și mai fericită, unde legile morale sunt mai bine aplicate.

Dacă scrutăm bine fondul tuturor manifestărilor omenirii, în viața individuală, în familie, în biserică, în știință, filozofie artă, în viața politică, găsim două tendințe generale: una, de a se adapta, de a fi în unison cu legea morală, izvorită din raportul omului-creatura față de Dumnezeu-Creatorul; a doua, de a se emancipa de legea morală, adică de a i-se opune în diferite chipuri, și această tendință e izvorită din neadmiterea numitului raport. Lumea e împărțită între două atitudini: între cea religioasă și cea antireligioasă. Altă atitudine nici nu e posibilă. Indiferentismul proprie este antireligiositate, căci ignorarea voită a unui obligament e refuzarea lui.

Ceice în această vale a plângerii au atitudinea religioasă, nu toți au cunoștința adevărată despre Ființa Supremă și despre raportul real dintre Ea și om. Această cunoștință e în posesia bisericii lui Hristos Dumnezeu-Omul, care e Una, Sfântă, Catolică sau universală și Apostolică. Toate grupările, cari posedă numai în parte adevărata cunoștință despre Dumnezeu și despre raportul omului față de Dumnezeu, se vor lichida, fie prin revenirea lor la adevărata credință, fie prin căderea lor în totală necredință, în antireligiositate. Asta e natura adevărului, care nu poate sta împreună cu falsitatea, precum nu poate sta împreună lumina cu întunerecul. Aceasta ne-o arată istoria. Concepțiile religioase păgâne greco-române, germanice, slave, s'au topit în

* Cf. Nrul trecut al Culturii Creștine.

fața creștinismului. Diferitele secte rupte din trupul bisericii, iarăș s'au lichidat sau au intrat pe calea lichidării. Eresiile prime nu mai există. Protestantismul d. e. azi numai e cel propagat de Luther și scoții, ci a căzut în raționalism sau ateism sau s'a fărâmițat în sute de secte. Intre anglicani e viu procesul de revenire la Roma. Biserica Orientală se fărâmițează și caută orientări noi, mai multe spre anglicani și alți protestanți, mai puține spre Roma.

Astfel cei credincioși în mod necesar vor forma o turmă în frunte cu un păstor și în potriva lor va sta, ca și azi, până în momentul final tabăra antireligioasă.

Criza autorității, cu toate mizeriile și chinurile, pe care le-a aruncat asupra omenirii zbuciumate, e această revoltă împotriva legii morale, e această atitudine antireligioasă.

Nu poate fi stăpânire decât dela Dumnezeu. Când o stăpânire ar încerca să părăsească această bază, singură posibilă, pentrucă singură naturală, înlocuindu-o cu negația ei mai mult sau mai puțin explicită, atunci acea stăpânire și-a săpat mormântul, în care va cădea fără înconjur, ducând cu sine fericirea oamenilor

Cum s'ar sana oare această criză a autorității? Răspunsul e clar, e evident. Părăsind atitudinea antireligioasă, punând la baza tuturor manifestărilor umane pe Dumnezeu, îmbrățișând sincer concepția religioasă și anume creștinismul integral, fără spărturi și mutilări.

Cum ar fi aceasta, la noi? Sarcina incumbă și bisericii și statului.

Am avut nefericirea, să fim așezați în cel mai vijelios colț al Europei și să stăm mereu cu o mână pe spadă, cu una pe plug. Astfel nu s'a putut desvolta la noi o viață spirituală mai înaltă, cu toatecă sufletul poporului nostru e adânc iubitor de pace, blând și vibrează ușor la sentimentele mai înalte. Suntem incomparabil în urma fraților noștri latini din apus. Stăm însă incontestabil mai bine decât anglicanii și protestanții de tot soiul. Căci avem toate sfintele sacrameinte, iar o parte suntem chiar în împărțășire de credință cu frații latini.

Astfel tezaurul nostru religios-moral nu e atât de mare, încât să împrumutăm celorlalte țări ortodoxe, dar nu ne lipsește în așa măsură, ca să facem cauză comună cu protestanții, cari au pierdut și pierd progresiv din creștinism.

Astfel unii au ajuns raționaliști, sau ateii. A merge pe la congresele lor, e o aberație sau chiar o ignorare a intereselor spirituale ale poporului nostru.

Datorința noastră este a examina mai deaproape raporturile noastre cu biserica Romei, care păstrează neștirbit tezaurul spiritual, hărăzit dela Hristos Mântuitorul și a reface legătura dragostei cu această biserică.

Patriarhatul român, căruia îi dorim toată strălucirea, întemeiat fără tradiția unui apostolat îndelungat și efectiv, cu resunet în lume, care să-l justifice, atunci va căpăta prestigiu și putere, dacă va recurge la sprijinul Romei, și de acolo, cași Antheu dela mama sa pământul, va primi suflu de viață. Formele externe nu suplinesc, cu atât mai puțin crează forța internă. Ea trebuie împrumutată de acolo, unde este.

Astfel, cea mai luminoasă idee directivă, răsărită în sânul poporului român după războiu, este ideea dlui Onisifor Ghibu, de a declara legătura cu scaunul apostolic al Romei celei vechi, de care ne desparte un râuleț, cum spunea dl Nichifor Crainic în „Cuvântul”; râulețul unor ambiții Constantinopolitane, de acum nouă veacuri, pe cari însa-și istoria le-a dovedit deșarte (mai ales în zilele noastre), cu cari noi nu aveam nimic comun. Pe acestea din ignoranță le-am susținut și le susținem și astăzi, când ele numai există, iar dacă ar exista, s'ar sfii singure să se arate.

Este *idee directivă* norocoasă, pentru că ea poate constitui un ideal și știm, că individ sau popor, trebuie să aibă în permanență un ideal, care să stoarcă din el sforțări mai nobile, să-l mențină într'o atmosferă de preocupări înalte și să nu-l lase în neactivitate, care în mod necesar duce la moleșală și epicurism cras. Epocile de glorie, au fost epocile, cari au avut ideal. Epocile fără ideal, au fost decadente, chiar dacă civilizația a fost mai înaintată.

Este *idee norocoasă* pentru că indică cea mai sigură cale, care poate întări principiul de autoritate în biserică și apoi în stat, deoarece ea asigură unitatea concepțiilor. Căci dacă e vorba de a unifica creștinismul, aceasta numai prin Roma se poate face, cum spunea preotul Ionescu în „Neamul Românesc” și singura autoritate neștirbită, deși atăcată cu toată furia imaginabilă, pe toate căile directe și laturalnice, este Roma, *degetul îndrumător* al Eternității pe pământul nostru-trecător. Numai ea poate fi temeiul și sprijinul oricărei au-

torității și ceea ce este în afară de ea sau contra ei, chiar de va sta vremelnic, stă numai prin opoziția ce îi face.

Statul la rândul său va avea iarăși foarte mult de lucrat, pentru a reface unitatea de concepții, care nu poate fi alta, decât cea religioasă creștină, așa cum s'a arătat. Va trebui elaborat un plan de acțiune, care să se execute cu cea mai mare stăruință și care să cuprindă și să pătrundă toate ramurile activității umane. Am putea schița și noi, în fuga condeiului, ceva din acest plan, aici, în locul acesta.

Să se asigure loc de frunte, în toate categoriile de școli primare și secundare, studiului religiei. Să se elimine din învățământ ateismul, care domină suveran pe catedrele universitare, a cucerit școlile secundare și prin unii învățători, mai ales din regatul vechiu, infectează școlile primare și pe săteni. Școala primară să fie dată chiar *cu totul în grija bisericii*, care are sarcina de a „merge și a învăța toate popoarele”. Școala primară să fie confesională, sub controlul statului. Tot asemenea învățământul normal. Să se revină la învățământul clasic în școlile secundare.

Să se introducă *instrucția religioasă în armată*, această școală mare a națiunii, între altele și pentru a stavili lățirea sectelor, cari în armată cuceresc mai mult, pentru că în armată, sufletul soldatului e lăsat în părăginitură, uitându-se, că soldatul nu e numai o mașină de executat mișcări. Astfel s'ar împiedeca și formarea de nuclee bolșevice în armată.

Să se creeze cu ajutorul bisericii o mișcare națională creștină printre lucrătorii de tot soiul, să se legitimeze pentru ei în sens național creștin, să se împiedice propaganda anti-religioasă și antisocială, ce se face printre ei.

Să se înfrâne și să se pedepsească aspru atacurile îndreptate împotriva tradițiilor, instituțiilor, și valorilor consacrate ale statului și poporului român. Știrile tendențioase și calomniile, descrierea pe lung și larg a crimelor pasionale, cari ațâță pornirile rele, expresiunile puțin alese, din presă.

Să se pedepsească aspru pornografia, filmele de cinematograf și piesele imorale de teatru. Să se înfrâne prostituția și mai ales alcoolismul, să se închidă crășmele.

Să se revină la indisolubilitatea căsătoriei. Pe scurt să se facă mai riguros, în sens creștin poliția moravurilor și să se încurajeze literatura, arta, viața onestă, creștină și națională.

Procesul de purificare al concepțiilor de guvernare, prin lăpădarea și eliminarea tuturor ideilor de fals progres, elaborate în oficine oculte și infiltrate prin sugestii mesteșugite în mentalitatea lumii de azi, cu scopul de a distruge autoritatea, cer oameni întregi și cu mână de fier la conducerea statului, și păstori cari toate le lasă pentru Hristos, în biserică. Acest proces de reîncreștinare trebuie să înceapă cât mai neîntârziat.

S. ULPIAN.

Precum soarele este lumina pământului astfel credința este lumina sufletului.

Ioan Gură de Aur.

Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat.

În cele mai grozave chinuri spânzurat pe un lemn infam, toată greutatea corpului atârând de trei răni deschise și sângerânde, între doi asasini și în cele mai clevetitoare batjocuri ale unei mulțimi bete și delirante de ura și pofta de răzbunare, Profetul din Nazaret, Isus fiul Mariei, Divinul călător al Palestinei. Învățătorul duios al celor săraci și umiliți, binefăcătorul celor lipsii. Mesia cel așteptat de profeți și de patriarhi, Mântuitorul lumii și Răscumpărătorul neamului omenesc aștepta suprema clipă în care să bea până în fund paharul amărăciunilor și să îplinească până 'n ultimul cuvânt cele zise de Spiritul Sfânt prin gura profeților. Mușchii corpului său, învinețiți de bătăi tremurau, sângele din ranele deschise se prelingea sleindu-se pe lemnul crucii, pieptul umflat palpita cu putere, sângele dela extremitățile membrelor tot mai mult se îngrămădea înspre inimă, arterele ca și niște coarde întinse din seamă afară, ajunse la maximul elasticității amenințau de a nu mai rezista. Părul capului și barba își pierduseră culoarea alunei coapte ce aveau, șuvițe mai mari și mai mici erau năcleite cu sânge închegat, pe fruntea și pe obrajii înegriți de lovituri și de sânge, în arșița soarelui dogoritor din nămiezi mulțime de muște lacome și scârboase se îngrămădeau în stoluri, ca și cum și ele ar fi voit să înmulțescă durerile chinuitului. Prete ochii lui vioi și lucitori de o lumină dumnezeiască se 'ntindea par'că vălul cenușiu al durerii; dar cu toate acestea fața lui era iniștită ca în contemplațiunea unui mister sfânt, iar de pe buzele lui vinete de durere și tremurânde de chinuri se desprind cuvintele pline de blândețe și de bunătate: — Părinte iartă-le lor că nu știu ce fac.

Nu cu blesteme, nu cu răzbunare nici cu amenințări ci iată cu blândețea el învinge furia, cu bunătatea, răutatea, cu

iubirea ura. Exemplul cel mai eclatant că orice în această lume se poate învinge numai cu ceea ce i-se opune. Hristos învinge omenimea rebelă, instrument al urei diavolești, cu iubirea de oameni și cu răbdarea. Orice ar zice dușmanii și bârfitorii, Hristos s'a arătat biruitor, el a triumfat asupra tuturor ueltilor diabolice, *Christus vincit*.

Profetul din Nazaret în chinuri grozave și-a dat sfârșitul. Arterele lui din cauza prea marei acumulațiuni a sângelui, s'au rupt. Inima lui este străpunsă de o lance nemilostivă, corpul lui e un cadavru care învălit în joljuri sărăcăcioase e depus într'un mormânt. Nimenea nu e lângă el decât doar nemângăiata lui mamă, îmbătrânită înainte de vreme și sfârșită de dureri, un tinăr flăcăiandru crescut pe unda arginție a mării, cu sufletul simplu și curat ca și cristalul ei, dar amărit, trist și neputincios, și niște țărance din obscura Galilee, pline și ele de amărăciune și desolațiune.

Învățăceii, trimișii lui împrăștiati ca puii de potârniche la sunetul puștei ucigașe, tremurau ascunși și nu știau ce să mai aștepte. Trecutul le părea un vis, prezentul o mare agitată, viitorul obscur și nesigur. Profetul din Nazaret un mister nepătruns. Nu-și puteau închipui cum acest taumaturg a devenit dintî'odată neputincios până a se lăsa legat, bătut, batjocurit, și în sfârșit restignit ca cel din urmă asasin. Cele douăsprezece tronuri de pe cari ei aveau să judece cele douăsprezece seminții ale lui Israil au rămas pentru ei niște chimere. Taborul un vis dulce și dispărut, minunile petrecute sub ochii lor niște lucruri inesplicabile: profetul era mort și înmormântat, și împreună cu el înmormântată părea toată învățătura lui.

Dar iată, a treia zi Restignitul resare glorios din mormânt, își adună și organizează modesta societate, pe Simon alui Iona din Bethsaida numit Kephá adecă stâncă, îl pune de cap al celorlalți, îl face stâncă și fundament al bisericii sale care va dura până la sfârșitul veacului. Ii trimite pe toți ca să răspândească în lume „vestea cea bună“ a mântuirii și se 'nalță la ceruri învingând toate puterile naturii create... dar nu lasă pe ai săi orfani ci le trimite putere de sus, pe Spiritul adevărului carele dela Tatăl purcede și dintr'ale Fiului primește, ca acesta să rămână cu ei pururea ca mângăetor și povățuitor.

Societatea presidată de Simon-Kepha crește și se extinde în tot imperul roman și în toate provinciile lui. Grăun-

tele de muștar a răsărit, s'a făcut arbore puternic care sub ramurile lui adăpostește toate neamurile pământului. Isus Hristos sub formă streină e pururea în mijlocul credincioșilor săi. Lui i-se înalță case împărătești, edificii pompoase basilici, de unde el Regele etern dominează și stăpânește sufletele. Dela răsăritul soarelui până la apus numele lui Isus Hristos se laudă între popoarele lumii, jertfa mântuitoare a Calvarului în mod nesângeros se repețește. Corpul și Sângele Mielului care ridică păcatul lumii, sub forma acomodată naturii omenești se face nutremântul oamenilor. În fie care moment din zi sau din noapte preoții îmbrăcați în ornate scumpe înalță spre ceruri rugăciuni pentru trebuințele omenei și glasul lor suplicant din diferite unghiuri ale pământului se perândează bătând la porțile Celui Vecinic pentru milă și iertare, în ordinea în care astrul solar luminează preste toate popoarele lumii.

Dimineața când razele soarelui ca într'o mare de argint scaldă turlele și cupolele basilicelor patriarcale din Roma, când uriașul orologiu dela San Pietro bate de șase ori, porțile tuturor basilicilor, bisericilor și bisericuțelor din Roma se deschid, psalmul de începătură — *Iudica me Deus et discerne causam meam de gente non sancta* — se șoptește de sute și mii de preoți. Mii de inimi se mărturisesc lui Dumnezeu celui atotputernic — *Confiteor Deo omnipotenti, Beatae Mariae semper Virgini...*

Tot în aceeaș oră în întreagă Italia, în Franția, Elveția, Belgia, Anglia, în Tunisia Africei, în Algeria, în Gabon s. a. începe liturghia, și din sute și mii de piepturi se înalță spre ceruri imnul: — *Gloria in excelsis Deo*; iar Isus Euharistic se dă nutremânt credincioșilor săi.

O oră mai târziu când serviciul divin s'a terminat în aceste țări și numai în basilicele patriarcale din Roma se succedează liturghiile până la ora 12 după care începe *Inseratul* succedându-se până la ora 18; precum razele proaspete ale soarelui învălesc alte și alte regiuni, același oficiu începe în bisericile din Spania, Portugalia, Irlanda, Siberia, Sierra-Leone, S. Elena, insulele Ferroe s. a. Isus mângăie sufletele acelor credincioși, nutrindu-le cu preasfântul său Corp și Sânge.

Când în Roma orologiu dela San Pietro bate ora 8, în alte părți ale lumii încep liturghiile pe unde atunci e numai

ora 6. In Senegambia Africei, în Dacar, S. Luis, Gorea precum și în insulele Canarie, Azorre, Islanda și altele; preotul și misionarul catolic pregătește masa euharistică pentru cei dornici de a primi nutremântul. O oră mai târziu același oficiu sfânt se îndeplinește în Brasilia orientală, în Pernambuco, în S. Salvador s. a.

Când în Roma sună ora 10, sunt 6 ore dimineața în Brasilia occidentală, Guyana, Paraguay, Uruguay și în Noua Foundlandă. Preoții din aceste regiuni prezintă hostia consacrată poporului, invitându-i și zicându-le: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi — iar o oră mai târziu în Bolivia, Chili, Antille, Trinitas, Martinica, Scoția nouă și Brunswick, credincioșii bisericei zidite pe stânca lui Petru, cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu iubire se apropie să primească Hostia pura, hostia sancta, hostia immaculata.

Când tunul de pe Monte Mario din Roma anunță miezul zilei, când în basilici s'au terminat liturghiile succedate de dimineața și încep vesperii, soarele își arată razele-i binefăcătoare îmbujorând câmpiile Granatei nouă, ale Equatorului, Peru, Iamaica, Cuba, Canada și o parte a Statelor unite americane. Aici acum încep liturghiile și credincioșii de sub stindardul alb și auriu al Vaticanului, apropiindu-se de altarul unde s'a jertfit Mielul cel nevinovat în mod nesângeros, cu buzele tremurânde de emoțiune și bătându-și piepturile îngână: — Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur anima mea; iar mai târziu cu o oră, același entusiasm stăpânește pe credincioșii din Bretania nouă Guatemala, o altă parte a Statelor unite și din Mexico oriental.

Când în Roma e ora 14, sunt 6 ore dimineața în Mexico occidental, în Munții stâncoși ai Americii și într'o parte a Statelor unite. In aceste părți ale lumii liturghia acum se face, și credincioșii cu inima insetată așteaptă să primească înăuntrul lor pe Regele păcii, pe Fiul lui Dumnezeu sacramentat; iar după o oră același lucru se întâmplă în California Oregon, Georgia americană și în Noua Bretanie occidentală.

Când la Roma sună ora 16, în lucirea razelor de dimineața ale soarelui se deschid bisericile și începe oficiul divin în Hannovera nouă, insulele Gambier, Marchesi și Washington-ul din Oceania; iar mai târziu cu o oră în insulele Pomotu, Taiti, Sandwich Cook etc.

Pe la ora 18 în Roma, când soarele se apleacă în spre cupola basilicei Sf. Petru învălindu-o ca într-o pulvere de aur, razele lui cari de ochii Romanilor se ascund după colină Vaticanului, se arată în acelaș timp în Arhipelag Navigatori, Tonga, Vallis, Fatuno, Hapai ș. a., iar după o oră, salută țărmerii insulei Visi, Malgravi, Kernandè, Casam și Zelanda nouă, unde misionarul catolic rostind cuvintele Dumnezești făcătoare de minuni, substanța pânei și a vinului o schimbă în substanța Corpului și a Sângelui Mântuitorului lumii spre nutrirea credincioșilor.

La ora 20 din Roma, când umbre sure încep a acoperi cetatea eternă, când în schituri și în mănăstiri frunțile asudate ale harnicilor călugări și călugărițe se închină umilite iar buzele lor murmură incetișor și tainic „Ave Maria“ și rugăciunea serii, când unda Tibrului parcă zice un misterios „addio“ țermurilor înfloriți, atunci primele raze ale soarelui sărută țărmerii Noiei Caledonii, insulelor Pini Noiele Ebride al insulelor Salomone și Caroline. Misionarul începe liturghia și laudele lui Isus Euharistic, iar după o oră acelaș lucru îl face misionarul și preotul indigen din Australia orientală, Sydney, Brisbane, Melbourne, Van Diemen etc.

Pe la ora 22 când în Roma doar candela cu oleu mai veghiază în biserici și când doar unii călugări sau călugărițe prin capelele lor de-și mai recitează pe șoptite „il Rosario della Madona“ atunci sunt orele 6 dimineața în Australia de miazăzi, în Molucche, Celebi, Filippine, Mangiuria, Corea și Japonia. Misionarul și preotul indigen își adună credincioșii în jurul său și dela sf. altar împodobit cu flori și ramuri le zice cuvintele pline de mângăere: — Pax Domini sit semper vobiscum; după o oră acelaș oficiu sublim se repetează în Australia occidentală, Malesia, China orientală, Peching, Concincina, Ton-king.

Când în Roma bate miezul nopții, când luna cu razele ei aurii tivește marginile cupolei basilicei San Pietre, când undele tremurătoare ale Tibrului lucind în lumina palidă a lunii par sfoase ca ochii unui băețandru păstor, când prin biserici domnește taina sfântă și doar abia prin unele mănăstiri, călugării se scoală la rugăciunea de miezul nopții și la ora de penitență, atunci misionarul catolic cu ochii vioi și curați ca roua dimineței, cu fața îmbujorată de primele raze ale soarelui, își adună credincioșii în jurul altarului împăr-

ținându-le „Panis angelorum“ în China occidentală, Su-schecen, Siam, Malacca, Birmania și Tibet; iar când în Roma bate ora 1 din noapte, sunt 6 ore dimineața la Bengala, Calcutta, Dacca, Patua, Madras, Ceylon, Madurè etc.

Când la Roma sunt ceasurile 2 din noapte, sunt 6 ore dimineața în Malabar, Mangalora, Maissar, Goa, Bombay, Agia, Lahoà. Preotul indian și misionarul își adună credincioșii în jurul altarului ridicat sub paviloane scunde acoperite cu foi late de palmi. Credincioșii purtând cruciulițe pe piepturile lor brunete de arșița soarelui se ofer Regelui cerului invocând împărăția lui preste toți confracții lor cari zac în obscuritatea superstițioasă a Budhismului; iar când la Roma e ora 3 și icicolea prin mânăstiri harnicii călugări s'au sculat ca să-și reciteze „Matutinum et Laudes“, sunt 6 ore dimineața și prin urmare se celebrează sf. Liturghie în insula Maurițiu, la Seychelle, Riunione, Madagascar, Nosibé etc.

Când piscurile pleșuve ale munților Sabini încep să strălucească atinse de rumena cosiță a aurorii, când neadormitul ceasornic dela San Pietro bate ora 4, soarele deja își joacă schinteile pe turlile Bagdad-ului, sărută undele Iordanului, și livește cu argint căile Palestinei călcate și sfințite de pașii Omului—Dumnezeu. Sunt orele 6 la Ierusalim, în Siria, în Abisinia, Calos, Zanguelar și Rusia centrală. În această oră și coamele Carpaților strălucesc în lumina roșatică-alburie a dimineții. Părăiașele de munte alergând vesele ca niște copii zburdalnici, șoptesc povestea fericirii. Pe întinsele câmpii ale României picurii de rouă strălucesc în mijlocul petalelor galbine roșii și albastre, iar ciocârliia se nalță drept în sus înălțând lui Dumnezeu laudă și mulțumită pentru toate câte a făcut.

Lumina e din ce în ce mai clară când iată pe piscul alb de zăpadă al Carpatului s'arată fruntea de argint lucitor al împăratului zilei, și toată natura îi zimbește ca o mireasă șăgalnică. Crengile pădurii de-odată se văd pline de mărgăritare. Cucul parcă vrea să se 'ntreacă cu ciocârliia, mierla cu pitpalacul; iar când la Roma ceasornicul bate ora 5, la turnul catedralei din Blaj bate ora 6. Toaca în ropăituri întrerupte chiamă pe canonici la orele canonice și la sfânta Liturghie. Tot în aceasta oră oficiul divin se mai îndeplinește la Smirna, în Archipelag, Grecia, Bulgaria, Egipt, Austria, Rusia, Polonia și la Capul Bunei speranțe.

În ori și care moment din zi și din noapte, o parte a omenimei se află îngenunchiată înaintea Regelui Hristos. Hristos domnește sufletele tuturor, Biserica lui Hristos, biserica catolică domnește asupra tuturor popoarelor. Hristos domnește în biserica sa. *Christus regnat.*

*

Urmașul lui Petru, Verhovnicul Apostolilor, Vicarul lui Hristos în această lume, Patriarhul Romei, cu ajutorul Sfântului Spirit poartă frânele acestei uriașe societăți care se estinde dela un capăt al lumii până la celalalt. Și pentru ca credincioșii să-și poată arăta sentimentele de mulțumită, de recunoștință și de iubire către Impăratul cerului care nevăzut, încunjurat de cetele îngerești petrece în mijlocul nostru și va petrece, precum a promis, până la sfârșitul veacului, sfântul Părinte Papa a dispus ca credincioșii, din an în an să se adune în diferite centre ale lumii catolice și să aducă Impăratului Hristos toate omagiile de cari inima omenească e capabilă. Și iată din toate unghiurile pământului, dela toate cele patru vânturi, aleargă credincioșii ca să se unească unii cu alții la picioarele lui Isus. Diferitele neamuri se adună înaintea lui Isus Euharistic și formând un singur popor, un suflet și o inimă, se închină Dumnezeului ascuns sub formă umilă a pâinei și a vinului.

Neamurile pământului se întrunesc la Congresele Euharistice ca să aducă omagii lui Hristos. Inimile tuturor se supun lui, El le stăpânește, El domnește și împărățește, *Cristus imperat.*

Dr. N. LUPU.

INSEMNĂRI.

† **Inginerul Iustin Nicoară.** Pela mijlocul lunei **Maiu** a. c. un tragic accident petrecut la gara din **Apahida**, răpune pe tinărul idealist, inginerul **Iustin Nicoară**, abia la vârsta de **27** de ani. — Cine a fost acest tinăr, despre moartea căruia o revistă ca a noastră se cuvine să facă amintire?

Fiu de învățător din **Luna de Arieș**, dupăce a terminat liceul în **Blaj**, a urmat cursurile politehnicului din **Torino**. Aici, în vechea capitală a **Piemontului**, se produce în viața tinărului **Iustin** o prefacere sufletească dintre cele mai rari, care a surprins pe toți prietenii și colegii săi. Din tinărul de mai înainte, devine un suflet pietistic, care tot timpul liber și-l consacra preocupărilor de ordin religios. Fără a-și neglija studiile în vederea viitoarei sale cariere, tinărul **Iustin Nicoară** ținea să participe când numai avea un moment liber, la predici, conferențe religioase, exerciții spirituale etc. Intreținea conversații și corespondență cu înalte fețe bisericești despre chestiuni religioase, iar de viața sa sufletească se îngrijea prin mărturisiri dese și cuminecare aproape zilnică.

Prietinii și colegii săi de studii nu arareori zeflemizau aceste porniri pietistice ale lui, părându-li-se nefirească preocuparea atât de intensivă de cele sufletești la vârsta de student universitar.

Ironiile și zeflemelele însă pe **Iustin Nicoară** îl lăsau rece. El își urma drumul credinței sale fără nici o considerare la ceea ce-i spunea ori scria unul sau altul. Zelul pentru studii nu i-a scăzut, dar credința îi creștea din zi în zi. Și-a luat între cei dintâi diploma de inginer, reîntorcându-se la **Cluj**, pentru a-și pune frumoasele cunoștințe în serviciul neamului. A fost denumit inginer la căile ferate, făcând serviciu la gara din **Apahida**.

Iată cum descrie părintele franciscan **Ireșan Leonard** în revista sa »*Katholikus Világs*» viața și sfârșitul tragic al ingine-

rului Iustin Nicoară, sub forma unei povești drăguțe¹⁾: »A fost odată, ca nici odată.. a fost odată în cer un ingeraș cu fire întreprinzătoare. S'a cugetat odată una și bună și iată-l că s'a scoborit pe pământ. Iar ca să rămână »incognito«, a îmbrăcat vesminte. Și-a ascuns într'un paltonaș bogatele-i aripioare, încât se părea că e un copilăș frumos la față, zimbitor, cu guler de matroz, care însă e cocoșat, dar numai fiindcă în taină are aripi... Ceialalți băieți însă îl împingeau, îl râdeau și își băteau joc de cocoșa lui... Iar odată l-au împins între roatele unei mașinării. Roatele i-au zdrobit trupul, dar atunci de sub haina de cheiată, de sub cocoșă i-s'au desfăcut aripile-i albe, și copilul a părăsit însăngerata țărână pământescă, ridicându-se la cer.

»Dacă ați fi cunoscut pe inginerul șef *Iustin Nicoară*, m'ați întreba mirați cu toții: Te rog spune-ne, nu acest tinăr a fost inginerul din poveste cu aripile tănuite? Zeu se prea poate! Cu deosebirea numai, că și statura îi era dreaptă ca lumina. Dar în altă privință, abia-abia de-și putea ascunde însușirile. Câți îl cunoșteau: militari, muncitori, preoți, șopteau pe la spatele lui: de unde au răsărit aceste suflete curate în lumea aceasta păcătoasă?... Atât numai, că inginerul Nicoară a stat ceva mai mult pe pământ decât tovarășul său cel cu aripile curate din poveste, deoarece a trăit 27 de ani... În copilăria sa băiatul bun și credincios aducea an de an la casa părintească certificatul cu laudă, apoi a făcut milităria cu cei din regimentul 50, iar azi avea în mână cea mai frumoasă diplomă de inginer dela cel mai renumit institut politehnic din lume. În fiecare dimineață se cumineca, asculta sfânta liturghie și apoi alerga, ca și la muncă el să poată fi cel dintâi. După muncă biserica îi era de asemenea locul de odihnă, apoi grăbia acasă la tatăl său, care din fereastră îi urmăria pașii, la tatăl său lipsit de lumina ochilor, pe care Iustin îl mângăia cu o duioșie într'adevăr mișcătoare. Ii citea din Sfânta Scriptură și din Viețile Sfinților. La urmă se sărutau.

»Iar în zilele trecute, în viața acestui om cu suflet sfânt, în viața lui Iustin Nicoară, s'a petrecut povestea sângeroasă, crudă și zdrobitoare cu ciocnirea de vagoane, ca să se poată ridica și el, din această țărână însăngerată. De dimineață s'a fost cuminecat la sfânta liturghie, la orele 10 deja trăgea de

¹⁾ »Galambhalál az útközök között«, nr. pe Iunie a. c.

moarte în brațele salvării din Cluj. Conducea lucrările de reparare dela atelierul de căi ferate din Apahida, și pentru ca să delătura o nenorocire ce amenința să se producă, și ca să repare neglijența unui lucrător care-și aprindea țigara, el a sărit între vagoane ca să încopcie. Tampoanele l-au turtit.. Și atunci a început propriaminte desfășurarea aripilor acestui suflet tăi-nuit...

»Justin cel strivit în mod îngrozitor și-a revenit în fire și a zis muncitorilor să-i caute din buzunar crucea mică de misionar, pe care o purta cu sine, pentruca în ceasul morții să și-o poată pune pe buze. Patru rozare i-au găsit în buzunar, în mare parte fărâmițate complet. Pe cei dela salvare i-a rugat să-l ducă la biserică, iar când a văzut că nu se opresc, a lovit cu piciorul sticla dela trăsura, ca să se oprească. Profesorul Iacobovici care a condus operația, a spus că n'a văzut nici când așa o minune, ca un om care și-a pierdut 90 % din sânge, a cărui organism e zdrobit complet, să zimbească, să predice pe patul de moarte, să mângâie pe tatăl său orb și pe frații săi. El mângâia... Și se uita la crucea sa și o săruta.

»Domnule inginer, i se adresă la rându-i profesorul universitar. Va fi lipsă de transfuziune de sânge. Am aflat un om puternic, acela va da din sângele său!...

„Justin însă a protestat. »Sângele nu se poate plăti« zise el. Pentru el nimeni să nu sufere. Chemă din nou lângă patul său pe sora sa și îi șopti la ureche: — Genică, dacă mă însănătoșez mă fac călugăr. Dacă nu, atunci în cer voi fi patronul bieților muritori«. Acestea i-au fost ultimele cuvinte.

»Acum eu stau aici la biroul de scris rămas orfan. Povestesc cu fratele său (Simeon), un căpitan de poliție serios. Imi arată scrisori, cari i-au sosit lui Justin de curând din străinătate: dela preoți, dela foști duhovnici sufletești ai lui, dela tovarăși de congregație de ai săi din Torino, Paris și Roma. Dela persoane pe cari le-a fermecat prin personalitatea sa, și cari nu pot uita, că pe pământul lor a umb'at un inger.

»In hotel stă bătrânul său tată orb și se întreține cu glas înalt cu fiul său dispărut.. Dl căpitan deodată se cufundă în tăcere, capul îi cade pe masă și începe să plângă cu amar... »Lăsați copiii să meargă la El«... exclamă deja a zecea oară bătrânul tată fără lumină. Și își deschide brațele, vrând par'că să arete, că el deja cu inima împăcată și-a lăsat copilul... Cu

părul alb și brațele deschise stă sub harta universului, ca o busolă sufletească îndreptată spre sterile cerești.

Tinerii grupați în jurul ziarului »Chemarea«, al căror tovarăș devotat a fost, i-au dat cinstea din urmă, vărsând alături de bătrânul său tată Simeon, alături de fratele și sora sa și de toți ai lui, câte o lacrimă fierbinte, pe mormântul aceuia, pe care moartea l-a răpit prea de vreme, dar care era gata în fiecare moment să o înfrunte.

Cei cari Te-am cunoscut și Te-am iubit, frate Iustine, ne vom revanșa în această vale a plângerilor, pentru sprijinul pe care ni l-ai promis prin ultimile tale cuvinte, păstrându-Ți neștersă amintirea în sufletele noastre. — Dormi în pace suflet îngeresc, care așa de puțin ai semănat cu massa mare a celorlalți muritori!

Dr. C. SUCIU.

Școala neutră și școala confesională. În toate țările culte, unde guvernele au început a face politică școlară anticreștină, tinzând la eliminarea studiului religiei confesionale din școală, s'au făcut organizații pentru salvarea școlii confesionale. Cele mai perfecte organizații de acest fel le are Germania, Franța, Belgia, Italia, Olanda și Austria.

Asociația școlară austriacă, numită »Schulverein« a ținut în Noemyrie trecut o »săptămână a școlii« la care a invitat conferențieri, între alții, pe fostul cancelar al Germaniei Marx, un fervent catolic și pe celebrul pedagog olandez Dr. Verhoeven, președintele Asociației școlare a catolicilor din Olanda.

Dr. Verhoeven într'o magistrală conferență a arătat deosebirea esențială dintre școala neutră, aconfesională sau de stat, și între școala confesională creștină catolică, pentru a cărei înflințare pe toată linia stăruie oratorul. Redăm aici, în tr. »Vestitorului«, părțile esențiale ale discursului dr.-lui Verhoeven.

Dificultățile catihetului.

»Nu e ușor« — zice oratorul — »să fi azi un catolic exemplar; să rezisti o viață întreagă diavolului, lumii, trupului, cu trudă și oboseală, nefericirilor și boalelor, amărăciunii și multelor deziluzii ce ne ajung; să rezisti moleșelii trupului, închipuirilor fantaziei, patimilor trupești, trufiei, respectului omeneșc, seducerilor teatrului și cinematografului; ispitelor prin cari te chiamă cafenelele, crășmele, saloanele de bal, locurile de întâlnire, străzile, piețele marilor orașe; să rezisti materialismului feroce și depravării moravurilor.

Cum se vor putea forma caractere atât de eroice, capabile a repurta biruințe într'o luptă atât de aspră și atât de înverșunată, numai cu două ore de religie la săptămână, cu nici o zi de exerciții spirituale, în școli de altfel lipsite de orice spirit religios?

Presupunând chiar, că profesorul de religie nu e îngrădădit cu alte ocupații, că știe să se facă respectat, că știe ținea disciplină între băieți, că e un pedagog priceput și nu lipsește nici odată dela datoria sa, rămâne totuși adevărat, că mulți copii sunt neatenți, alții netaleantați, alții absentează des. De multe ori o singură convorbire cu alți copii sau adulți, distruge într'un moment ce-a zidit catihetul în multe ore și cu multă oboseală. Părinții încă nu prea pot suplini neajunsurile. Ei au prea puțină vreme, prea puțină voie, prea puține cunoștințe religioase. Câți au măcar cunoștințele necesare pentru a putea da catihetului ajutorul cuvenit, pentruca să poată da elevului explicările de lipsă asupra învățăturilor ce nici ei nu le-au prea înțeles, să poată rezolva dubiile cele obvin, să poată corege greșeli ce li se arată? Chiar și acei părinți cari ar avea cunoștințele necesare și spirit adevărat creștinesc, sunt împiedecați de daraveri să dea copiilor instrucția religioasă cuvenită.

Considerând toate acestea nu va fi nimeni care să zică, că două ore de religie la săptămână sunt de-ajuns

Nu există învățământ neutru.

Când instrucția materiilor profane e interconfesională, neutră, areligioasă, și școala are acelaș caracter; două ore de religie alătura de 24 fără de religie, fac din școala creștină una interconfesională, neutră, areligioasă.

Propunerea materiilor profane în spirit religios reclamă profesori în adevăr creștini foarte abili, un mediu școlar creștin, cărți și mijloace de învățământ creștine, programă de studii compusă în spirit creștin. Instrucția religioasă și cea profană sunt două elemente inseparabile, cași oxigenul și hidrogenul în apă.

Nu e posibilă o predare neutră a materiilor profane.

Ori cât ar încerca cineva să scoată din învățământ tot ce amintește de Dumnezeu și religie, în lecturi, deprinderi în scris și conversații, în cant, în manuale de științele naturale, de geografie, istorie, etc., nu va reuși. Va reuși însă să introducă în acelea elemente de ateism sau curat protivnice religiei.

Nu poate fi neutru nici profesorul. Ochiul copilului e ager; el observă pe dascăl în școală și afară; în câteva zile copilul va ști să spună părinților săi dacă măestrul său e catolic, protestant, socialist, ori comunist. Cu cât măestrul e mai capabil, cu atâta influențează mai mult pe elevi.

Afară deci cu teoria despre școala neutră și interconfesională. Numai școala confesională ne poate mântui credința.

Școala confesională se prezintă deja și prin exteriorul ei ca atare: o cruce, o statuie a Fecioarei sau a sfântului patron, o inscripție, o aforismă, vestesc trecătorilor că în casa aceea se respiră acelaș aer ca în biserică, ca într'o familie creștină. Pe coridoare, în sale, aceleași semne ale religiei trebuie să imprime mediului caracterul religios. Școala curat confesională ferește pe copii de contraste, de ocările copiilor de alte confesiuni și în urmare de o luptă precoce pentru care ei încă nu sunt pregătiți.

Învățătorul confesional e însuflețit pentru misiunea sa, el simte sfințenia și răspunderea apostolatului său; el găsește mii de ocazii să verse în inimele fragede ale ascultătorilor săi știința despre Dumnezeu cu știința despre creaturi; legea binelui cu faptele istoriei; viața lui e în conformitate cu principiile lui; exemplul său încă e școală.

Predarea confesională a materiilor.

În școala confesională cărțile nutresc închipuirea copilului cu imagini cerești, cu exemple vii de virtuți, cu încredere în bunătatea lui Dumnezeu: arme foarte tari în lupta vieții.

Cu ocazia scrisului se imprimă în suflet axiome cari servesc copilului ca norme de viață.

Exercițiile de cant îi oferă tot ce-au produs mai sublim geniile muzicale ale creștinismului. Amintirea unui cântec din copilărie a reînviat suflete omorite de vițiu și cufundate în mocirla corupției.

Geografia nu trece cu vederea locurile sfințite prin viața Mântuitorului, ori cu sângele martirilor religiei; face cunoscute sanctuarele, catedralele, institutele de pietate fondate de înaintași și venerate de credincioși.

Istoria nu retace persoanele cari au adus țării adevărata religie și cu ea adevărata cultură. Ea deosebește adevărata reformă de cea falsă; apreciază persoanele și faptele după principiile moralei creștine; împrășteie calomniile cu cari e acope-

rită pe nedreptul Biserica; pune în evidență binefacerile nenumărate ce le-a dat Biserica societății omenești; învață să cunoști și să admiri în cursul faptelor istoriei Providența divină.

Științele naturale, propuse în spirit creștinesc, descoperesc copiilor mărețiile naturii, puterea și înțelepciunea Creatorului, fără să le tulbure mințile cu noțiuni și teorii periculoase nevinovăției lor. Frumsețile naturii reoglesc frumsețile lui Dumnezeu, sunt raze ce încântă pe îngeri și pe sfinți în cer.

Chiar și materii curat manuale, ca desemnul și lucrul manual la copile, pot fi întrebuințate spre scop religios.

Aceste puține indicații arată de-ajuns imensa deosebire dintre învățământul neutru și cel confesional în materii profane.

Părinții creștini nu-și vor despoia pe propriii lor fii de un așa de prețios tezaur de cunoștințe și impresiuni, care va da lumină și tărie vieții lor creștinești în anii maturi ai vieții.

P. T.

Problema zilei de opt ore în discuția Conferinței internaționale a muncii. — *Discuțiuni și critici în jurul raportului dlui Albert Thomas* — Conferința internațională a Muncii a consacrat patru zile discuțiunii raportului dlui Albert Thomas.

Anul acesta ca și în anii precedenți, chestiunea principală ridicată în cursul desbaterilor a fost aceea a zilei de opt ore și ratificarea Convențiunii din Washington. Dar de data aceasta Conferința s'a găsit în fața unui fapt nou important: acordul intervenit la Londra în Martie trecut între miniștrii Muncii din Franța, Marea Britanie, Italia, Germania și Belgia, cari și-au dat cuvântul că înțeleg aplicarea convențiunii în acelaș fel.

Expunerea dlui Petrescu-Comnen.

Expunând situațiunea dela noi, delegatul României, dl ministru Petrescu Comnen a spus între altele: Situațiunea guvernelor țărilor tinere în ceace privește legislațiunea Muncii e deosebit de grea din cauza nenumăratelor obstacole de învins pentru a crea o îmbunătățire a industriei lor născânde, din cauza misiunii lor copleșitoare ce le-o impune mai ales perioada de după război și în sfârșit din cauza situațiunii internaționale. De fapt, oricare este dorința vie a guvernelor democratice de a ameliora soarta clasei muncitoare prin ratificarea și aplicarea efectivă a convențiunilor adoptate de conferința internațională

a Muncii, le este foarte greu de a realiza aceste bune intențiuni atunci când țările mari, care au ajuns la maturitatea industriei lor și sunt bogate în experiențe tehnice, economice și sociale nu dau exemplul ratificării convențiilor adoptate de la 1919.

Chestiunea rapoartelor cerute prin tratatul de pace.

În ce privește în special România, raportul directorului se plânge că guvernul român nu i-a transmis toate rapoartele anuale prevăzute de art. 408 a tratatului din Versailles, mângâindu-se a trimite numai rapoartele asupra șomajului și repausului săptămânal. Cauza e următoarea: Guvernul român, care cu un entuziasm excepțional a mers în fruntea guvernelor care au ratificat aceste convențiuni s'a găsit după război, în fața unei misiuni enorme. Făcând abstracțiuni de dificultățile de ordin economic, politic și financiar ce trebuiau învinse numai din punctul de vedere al legislațiunii, trebuiau unificate cinci legislațiuni cu totul diferite; trebuiau organizate finanțele, viața economică, justiția, regimul electoral, administrația și în sfârșit trebuia realizată această adevărată revoluțiune socială ce a fost reforma agrară.

Opera socială a guvernelor din România.

În aceste condițiuni se va înțelege de ce România n'a fost în măsură a realiza importanta operă legislativă care este codul muncii, și n'a fost în stare a aplica în întregime convențiunile pe care le-a ratificat. Aceasta nu înseamnă că clasa muncitoare a fost neglijată. D. Petrescu Comnen a expus apoi în mod amănunțit toată opera socială îndeplinită de guvernul român dela 1919, arată sollicitudinea guvernelor române pentru clasa muncitoare și grija lor de a pregăti realizarea justiției sociale pe care orice guvern democratic trebuie să o aibă în vedere.

Răspunsul dlui Albert Thomas.

Răspunzând criticilor formulate d. Albert Thomas s'a întrebat dacă idealul din 1919 n'a fost prea înalt; dacă misiunea pe care Biroul Internațional al Muncii a primit-o de la tratatul de pace de a realiza justiția socială n'a fost poate prea considerabilă și n'a întrecut forțele umane. Dacă deosebirea între ideal și realitate n'a fost poate mai considerabilă ca în alte instituțiuni. Pentru a realiza în lume o revoluțiune atât de considerabilă ca ziua de opt ore în regimul industrial, trebuie timp și o efortare continuă de organizațiune. Existența unei con-

vențiuni ca aceea din Washington a exercitat o influență enormă asupra dezvoltării și menținerii regimului de opt ore în ultimii ani.

Rezultatele obținute până acum.

Dacă convențiunea din Washington n'ar fi existat, dl Thomas e convins că în urma crizei economice și a dificultăților cari s'au ridicat din toate părțile, clasa muncitoare, în unele țări determinate ar fi pierdut beneficiile zilei de opt ore. De aceea crede că organizațiunea Internațională a Muncii e departe de a fi realizat rezultate mediocre, cum au susținut unii critici. Când se examinează rezultatul atins și se constată că din cele 600 convențiuni de ratificat o treime a ratificărilor a fost obținută de la statele membre, când o serie întreagă de reforme în domeniul industrial e îndeplinită și garantată de legislațiunea internațională, e poate permis de a spune că acest rezultat nu e tocmai neglijabil.

D. Thomas s'a declarat convins că progresul social avansează. Definind apoi cece trebuie înțeles prin justiția socială și precizând politica organizațiunei internaționale a muncii, a spus: Condițiunile economice pot întârzia progresul, fără a atinge condițiunile de justiție înscrise în tratatul de pace. Dacă există o organizațiune internațională a muncii, este pentru ca ea să zică în fiecare moment că există condițiuni de muncă juste, echitabile și umane, cari trebuie puse mai presus de orice circumstanțe economice.

Industria metalelor prețioase și a humbacului în România. În ultimul număr al »Buletinului industrial« care apare sub direcțiunea d-lui inginer Cezar Popescu, directorul general al industriei, găsim pe lângă o serie de articole de specialitate scrise de inspectorii noștri industriali, de atașatii comerciali și alți conducători de servicii pendinte de acest ministru, și un bogat material informativ de ordin economic.

Examinând situația industriei românești la începutul anului 1926 vedem că industria ferului a luat o dezvoltare mulțumitoare. Prevederile producției de fer pentru anul 1925 deși nu pot fi cu precizie stabilite totuși se poate ști că uzinele noastre produc circa 120.000 tone de oțel față de 400,000 tone cât poate prelucra industria română diferite obiecte de fer.

Industria metalelor prețioase.

Industria de argint arată o dezvoltare frumoasă și produce mai cu seamă obiecte pentru nevoile curente (tacâmuri). Obiectele de lux le primim aproape în întregime din străinătate. Materialul prim necesar acestei industrii este livrat în special de comerțul particular. Avem 6 fabrici mari,

prelucrându-se anual 6 tone argint, afară de aceasta nevoile atelierelor mai mici necesită anual 1 tonă argint. În urma nevoilor crescânde ale fabricilor, prețul argintului se urcă mereu, așa că astăzi prețul unui kgr. este de lei 4.600. Ca rezultat putem înregistra, că minele mici particulare de argint, cari în anii din urmă din cauza prețului redus al argintului au sistat exploatările, acum reiau din nou producțiunea argintului.

Prețul obiectelor de argint este la noi cu cca. 20 30% sub nivelul mondial, din cauza salariilor muncitorești mai reduse. Pe când un muncitor special obține în Cehoslovacia 600 coroane pe săptămână, la noi câștigă 1800—2000 lei luând în considerare că salariile la prelucrarea de 5 kgr. de argint fac 10—12.000 lei, iar prețul de 5 kgr. argint este de lei 18—20.000 vedem că 40% din valoarea obiectelor reprezintă costul de prelucrare.

La industria de argint s'a observat în luna Martie o stagnare puternică în urma unor dispozițiuni care stabilește că taxa de lux (15%) din valoarea obiectelor fabricate să fie plătită de către fabrici și nu de către comercianți, cum era până acum. Aceștia din urmă din cauza aceluiaș ordin refuză să preia obiecte grevate cu taxa de lux. Criza însă credem că va fi trecătoare.

În afară de aceasta mai avem și fabrici de obiecte de aur care prelucreză anual 320 kg. aur, în special material obținut din partea particularilor. Productivitatea acestei industrii crește mereu, ocupând în cele patru uzini precum și în atelierelor mici, un total de 500 lucrători aurari.

Industria bumbacului.

Prețul materialului prim al bumbacului adus din America și India scade mereu, în urma supraproducției din anii 1924—1925. Prețul de 26 cent în anul 1925 a scăzut astăzi la 19—21 cent. Scăderea aceasta totuși nu își produce efectul dorit asupra prețurilor produselor fabricilor noastre, parte din cauză că fabricile luând în considerare greutatea procurării bumbacului au pentru nevoile lor încontinuu în depozit bumbac pentru 3—4 luni. În afară de bumbac, fabricile își procură cam toate materialele auxiliare, (culori, mașini, etc.) din străinătate, plătindu-le în valută forte.

Avem două fabrici de tors bumbac, care prelucreză anual 2 milioane 500.000 kg. bumbac brut. Intrucât noile taxe vamale de import vor aduce și acestei industrii o apărare mai eficace, prețurile bumbacului în anul 1926 va crește, credem cu 30—40% față de cea din anul 1925.

Situația la țesăturile de bumbac este asemănătoare. Taxa inițială de import reprezenta atunci 26% din valoarea produselor. Ea s'a micșorat în urma scăderii leului nostru la 5—6% ad valorem și fabricile din străinătate au umplut în continuu din această cauză piața noastră cu mărfurile lor. Fabricile noastre lucrează numai 8 ore pe zi, producând pe 6.000 răsboaie mecanice actualmente 50.000.000 m. de pânză în valoare de 40 milioane fr. elv. Urcarea taxelor vamale de import va avea ca urmare credem dublarea producției (prin îndoirea orelor de lucru), adică putem să ne așteptăm la o producțiune de 100 milioane m. adică 6 m. pe locuitor. În ce privește produsele textile ordinare, nevoile țării ar fi prin cuantumul acesta în mare parte acoperite.

Fabricile noastre de pânză albită, au o capacitate de 25 milioane m. pe an, care în cazul când s'ar efectua s'ar acoperi cu desăvârșire nevoile pieței noastre.

Fabricile de pânză imprimată produc actuale pe an 5 milioane m. deși capacitatea lor este de 100,000 m. pe zi. Din cauza taxelor vamale insuficiente importăm pe an cca 220 milioane m. din marfa aceasta în valoare de cca. 100 milioane lei. Sperăm însă că în anul 1926 în urma taxelor vamale urcate la import situația aceasta se va schimba.

Piața textilelor este în general rea. Comercianții folosindu-se de creditele acordate de către fabricile din străinătate și-au aglomerat stocuri mari în depozitele lor, fără să aibe grijă pentru acoperirea devizelor necesare. La zvonurile că taxele vamale de import vor fi urcate, au sosit în țară deasemenea cantități mari, astfel că depozitele engrosiștilor sunt arhipline. Pe de altă parte consumul general a scăzut.

Fabricile aveau în luna Martie 15 milioane m. material gata în depozit.

Industria de țiglă și cărămidă.

Industria aceasta va produce în decursul anului 1926 cca. 170 milioane bucăți cărămizi și cca. 80 milioane țigle. Capacitatea fabricelor este cu 50% mai mare.

După provincii producția se împarte astfel:

Banatul produce 30 milioane bucăți cărămizi și 50 milioane țigle; Transilvania produce 56 milioane bucăți cărămizi și 37 milioane țigle; Bucovina produce 5 milioane cărămizi și 0.4 milioane țigle; Vechiul Regat produce 78 milioane cărămizi și 6 milioane țigle; Basarabia produce 2,3 milioane cărămizi și 0,2 milioane țigle.

Producția considerabilă din Banat și Transilvania nu se poate plasa numai pe teritoriul acestor provincii, iar pe de altă parte producția din Vechiul Regat nu acoperă trebuințele locale cari sunt mari acum, astfel Banatul e nevoit să valorizeze 80%, iar Ardealul 30% a producției lor în Vechiul Regat, sau prin export în străinătate.

Exportul nostru de țiglă din Banat este îndreptat spre Jugoslavia și de acolo spre Grecia.

Industria distilieriei de lemn.

Distilierile industriale de lemn sunt reprezentante de patru fabrici, urmând să prelucraze conform programului lor în decursul anului 1926 cca. 256.000 m³ lemne (fag).

Produsele obținute s'au exportat în primele timpuri după preluarea imperiului ca semifabricate și prelucrându-le în străinătate au intrat iarăși în țară ca produse gata și scumpe. Grație intervenției Statului fabricile și-au conectat instalațiile astfel, că astăzi dispunem de fabrici cu instalații de tot moderne. Acuma se exportă produse gata.

Se va obține prin destilația quantumului de lemne sus arătat 200 vg. alcool metil. din care 95% vor fi libere pentru export (Franța). Restul se întrebuințează de industria noastră de alcool ca materii pentru denaturat.

800 vg. acetat de var, din care 150 vg. vor fi prelucrate în acid acetic putându-se obține 60 vg. esență de oțet.

Piața noastră interioară are nevoie anual de cca. 120 vg esență de oțet. Restul va fi acoperit prin fabricile de oțet-spirit.

Se mai produce din acetat de var 40 vg. aceton necesitat de fabricile noastre de explozibile.

În anul 1925 soc. Română (sediul Reșița) s'a instalat pentru fabricarea formaldehidului ce s'a importat până astăzi din Anglia. În anul 1926 România va produce 15 vg. formaldehid de 40 la sută volum.

Industria noastră de esență de oțet nu se bucură de o protecție valabilă destul de eficace. Pe când Cehoslovacia pune la acest material o taxă de import de ck. 6, Iugoslavia dinari 35. România are o taxă de numai lei 15. Prețul intern a esenței este în Cehoslovacia ck 16, în Iugoslavia dinari 35, în România lei 57.

Prețul mondial al formaldehidei este lei 40 kgr. iar taxa de import de numai 5 bani — fapt pentru care industria aceasta a noastră nu poate concura cu Cehoslovacia, Anglia și Germania.

Se va produce pe cale industrială în anul 1926 cca. 30 milioane kgr. mangal. Din această cantitate »Reșița« va prelucra în uzinele sale siderurgice cca. 10 milioane kgr. restul i-l va prelua cartelul internațional de mangal pentru scopul valorificării pe piața internațională. V.

Dicționarul limbii române. Dicționarul limbii române iese din uitare. Nu numai pentru că, după ce, de doisprezece ani nu se mai tipărise un rând, dela toamnă începe să apară din nou. N'ar fi destul. Nu sunt uitați numai cei cari au plecat și nu s'au mai întors, dar și cei cari, în mijlocul nostru fiind, nu izbutesc să se facă văzuți. Înainte de război, aproape zece ani, s'a dat regulat publicului fasciculă de fasciculă din Dicționar. Stema Academiei, cu Minerva împărțitoare de cununi de laur, îl împodobește și atunci. Dar mai tot materialul, atât de prețios, a luat drumul depozitelor de păstrare, unde a așteptat necerut de nimeni. Până dăunăzi!

Ce-i lipsea Dicționarului, ca să trăească, era luarea aminte publică. Ea s'a deșteptat deodată. Dragostea de limbă, atât de zgomotoasă între noi, a izbutit în sfârșit, să se închege și într'o faptă. La începutul lui Martie, anul acesta, s'a alcătuit o societate, »Prietenii Dicționarului«, cu scopul să-l răspândească și să facă împrejurul lui o atmosferă de interes. Mișcarea a prins peste orice așteptări. Aproape un milion s'a strâns, cererile de colecții din fasciculele până acum ieșite sunt tot mai multe și reluarea tipării în Septembrie e sigură.

Părinții și conducerea învățământului. În Franța, s'a constituit mai de mult o »federație națională a părinților elevilor de licee și colegii«. Considerând că problemele în legătură cu administrația învățământului, programele și metoda școlară nu pot fi soluționate independent de voința părinților

preocupați de viitorul copiilor lor, federația a înaintat de curând dlui Lamoreux, ministrul instrucțiunii publice, o cerere conținând doleanțele lor. Astfel, părinții pretind să fie reprezentanți în consiliile de administrație ale liceelor și în consiliul superior al instrucțiunii publice. Ei mai cer să se creeze în regiuni muntoase, licee pentru copiii slabi și anemici, cu exclusiunea tuberculoșilor și să se numească pentru fiecare liceu câte un medic. Grija părintească se îndreaptă și către interesele spirituale ale copiilor. Așa, se formulează principiul ca profesorii și repetitorii »să profite de toate ocaziunile pentru a forma conștiința copilului«.

Este evident că într'o țară care vrea să aplice cu consecvență principiul guvernării poporului prin sine, intervenția părinților în chestiunile de învățământ este logică și firească. Rămâne deschisă însă întrebarea dacă părinții, în afară de interesul pe care îl poartă copiilor lor n'au nevoie și de o anumită cultură pedagogică, pentru a putea opina mulțumitor în dificilele chestiuni ale învățământului. Amestecul fericit al părinților în conducerea instrucțiunii publice trebuie să se întemeze așa dar pe o cât mai largă răspândire a culturii pedagogice. Și ceea ce observăm acum în legătură cu mișcarea părinților francezi se poate generaliza în sensul că familiarizarea publicului cu cunoștințele pedagogice este unul din desideratele democrației.

Mișcarea cooperativă în Ardeal. În Transilvania și Banat, cooperația de credit s'a dezvoltat până la anul 1920, în cadrul vechilor legiuiri ungare din 1875 și 1898, cari au fost abrogate prin extinderea legii băncilor populare din vechiul regat în tot cuprinsul României Mari.

La unirea provinciilor de peste munți existau în Transilvania și Banat peste 700 cooperative de credit constituite în majoritate în localitățile cu populație maghiară, și cari mai înainte avuseseră legături cu Centrala din Buda-Pesta.

Mai erau apoi 182 însoțiri de credit sistem Raiffeisen în Ardeal constituite aproape în unanimitate de Sași și grupate într'o uniune cu sediul la Sibiu (Allgemeine-Sparkasse) și 17 în Banat constituite de Șvabi și grupate în jurul centralei lor din Timișoara.

Românii aveau 40 de însoțiri Raiffeisen în legătură cu federația »Infrățirea« din Sibiu.

Banca Agrară din Cluj a organizat și ea 50 bănci populare românești.

Toate cooperativele ungurești s'au afiliat unei federale cu numele »Alianța Cooperativelor de Credit« cu sediul la Cluj.

a) Cooperativele afiliate la Alianța din Cluj.

La finele anului 1923, aceste cooperative erau în număr de 330 cu 98.000 membrii cu 5.700.000 lei capital vărsat și peste 2 milioane lei fond de rezervă. Depunerile spre fructificare erau 35 milioane lei.

b) Insoțirile de credit Raiffeisen

Aceste cooperative erau la finele anului 1923 în Transilvania în număr de 182, cu 18.200 membrii și un capital de 223.000 lei. Depunerile spre fructificare erau de 46 milioane lei, iar fondul de rezervă 1 milion și jumătate lei.

c) Cooperativele de credit organizate după legea băncilor populare.

Prin extinderea legii băncilor populare din 1923, se unificau dispozițiunile legale pentru constituirea și funcționarea cooperativelor de credit și în regiunile transcarpatine.

Astăzi, avem în Ardeal 550 bănci populare cu peste 50 mii membrii, capitalul social trece de 8 milioane și jumătate lei, iar depunerile spre fructificare sunt în sumă de 24 milioane lei.

Parte din aceste bănci populare s'au grupat în șase federale: »Infrățirea« din Sibiu, »Zorile« din Ludoșul de Mureș, »Andrei Mureșeanu« din Bistrița, »Maramureșul« din Sighet, »Sălajul« din Șimleul Silvaniei și »Zorile« din Arad.

Au rămas nefederate 66 bănci din județul Bihor înființate în anul 1925, 3 bănci din județul Brașov, 7 din Trei Scaune și 3 din Ciuc.

*

Centrala Băncilor Populare, a ajutat mult federalele din Ardeal, acordându-le credite destinate pentru refacerea gospodăriilor, investițiunilor agricole, avansuri, pentru dăunații de grindină și inundații etc. Ea face efortări demne de orice laudă pentru propagarea ideilor cooperatiste în Ardeal.

Trebuesc relevate însă și unele neajunsuri în funcționarea cooperativelor din Ardeal.

1. Acțiunea de concurență a societăților comerciale.
2. Lipsa de conducători pregătiți pentru mișcare și
3. Colaborarea redusă din partea inteligenței satelor.

Toate aceste rele, trebuesc neîntârziat remediate, cooperarea prezentând pentru noi în Ardeal, un îndoit interes: eco-

conomic și național. Un interes economic, pentru că se dă puțința micului producător român să-și capitalizeze economiile, și un interes național, pentru că numai prin cooperare o sumă de întreprinderi mari aflate astăzi în mâinile străinilor vor putea trece în patrimoniul naționaliilor. (V.).

O nouă fază a politicii republicii sovietelor. Cunoscutul publicist rus d. G. Onitof, expune în »Debats« situația ce domnește actualmente în Ruaiia prin noua transformare a regimului sovietic. — In prima etapă a revoluției roșii, centrul de gravitate a edificiului economic-social în Rusia, a fost sovietul central din Moscova, reprezentând dictatura proletariatului — începe d. Onitof.

Dar cu toată emblema bolșevistă a secerei și ciocanului, numai acesta din urmă era în realitate reprezentat în cea dictatură iar ostilitatea domnea între orașe și sate. Din cea luptă, satele au ieșit învingătoare, fiindcă țara depinde înainte de toate, de producătorii de grâne. Clasa rurală a devenit astfel adevăratul centru de gravitate și sovietelor nu le-a rămas dacă vor să se mai mențină, decât să se desfacă de clasa proletară pentru a deveni expresiunea păturei rurale.

Aceasta desfacere se operează actualmente în sânul partidului bolșevist.

Problema proprietății.

Inșă această transformare implică adoptarea de către soviete, a unei politici cu totul opuse doctrinelor esențiale ale revoluției: astfel se explică sciziunile ce s'au produs în partidul comunist.

Extremiștii sunt pentru menținerea strictă ale principiilor revoluționare din primii ani ai sovietismului: moderații acuză pe extremiști că pierd întregul regim fără concesiile pe cari ei le preconizează.

Adevărul e că necesitățile poporului rus sunt cele ale clasei rurale, căci Rusia are peste o sută milioane țărani.

Aceștia pretind în primul rând, recunoașterea proprietăților, dreptul de a vinde liberi produsele lor, pentru ca să-și procure mașini agricole și toate câte le trebuie și pe cari Rusia nu le fabrică. Pentru ca industria rusă să poată satisface aceste necesități, e nevoie de capitalul străin. Sovietele nu trebuie să mai facă propaganda contra regimului capitalist: să re-

nunțe la țința revoluției mondiale, deoarece prin oprirea schimburilor industriale și comerciale între Rusia și occident, lipsa de produse industriale, ar provoca în Rusia revolta țărănimii și căderea regimului sovietic: aceasta e noua etapă a revoluției.

Spre o complexă militarizare.

Sovietele sub constrângerea clasei rurale au devenit, zăgazele revoluției, paznicele ordinii sociale burgheze și capitaliste.

În fața acestei minuni, nu ne rămâne decât a privi aproape pentru a vedea care este situația cu adevărat reală.

În organul oficios »Krasnaia-Zvegda«, vice-președintele sovietului revoluționar, d. Unschlicht, declară într'un lung articol că Rusia trebuie să fie complet militarizată pentru a face față dușmanilor ei, cași pentru a fi gata să dea lovitura decisivă sistemului capitalist.

Diriguitorii din Moscova, prin reprezentanții lor în occident caută să atenueze atari manifestații, cari însă se repetă prea des pentru a nu trăda situația reală. »Izvestia« la 29 Septembrie a avut un decret de 12 coloane privitor la refacerea armatei sovietice. Pentru a liniști însă spiritele în occident, aceste măsuri sunt prezentate ca făcute numai pentru evitarea unui atac din partea inamicilor regionali.

O duplicitate politică.

În acelaș timp diriguitorii ruși fac sforțări pentru obținerea de mijloace financiare în străinătate ca să doteze Rusia cu fabrici și uzine pentru dezvoltarea producției industriale interne.

»Noua etapă« este o politică pe două fronturi, una pentru a satisface nevoile clasei rurale, a doua pentru a amăgi prudența statelor de a căror concurs sovietele au încă nevoie.

Dacă sovietele sunt cu adevărat sincere în acțiunile lor, de ce n'au rupt cu internaționala a III-, nu-i desaproabă atitudinea și nu-i închide granița? Prin această duplicitate politică se desvâlue sinceritatea așa numiților »moderați« din partidul comunist. Sub masca prietenoasă a unui guvern sovietic, se prezintă o fațadă a păcei, o evoluție spre capitalismul burghez, în timp ce prin Internaționala III-a se continuă războiul contra societății civilizate și organizației de stat.

Ce fac reprezentanții oficiali ai Sovietelor,

Reprezentanții oficiali ai guvernului sovietic, pașnic și doritor de ordine, instalați în țări străine, cumpără mașini agri-

cole, tratează afaceri comerciale, lucrează pentru reluarea relațiilor politice economice. Iar agenții Internaționalei a III-a fac propagandă pentru răsturnarea ordinii de stat. Noua etapă nu este deci în fond, decât o nouă metodă de luptă contra societății organizate și statele din occident nu se pot lăsa înșelate pentru a contribui la refacerea Rusiei bolșeviste.

Regimul roșu consolidat, va arunca masca de astăzi pentru a relua pe față metodele teroriste prea bine cunoscute. (V.)

Romanizarea orașelor ardelen. Recentele întâmplări din viața politică, petrecute în jurul unui cartel electoral cu minoritarii, au deschis problema naționalizării orașelor ardelen. Ne-am găsit în adevăr la un moment dat în fața unei penibile situații, încât pe urma unui simplu cartel electoral, orașele ardelen se atribuiau în mare parte discutabilei minoritate din comunele urbane.

Este fără îndoială important să știm, cum s'a putut ajunge aici. Avem în fața noastră un paradox, pe care istoria l-a creat în paguba poporului român. Sub stăpânirea ungurească, tendințele de maghiarizare, care urmăreau fățiș utopia unui Stat național maghiar — deși minoritățile erau în majoritate — nu puteau pătrunde nici cum în satele ardelen. S'a constatat temeinic, că țărănimea ardeleană este un element de rezistență națională atât de viguroasă, încât nici teroarea, nici amăgiri nu o pot rupe de firul, care o leagă într'un mănunchiu „legea, limba și obiceiurile“ sale.

S'a avizat atunci din partea stăpânirii maghiare la crearea unor fortărețe privilegiate ale maghiarizării, în orașele ardelen. Noi românii, reduși la o viață economică pur rurală, n'aveam o burghezie, care să reziste proaspetei tendințe. Ne lipsea o pătură bine încheșată de intelectuali la orașe, căci puținii feciori de țărani cari învățau carte, reveneau la sate ca preoți ori dascăli. Ungurii puteau prin urmare împăna cu funcționari și negustori orașele ardelen, pentru a-și asigura stăpânirea acestei provincii prin infiltrarea numerică a ungarilor, cum și prin crearea și sprijinirea unei burghezii orașenești capabilă să reziste ridicării culturale a românilor din satele Ardealului.

În acelaș timp, guvernarea ungurească a deschis larg porțile prin cari să se scurgă nelipsitul element pribeag, care

s'a folosit întotdeauna de colonizări pentru a se strecura în număr destul de impunător... evreii. Aceștia au fost primiți cu brațele deschise, au fost înfipti în inima comerțului ardelean, au fost crescuți și educați în cel mai șovin spirit maghiar, pentru ca la momentul oportun să fie elemente de sprijin numeric și economic, tendințelor maghiare. Rezultatele s'au și văzut până de curând, căci evreii din Ardeal preferau să fie considerați unguri, decât ceea ce sunt. Abia în ultimul timp, tradiționalul spirit practic al evreilor le-a impus o hotărâtă schimbare de front.

Iată cum s'a creat „majoritatea“ maghiară din orașele ardelen, pe temeiul căreia se cerea în 1918 plebiscit și pe temeiul căreia se cer azi consilii comunale. Dacă s'ar cerceta hârtiile acestor majorități, s'ar putea constata cu ușurință data nu tocmai depărtată când actualii concetățeni unguri ori cel mult părinții lor, au descălecat în cetățile Ardealului.

Acum, că am schițat un mic istoric, pun întrebarea, dacă este admisibil, ca în virtutea acestei stări de fapt, un guvern românesc să cedeze de dragul unor voturi, gospodăria orașelor ardelen pe seama ungarilor, când românii ardeleni încă nici n'au ajuns să ștergă urmele stăpânirii trecute?

Întâmplarea aceasta „electorală“ trebuie, în sfârșit să ne deschidă ochii. Avem datoria să împlântăm drapelul nostru în orașele Ardealului. Pentru a romaniza aceste orașe, nu este suficient să ordoni schimbarea firmelor din ungurește în românește. Trebuie întărit și ajutat elementul național, pe care nouile împrejurări de viață, l'au dus la oraș. Intelectualitatea românească, ce tânjește astăzi, copleșită de sărăcie, negustoria românească ce tânjește în aceeași boală, meseriașii, lăsați de capul lor, fără nici un sprijin, — toți deopotrivă trebuie să aibă suportul unei politici de naționalizare metodică. Nu predicăm aici apăsarea minorităților, dar cerem categoric ridicarea elementului făuritor și apărător de țară, a celui element care a cunoscut până azi doar sacrificii, suferințe și umilințe. Și cerem aceasta, pentru a evita repetarea unor cazuri ca cel amintit, când mândria noastră națională a primit o lovitură de umilință evocatoare de vremi, a căror aducere aminte ne înfioară.

În programul de guvernământ al tuturor guvernelor române, să nu lipsească acest punct.

TIBERIU VORNIC.

Cooperația de producție și consum în vechiul regat. D. Gr. Mladenatz directorul studiilor dela Centrala cooperativelor, care a studiat deaproape mișcarea cooperativă de producție și consum în vechiul regat, face constatări și observațiuni pe cari le socotim interesante.

Situația în anul 1912.

La finele anului 1912 situația mișcării cooperative de producție și consum în vechiul regat, era următoarea:

294 cooperative de consum, aprovizionare și desfacere în comun, având 13,105 membri și 1,590,416 lei capital vărsat; 143 cooperative pentru exploatarea pădurilor având 8268 membri și un capital vărsat de 926,118 lei, 125 cooperative diverse, în deosebi de producție, cu 7098 membri și 1,156,682 lei capital.

Această ramură a mișcării s'a născut după cum se știe, în urma celei de economie. Înainte de război, ea a rămas în margini relativ modeste. Deabia după încheerea războiului pentru întregirea neamului, se poate vorbi despre o adevărată mișcare a cooperației de producție și consum.

Progresele au fost rezezi.

Progresele realizate la finele anului 1924.

La finele anului 1924, situația era următoarea:

1651 cooperative de consum aprovizionare și desfacere în comun, având 138,348 membri și aproape 66 milioane lei capital vărsat, 13 milioane lei fond de prevedere, peste 4 milioane fonduri pentru opere sociale și 146 milioane lei credite, 760 cooperative de păduri, având 51,877 membri 47 milioane și jumătate lei capital vărsat, 13 milioane fond de rezervă și prevedere, 6 milioane fond pentru opere sociale și 225 milioane lei credite, 236 cooperative diverse cu 11,400 membri, 10 milioane și jum. lei capital vărsat, 1,332,000 fond de rezervă și 36 milioane lei credite.

Aceste cifre, indică un vădit progres, mai cu seamă în ce privește extensiunea mișcării, numărul cooperativelor și al cooperatorilor. Totuși, nici în această privință n'am ajuns la apogeu. Munca de propagare a ideii cooperative nu poate înceta decât atunci, când toate gospodăriile sătești de pe întinsul țării, ca și întreaga pătură muncitoare dela orașe vor fi aderat la mișcare. Paralel cu această activitate, trebuie să meargă acțiunea de luminare a membrilor cooperativelor,

pentru a-i face pe deplin conștienți de îndatoririle și drep-
turile lor.

Situația financiară.

Deprecierea valutei a făcut ca proporțional cu numărul membrilor, valoarea capitalului vărsat de cooperatori, să fie după război, cu mult mai mică decât înainte.

Aci cooperația este în vădită inferioritate față de întreprinderile capitaliste, cari și-au putut acumula rezerve însemnate.

Acelaș lucru se poate pune și despre băncile populare, față de numeroasele bănci comerciale, deși acestea din urmă nu prezintă garanții prea mari în ce privește depozitele spre fructificare.

Ajutorul statului.

În starea actuală dela noi, cooperația simte mare nevoie de ajutorul statului. Chiar în Anglia, unde cooperația s'a dezvoltat cu totul independent de stat, acesta a înțeles să-i acorde sprijin financiar, mai ales celei agricole. Trebuie să se țină seamă că organizația cooperativă este o instituțiune de interes public, o instituție pusă în serviciul colectivității naționale.

Perspectivile producției cooperative în țara noastră, sunt din cele mai remarcabile în industria forestieră, în exploatarea pescăriilor, în domeniul comercializării și industrializării fructelor și a altor produse ale exploatărilor țărănești.

Un punct însemnat al programului de activitate al cooperației de producție și consum a fost dela început organizarea vânzării produselor principale ale exploatărilor țărănești, în primul rând a cerealelor.

Încă o ramură importantă de activitate pentru mișcarea noastră este cooperativa de locuințe efine.

Activitatea federalelor.

Rezultatul federalelor regionale sau județene sunt slabe. Activitatea lor de control, îndrumare și propagandă, până astăzi e ca și nulă, iar din punct de vedere financiar au fost simpli intermediari între instituția centrală și cooperative. În ce privește aprovizionarea cooperativelor, federalele nici teoretice nu-și pot justifica existența.

Propaganda.

Pentru ca mișcarea cooperativă să poată merge mai departe pe calea progresului, e necesară o activitate intensă de propagandă prin:

Publicarea unei biblioteci cooperatiste, ziare, reviste, broșuri, foi volante, afișe, tablouri etc.

Ținerea unor cicluri de conferințe, cercuri culturale, filme de cinematograf.

Serbări cooperatiste și organizarea învățământului cooperativ.

Cartea românească veche. În casa Bellu, care face parte din localul Academiei Române s'a deschis în Martie cor. „Expoziția cărții românești vechi“, organizată de cunoscutul bibliotecar și membru al Academiei d. Ion Bianu.

Această expoziție este a doua — după expoziția presei românești de anul trecut — dintr'o serie proiectată de d. Bianu, în scop de a face cunoscută publicului românesc comora de cărți, manuscrise, documente vechi, monede etc. pe cari le posedă biblioteca Academiei.

Așezate în ordine cronologică, aceste cărți vechi, începând dela 1508 și mergând până la 1820, cuprind însăși istoria cărții românești singură în felul ei, ca și cultura neamului nostru, cum spune d. Bianu.

Cultura poporului nostru s'a dezvoltat îndată după întemeierea principatelor odată cu primele așezăminte bisericesti, dar limba în care se scriau cărțile în veacurile al 14-lea, al 15-lea și al 16-lea era cea slavonă. Pe la sfârșitul veacului al 16-lea, apar și scrieri în limba română.

În veacul al 17-lea, limba română, înlocuiește din ce în ce mai mult pe cea slavonă atât în cărțile bisericesti cât și în cele profane și în acte.

În prima jumătate a veacului al 18-lea cultura românească începe a primi influența culturii apusene.

Cărțile vechi expuse d. Bianu sunt documentele vieții culturale a strămoșilor noștri, timp de trei secole.

Cărțile vechi se păstrează cu sfințenie.

Ele fiind aproape singurele manifestări ale vieții spirituale, au fost păstrate cu sfințenie împreună cu obiectele de cult, și au fost înfrumusețate cu gravuri și desene de mare

valoare artistică, ivorite din arta bizantină adusă la noi de călugării Sârbi și Bulgari, și din cea apuseană, venită odată cu tiparul din Veneția sau din Ardeal, altoite pe trunchiul sănătos al artei pur românești.

Cum prin veacul al 16 lea Țările române, erau singurele state creștine ortodoxe prin aceste părți, cărțile tipărite aci purtau ca podoabă stema țării, semn neîndoios al ortodoxiei lor.

Toate cărțile aveau frontispicii ilustrate cu multe desemnuri, săpate în lemn de călugării cărturari și artiști, și apoi tipărite în textul cărților.

Cartea biserească reprezintă, în veacurile al 16-lea, al 17-lea și al 18-lea perfecțiunea de pe acea vreme, în arta tipografică și a gravurilor în miniatură.

Un document unic.

Un doament, unicul exemplar în toată lumea, decretul prin care Vasile Lupu, publică hotărârile conciliului dela Iași, datând dela 1642, a fost fotografiat și expus alături de toate cărțile de preț, între potrete și gravuri minunate colorate, de pe acea vreme.

Primele cărți în limba română.

Mai departe sunt cărțile tipărite la Brașov de diaconul Coresi (Evanghelia, Apostolul, Psaltirea, Cazania).

Mitropolitul Dosoftei, un mare cărturar al Moldovei, neavând unde-și tipări numeroasele lucrări, cărora le-a închinat viața lui de călugăr la Probota, a făcut cu mâna lui o tipografie unde a tipărit „Dnmnezească liturghie“ la anul 1679.

Mai târziu primind în dar o tipografie dela patriarhul Moscovei, Ioachim, a tipărit prima carte de versuri românești: „Psalmii“, pe care o vedem expusă în expoziția Academiei.

De asemenea se poate vedea și prima „Biblie“ românească tipărită la anul 1680 su domnia lui Șerban Cantacuzino.

O carte foarte interesantă este o Evangheligie tipărită la anul 1693 pe două coloane: una în românește și cealaltă în grecește.

Cărți didactice în limba germană.

Intre cărțile didactice expuse, sunt unele în limba germană, alcătuite din inițiativa împăratului Iosif al II-lea al Au-

striei pentru supușii din împărăție, printre care ne-am numărat și noi cândva.

Iosif al II-lea credea că nu se poate apropia o cultură superioară pentru popoarele sale, decât în limba germană.

Cele dintâi cărți românești tipărite cu litere latine.

Cea dintâi carte românească tipărită cu litere latine este „Cartea de rugăciuni” de Samoil Klain, anul 1779.

Alături de această carte, se poate vedea cel dintâiu act prin care Românii din Ardeal, cereau la anul 1791, drepturi coroanei de Habsburg.

O gramatică română cu litere latine a fost tipărită la anul 1787 de Enăchiță Văcărescu.

La anul 1807 a apărut întâia carte de „Istoria Românilor” datorită lui Samoil Klain.

Mai găsim „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia” tipărită la anul 1812 de Petru Maior.

La anul 1808 Vasile Aron scria în versuri, după Klopstock „Patima și moartea Mântuitorului”. Tot din acest an avem mai multe scrieri cu litere latine, datorite lui Gheorghe Lazăr.

Alte cărți de valoare.

Câteva cărți mici, frumos legate în piele și împodobite cu miniaturi, cuprind — în grecește — discursuri ținute la diferite solemnități de fii lui Constantin Brâncoveanu.

O deosebită importanță prezintă tipăriturile lui Antim Ivreanul, atât la tipografiile din țară cât și la Tiflis în Georgia. Toate au frumoase gravuri lucrate de mâna marelui cărturar și artist.

O carte datorită lui Dimitrie Cantemir, tipărită la 1722 în rusește la Peterburg: Sistema religiunii mahomedane.

Cei dintâi bibliofili.

Am insistat în această cronică asupra lucrărilor caracteristice; o descriere a tuturor cărților de valoare expuse, fiind greu de făcut în câteva cuvinte.

Cei dintâi bibliofili români, par a fi fost Banul Mihail Ghica începând dela 1830 și Gheorghe Asachi. După ei a fost Timotei Cipariu, dar cărțile adunate de el au rămas în biblioteca arhidiecezană din Blaj.

Au urmat apoi verii: Dimitrie A. Sturdza și D. C. Sturdza-Scheianu, cari cu colecțiile adunate au îmbogățit biblioteca Academiei Române.

În zile noastre s'au ocupat cu adunarea de cărți vechi și documente: preotul I. Bîrlea din Sighetul Maramureșului, economistul V. Ursăcescu din Oltenești (Fălciu), Darius Pop revizor școlar din Satu-mare, profesorul N. Sulica din Tg.-Mureșului și alții.

C. A. V. —

Problema organizării muncii. În cursul lunilor Maiu și Iunie s'au ținut la Geneva două sesiuni (a 8-a și a 9-a) ale Conferinței internaționale a muncii. România a fost reprezentată numai prin delegații guvernului d-nii: Petrescu Comnen ministrul țării la Berna și I. Setlacec directorul general al muncii. Din delegația română au lipsit cei doi delegați: unul patronal, celalalt din partea lucrătorilor, cari trebuiau să o completeze.

Sesiunea a 8-a de care ne vom ocupa în acest articol, a fost însemnată prin interesante discuțiuni asupra raportului d-lui Albert Thomas, asupra convențiilor, recomandațiilor și rezoluțiilor adoptate.

Importanța organizației internaționale a muncii.

Organizațiunea internațională a muncii, fiind o instituțiune cu totul nouă, creată prin tratatul dela Versailles, s'a insistat — și e nevoie să se insiste în toate ocaziunile — asupra rolului actual și asupra viitorului acestei organizațiuni.

Astăzi — după cum spunea d. Pugh delegatul muncitorilor din Anglia — nu există nici o țară pe glob, care să nu aibă legături cu organizațiunea internațională a muncii, și nu există aspect al condițiilor de muncă, nestudiat de Biroul Internațional al muncii. Eforturile Biuroului internațional se lovesc însă de apatia, neglijența, și chiar reaua voință a unor guverne.

Războaiele nu vor putea fi prevenite, încheia d. Pugh, decât atunci când justiția socială va fi respectată atât în viața socială cât și în viața economică.

Ratificarea convențiilor.

Chestiunea ratificării diferitelor convențiuni adoptate de Conferință, de către guverne a făcut obiectul celor mai vii discuțiuni. D. Mertens delegatul muncitorilor belgieni, a cerut

delegaților guvernamentali se daclare sincer, dacă înțeleg să ratifice convențiunile adoptate de conferință. Dsa a arătat că ratificările obținute până astăzi, sunt absolut insuficiente. D. Sokal fost ministru al muncii în Polonia, și unul din sociologii cu reputație europeană, a constatat și d-sa, că tocmai statele cu o industrie puternică, sunt cele din urmă și acest fapt produce în opinia publică, cea mai penibilă impresie.

Organizarea științifică a muncii.

Mulți delegați între cari d-nii Sokal, de Michelis delegatul guvernului italian și Tom Hoore, delegatul muncitorilor din Canada, au susținut nevoia organizării științifice a muncii.

D. Sokal a insistat asupra strânsei legături ce există între problemele economice și problemele sociale, ca șomajul, emigrarea și durata muncii.

Organizarea muncii, este astăzi problema capitală în toate domeniile: industrie, comerț, comunicații, agricultură finanțe și administrație publică. Tendința este să se realizeze cât mai multă economie de timp și de materii prime.

Se introduc în fiecare zi noi metode perfecționate de muncă, pentru a se evita cheltuelile inutile și rezultatul este că se ajunge la o mai mare productivitate, salarii mai urcate și scăderea prețului de cost.

D. Tom Moore a fost de aceeaș părere, arătând că în nici un caz nu poate fi vorba de introducerea sistemului Taylor (sinonim cu exploatarea muncitorului redus să funcționeze automat).

Nemulțumirile muncitorilor.

D. Jouhau, delegatul muncitorilor francezi pe lângă organizația internațională a muncii a exprimat protestele muncitorilor contra producerii adoptată în ce privește revendicările lor prin tratatul de la Versailles din 1919. Deplângea starea actuală pentru că și astăzi forța primează înțelegerea, colaborarea și împărțirea responsabilității între elementul muncitoresc și elementul patronal.

Muncitorimea — a spus d. Jouhau — speră încă în Organizația internațională a muncii, dar starea actuală, nu poate dura la infinit.

Convențiuni și recomandări adoptate.

În cursul sesiunii a opta, Conferința a adoptat următoarele convențiuni, recomandări și rezoluțiuni:

1) Proiectul de convențiune privitor la simplificarea inspecției emigranților pe bordul vaselor. Acest text stabilește în principiu, că serviciul oficial de inspecțiune însărcinat să asigure protecțiunea emigranților pe bordul vaselor, nu trebuie să se exercite de mai multe guverne în acelaș timp.

2) Recomandarea privitoare la protecțiunea femeilor și fetelor emigrante.

3) O rezoluție privitoare la numirea interpretelor pe vasele cu emigranți.

4) Rezoluția privitoare la utilizarea rapoartelor anuale asupra aplicării convențiunilor.

5) Amendamente cu privire la regulamentul Conferinței etc.

Cooperatiya de producție și consum în Ardeal. La Unguri. Cooperatiya s'a dezvoltat, grație inițiativei marilor bogătași și a pornit dela constituirea unui organ central Hangya (Furnica) și apoi a unităților ce trebuiau să-l compună. Acest fapt este unic în istoria cooperatiiei. Această centrală avea două sucursale: la Oradia și la Aiud.

Centrala Hangya (Furnica).

Centrala Hangya: printr'o puternică propagandă și cu sprijinul autorităților comunale, a întins în țară o rețea de consumuri: dar, aceste cooperative erau de fapt niște filiale, în care nimic nu se putea mișca fără voia Centralei.

Mișcarea cooperatistă Românească.

Despre Români, se poate spune că, până la Unire, n'a existat o mișcare propriu-zisă. Propaganda pentru răspândirea acestei instituțiuni s'a făcut la început de cercul »Solidaritatea« și s'a continuat de »Astra« din Sibiu ajutată de un fond dat în acest scop de către regretatul Vasile Stroescu.

În ajunul războiului mondial, Românii aveau 14 cooperative de consum cu 60 mii coroane capital și cu 80—130 membri fiecare.

Curentul constituirei cooperativelor de consum în Ardeal a devenit destul de puternic, însă, ca și cooperativele de credit, au fost lipsite de conducători luminați fiindcă fruntașii satelor erau interesați în băncile comunale și nu se ocupau de cooperative.

După sforțări uriașe, Centrala Cooperativelor a reușit să consolideze cooperarea de consum și în Ardeal, ba chiar să-i imprime un mare avânt.

Statistica cooperăției în Ardeal.

La finele anului 1923 funcționau 401 cooperative în Ardeal, având 56.334 membri și, un capital vărsat de peste 12 milioane lei. Fondul de rezervă era de peste 2 milioane jumătate lei iar valoarea mărfurilor distribuite de aceste cooperative, trece de 200 milioane lei.

Pe lângă cooperativele de consum, s'au dezvoltat în Ardeal și cooperativele forestiere, a căror situațiune la finele anului 1924 erau următoarea: Cooperative în funcțiune 28. Societari înscrși 5508. Capital vărsat 3,145.000 lei. Valoarea materialelor vândute 25 milioane lei. Tot în acelaș timp, funcționa la Oradea Mare o cooperativă pentru cultura zarzavatului.

Alte ramuri de cooperăție.

Terenul pentru dezvoltarea cooperăției, este mult mai prielnic în Ardeal, decât în multe alte provincii și în curând prin mijlocirea ei, se vor putea pune în valoare fructele, cari în multe regiuni sunt singura sursă de trai a locuitorilor.

Altă ramură de cooperăție, care începe să se dezvoalte în Ardeal este a cooperativelor de construcție de locuințe.

În vederea propagandei cooperatiste s'au înființat două școli: la Lugoș și la Ludoșul de Mureș.

Lipsurile cooperăției din Ardeal.

Cooperăția din Ardeal suferă de lipsuri morale (conducători pricepuți, control, îndrumare) și de lipsuri materiale.

Mijloacele financiare pe cari Centrala le pune la dispoziție sunt insuficiente. Aprovizionările se fac pe piețele locale de multe ori pe un preț prea urcat, iar în ce privește cooperativele forestiere, adesea nu-și pot transporta marfa la vreme din lipsa vagoanelor.

Mijloace de acțiune.

Organizarea cooperativelor de credit și consum în Ardeal nu prezintă numai un interes economic în sens restrâns ci un adevărat interes național.

Pentru a putea ajunge la dezvoltarea cooperăției, în Ardeal sunt mai multe mijloace de acțiune: propagandă, cursuri pregătitoare, credite, personal de îndrumare și control, înlesnirea mijloacelor de transport și depozite de en-gros aparținând Centralei Cooperativelor.

MISCELLANEA.

Politica de imigrare a Franței. — *Situația lucrătorilor români*, — Din complexul fenomenelor sociale de după război, se desprinde un fapt care atrage din ce în ce mai mult, atenția Europei emigrante: debușeul de brațe pe care îl oferă Franța.

În adevăr, această țară urmărește astăzi o sistematică politică de imigrare a lucrătorilor străini. Cauze economice, politice și chiar psihologice contribuiesc la acest lucru. Bogăția solului francez, stagnarea populației, tendință — observată și la noi, în România — a locuitorilor dela țară de a părăsi câmpul și a merge la oraș, iată atâtea motive cari fac ca Franța să aibă nevoie de lucrători străini. Statisticile arată că în 1914 numărul străinilor în Franța era numai de 600,000; astăzi el atinge cifra 3,000,000, din care cea mai mare parte sunt lucrători. În primul loc statele limitrofe sunt acele cari furnizează lucrători străini Franței, foarte mulți italieni, spanioli, belgieni, apoi polonezi, cehoslovaci, ruși etc.

Din 1919 și până astăzi Franța a încheiat convenții cu Polonia, Italia, Cehoslovacia, Belgia și a instalat în aceste țări adevărate birouri de recrutare a lucrătorilor străini de cari ea are nevoie. Aceste acorduri arată un vădit progres în aplicația internațională a legislației muncii, căci ele favorizează dezvoltarea armonică a diferitelor legislații naționale. În adevăr, statul francez acordă lucrătorilor protecția de cari dânsii au nevoie, având în vedere drepturile suverane ale statelor contractante.

Acest val de lucrători străini, cari inundă fabricile și chiar câmpurile Franței, aduce cu el nenumărate probleme noi, de ordin intern și extern. O sumă de chestiuni răsar: politice și morale, economice-sociale, sanitare etc. Pentru lucrătorii cari se reîntorc în patria lor, Franța nu are a le garanta, decât liberul exercițiu al drepturilor lor, pentru cei ce se instalează definitiv pe pământul ei statul urmărește o firească și civilizată asimilare în mediul francez.

În fabricile din împrejurimile Parisului mai ales, se găsesc și un număr de români ardeleni, pe cari nevoile i-au mînat în străinătate să-și agonisească bucata de pâine. Ei se plîng că nu cunosc limba; încolo sunt mulțumiți. Dealtfel povestesc cu dor de căminul lor îndepărtat, așteptând cu bucurie ziua când să se reîntoarcă acasă. Prin politica sa de imigrare, așa de favorabilă, prin armonizarea atât de perfectă a diferitelor interese, Franța, este pe terenul agricol-industrial, — ca în multe alte domenii, — pilda frumoasă a colaborării diverselor nații.

Ar fi însă bine ca lucrătorii noștri să rămână în țară. Noi avem nevoie de brațe, atât în agricultură, cât și industrie. (Oct. I. M.)

Combaterea tuberculozei. Comitetul permanent ales din sânul consiliul central pentru combaterea tuberculozei întrunit sub președinția dlui dr. Gh. Banu, secretarul general al ministerului sănătății publice a hotărît ca dispozițiunile privitoare la combaterea și profilaxia tuberculozei din noua lege sanitară să între în vigoare pe ziua de 1 Octomvrie 1926.

Deasemenea comitetul a hotărît să se trimită circulări medicilor particulari, cărora să li-se atragă atenția asupra obligativității declarării tuturor cazurilor de tuberculoză deschisă, în cari să se cuprindă nu numai cazurile cu diagnosticul bacteriologic pozitiv ci și cele cari prezintă semne clinice evidente.

Totodată vor fi supuși la aceleași obligațiuni și medicii oficiali de spitale.

Se vor mai trimite circulări tuturor autorităților, prin care să li-se atragă atenția asupra pericolului mare ce amenință contaminarea tuberculoasă printre funcționari, cerându-le să se conformeze cu dispozițiunile prevăzute în noua lege sanitară.

Ministerul instrucțiunii va înființa, în conformitate cu prevederile legii din 1924, școli în aer liber pentru elevii predispuși la tuberculoză, luând în acelaș timp serioase măsuri pentru îngrijirea sănătății membrilor corpului didactic atinși de tuberculoză.

Concomitent cu aceste măsuri, medicii rurali vor face statistici asupra cazurilor descoperite de tuberculoză, statistici ce vor fi înaintate comitetului spre cercetare și centralizare. (C.)

Cota bancnotelor pe cap de locuitor în diverse state. După o statistică a ministerului de finanțe austriac cota bancnotelor și monetei bilon, repartizată pe cap de locuitor, este în Anglia cea mai mare; 65,2 dolari. Înainte

Franța stătea în locul întâi, dar astăzi vine cu 42,6 dolari chia și după Elveția un această cotă este de 53,3 dolari. În statele din Europa centrală ea este astfel: În Austria 201 dolari, în Cehoslovacia 176, în Germania 16,7, în Italia 16,5, în Ungaria 13,1, în Iugoslavia 9,4 și în Polonia numai 2,6.

Statistica țărilor din Europa. Țările de mai jos au ca populație și ca întindere în kmp. următoarele cifre; pentru ușurință să se știe că cifrele, cari urmează imediat după țară reprezintă populația, iar cifrele cari urmează după populație sunt kmp.

Rusia cu Ucraina, 86.000.000 și 15.555.000. Germania, 58.925.381 și 474.347. Anglia, 47.453.330 și 813.371. Franța, 39.209.766 și 550.986. Italia, 38.448.000 și 312.510. Polonia, 28.252.902 și 373.718. Spania, 21.034.902 și 505.208. România, 16.262.177 și 294.244. Ceho-Slovacia, 13.595.816 și 140.816. Iugó-Slavia, 11.722.567 și 245.300. Ungaria, 7.840.832 și 91.147. Belgia, 7.617.852 și 29.451. Olanda, 6.841.155 și 34.186. Grecia, 6.510.057 și 172.584. Austria, 6.300.000 și 80.000. Portugalia, 5.960.056 și 91.948. Suedia, 5.903.761 și 448.278. Turcia, 5.125.254 și 27.000. Bulgaria, 4.861.436 și 96.345. Elveția, 3.880.320 și 41.298. Danemarca, 3.289.195 și 44.416. Norvegia, 2.246.306 și 231.668. Luxembourg, 263.824 și 2.588. Monaco, 23.418 și 1 kmp. și jumătate.

România este clasificată, după tabloul de mai sus, a 8-a în populație și a 10-a ca întindere.

Dintre aceste 24 state, sunt 11 regate, 11 republici și 2 principate.

Arderea cadavrelor. Congregația Sfântului Oficiu, la 19 Iunie 1926, a dat o cerculară către toți episcopii, în care zice: Deși arderea cadavrelor, ca un lucru ce nu e absolut rău, în împrejurări extraordinare, pentru binele public se îngăduie din motiv gr v; oricine vede, în a o lăsa să devină regulă de urmat, e ceva impiu, scandalos și strict oprit, de aceea a fost reprobată în canoni 1203 § 1 al noului Cod. Acelora, ale căror cadavre au fost arse din voință străină, nu a mortului, dacă se poate înlătura scandalul, li-se va îngădui prohodul. Celce va fi ars din voința sa, nu va avea parte de înmormântare religioasă, și cenușa lui nu va putea fi îngropată în cimitir sfânt, ci în loc separat.

Cărți, Reviste, Ziare.

Ce-am văzut la Moscova de Henri Bénaud.
Biblioteca ziarului »Universul«, 1926.

Citind cele 200 de pagini ale acestei cărți trebuie să mulțumești autorului lor pentru neprețuitul serviciu ce-a adus tuturor aceluia cari, neputând merge în raiul bolșevic, erau chinuți de opt ani de zile de dorința după o informație cinstită, obiectivă, asupra stărilor de la Răsărit. Este, în adevăr, un document istoric pe care nici un călător ce a trecut, după război, în Rusia — și am avut și noi câțiva — nu ni l-au dat până acum nefalsificat. Căci acest călător, pe care l-a onorat în 1922 premiul Goncourt pentru un roman, spune cu îndrăzneală guvernului său că »are mijloacele și datoria« de a-i controla spusele, adresate opiniei publice. »Dacă am înșelat-o, consimt să fiu desonorat«. Un lux de amănunte, roadele unei observații atente a oamenilor și lucrurilor din Rusia sovietică, nu te lasă să întrerupi citirea până la capăt. Ajuns aici, subliniezi: Sovietele — națiunea cea mai militaristă de pe lume; Comunismul, internaționalismul — articole de exportat; nici o țară nu-i mai aspră cu proletarii și soldații ca Rusia în care camaradul Dierinski știe să gătuiască ca nimeni altul; imperialismul rusesc de azi e mai primejdios ca oricând fiindcă e mai prefăcut; libertate și egalitate simplu cuvânt de dicționar: sovietele nu admit opoziție nici în scris, nici în vorbă; pudoarea e o prejudecată burgheză; popii sunt împușcați iar serbările religioase naționalizate; o poliție politică ce merge dela portar până la microfoanele ascunse în calorifere; o imensă pleoră de cerșerori cari se îndeasă în om, înjură și-ți vâră mâna în buzunar; câteva sute de milionari cu puteri nemărginite; o tăcere de moarte pretutindeni.

George Sand. Cele o sută și mai bine de volume ale lui G. Sand se cetesc azi cu mare greutate, și în orice caz odată cetite, nu se mai iau în mână. Opera scriitoarei franceze

a fost scoasă din circulație de oarece nu era clădită pe-o solidă temelie cu adevărat artistică ci pe feluritele tendințe filozofice, morale și sociale care interesau cel mult atunci când ea a fost scrisă. De romanele lui George Sand se poate azi ocupa Istoria Culturii, dar nu se poate ocupa Istoria Literaturii: personagiile ce întâlnim în ele nu sunt creațiuni poetice cu viața eternă, ci mumii ori simple documente istorice.

Din punct de vedere practic, Sand a fost reprezentant al vieții morale europene în cei 20 ani ce precedară revoluția dela 1848. Și o reprezintă prin strania utopie ce s'ar putea numi religiunea dragostei, corespunzând noilor vremuri lipsite de Dumnezeu și totuși dornice de Dumnezeu. Conform acestei religiuni, sensul vieții stă în dragostea — idioată — cu un vădit caracter sensual, contopind pe Eros cu Dumnezeu. Se proclamă astfel »dreptul pasiunii«, care e suverană și subjugă orice altă acțiune.

Recunoscând origina cu totul sensuală și patologică a teoriilor lui Sand, a religiei ei pentru dragoste, înșamnă că se recunoaște implicit și lipsa lor de importanță doctrinală, filosofică ori, și mai puțin, omenească. Sand nu era o minte profundă, nu avea o intensă viață lăuntrică, iar arta o socotea ca simplul prilej de exprimare a propriei sale sensibilități, netransformată în contact cu viața. Dânsa observă realitatea înconjurătoare dar idealizând-o, în senzul că făcea din orice element al naturii, simboluri ale stărilor sale sufletești, pe care căuta să le însuflețească cu așa zisul ei »lirism« — simplă »verbosa rettorica della passione«.

Pe de altă parte defectuoasa compoziție a romanelor sale, trebuie atribuită lipsei unei viguroase cugetări, al unui motiv poetic inspirator. Artă de a doua mână, cași în Lelia, vom întâlni în Indiana, care este tipul atâtor alte romane ale sale, în care precumpănește meșteșugul. Desigur merite secundare scilicet în romanele lui Sand, care este o scriitoare de-o admirabilă abundență și fluiditate, deși de-un redus relief, și știe să povestească și să descrie în chip viu. Dar poate singurele puncte în care scrișul său se înviorează de oarecare poezie sunt »scenele după natură«, de toată lumea laudate, și care corespundeau unei sincere porniri a spiritului său, unei discrete muzici ce-i cânta în fundul sufletului printre gălăgia cea mare a pasiunilor iperbolizate în mod artificial și a ideilor prost gândite, și în mijlocul convenționalismelor și expedientelor datorite meșteșugului.

Cât despre romanele din a doua perioadă — cele cu tendințe socialiste, ele pot fi luate în samă cel mult ca documente prin care să se dovedească divulgarea concepțiilor socialiste în preajma lui 1848. Și numai favorabil se poate aprecia, romanul idilic, (care se clasează în a treia perioadă a activității lui G. Sand), deși se observă o mai îngrijită și mai îndemnatică orânduire a compoziției, pe care însă n'o mai regăsim în ultima manieră și nici în *Le marquis de Villemer*, în care se vede reîntoarcerea romancierii la poveștile de dragoste întrețesute cu prejudecăți filozofice și sociale. (Benedeto Croce. *Critica și Viața Românească*).

Cu prilejul eseurilor critice „*Jugements*“, ale lui **Henri Massis**. Massis e un analist perspicace, incisiv care pătrunde adânc în temperamentele pe care le studiază și portretele lui morale și spirituale ale lui Gide, Barrès sau Claudel sunt adesea verosimile. Chiar pentru cine nu subscrie verdictele lui, considerațiile pe care le întemeiază sunt instructive. Desigur, criticul are dreptul să fie dogmatic cu intransigență și fixând un punct de perfecție. să impună o alegere, propunând o erarhie de valori. Dar ceea ce se poate reproșa lui Massis e că dogmele lui nu se razemă pe nici o operă contemporană și nu corespund decât producțiilor de acum trei sute de ani. »Artistul catolic, scrie el, va trebui să reproducă natura informată de către Grație și nu numai o realitate redusă și cu totul materială, care nu interesează decât senzibilitatea, dar acel real divin, autonom ce se impune spiritului și inimii noastre«.

Afară de »*Polyeucte*« e greu de găsit, chiar în literatura clasică, o singură capodoperă care să reproducă natura informată de grație. Massis e în această chestie, în contradicție cu Boileau. Afirmă apoi că nu e nimic mai prielnic romanului decât o viziune catolică a lumii. Din punct de vedere al doctrinei pe care o reprezintă, Massis e un neoclasic, catolic și thomist. El încearcă să contopească în una singură, două doctrine care pot exista foarte bine distincte. Căci agnosticul Maurras proclamă virtuțile clasicismului, pe când unele opere catolice și thomiste ca »*Divina comedie*«, nu sunt clasice.

Perfecția clasică presupune desigur o erarhie, obligă pe scriitor la o alegere și la respectarea unei discipline și acest principiu de ordinație și alegere e riguros definit, odată pentru totdeauna.

Subt influența filozofului thomist Maritain, Massis caută să dea scriitorilor o lecție de realism.

Massis vorbește deasemeni de »reintoarcerea la realitate pe căile inteligenții». Dar inteligența ca supunere la legile rațiunii sau la principiul identității nu e suficientă pentru artistul creator, spune, greșit pentru savant, filozof și chiar pentru critic. Ea nu joacă decât un rol secundar ca ordonatoare a elementelor. Intuiția dimpotrivă, pe care Massis o consideră numai ca susceptibilă de eroare, ar fi adevărata producătoare a frumuseții.

(Jean Paul Zimmermann. Philosophies, Nr. 3, Septemvrie V. R.)

Scrisori inedite ale lui Dostoevski. După ispășirea pedepsei de patru ani muncă silnică în închisorile Siberiei, Dostoevski a fost incorporat într'un regiment de infanterie și a trăit mai mulți ani ca soldat, apoi ca ofițer, în acea parte a Rusiei. Decurând s'au găsit scrisori din epoca aceea (1835—1859) care lămuresc mai bine viața lui de atunci.

Intr'una trimisă fratelui său Mihail la 21 August 1855, din Semipalatinsk, se vede că ducea o viață monotonă, sănătatea îi era șubredă și nutrea în suflet un dor nemărginit de familie. Singurătatea sufletească îl doboră și se ruga să i-se scrie câteva rânduri măcar, căci era singur »ca o piatră aruncată».

În altă scrisoare din aceeași localitate, cu data de 22 Decemvrie 1856, Dostoevski scrie Varvarei, sora lui, și i-se destăinuiește ca unui duhovnic: Întâlnise o femeie »inteligentă, fermecătoare, instruită, cu un caracter blând», pe care o iubea și cu care voia să se însoare. Iși făcea planuri că din solda lui de ofițer și cu un câștig în urma scrierilor pe care le va publica, va trăi. O ruga să interviev pe lângă un moș al lor, bogat, să-i trimită șase sute ruble de care avea nevoie momentan. Ca ultim argument în sprijinul hotărârii lui, spune că pe lângă un tovarăș care-l înțelege, viața de familie îi va aduce și liniște. Nu va mai fi prigonit de administrație, va fi om serios și cu răspundere și nu va mai greși ca înainte. Va căută să obție încrederea guvernului și voia de a-și tipări scrierile. (Revue Mondiale)

(V. R.)

Marcelin Boule, Les hommes fossiles: éléments de paléontologie humaine, Paris, ed. Massou.

Dr M. Boule studiază omul fosil cum ar studia orice fosilă cu aceleași procedee și fără nici o preocupare filozofică.

Lucrarea începe cu un studiu comparativ al Primatelor actuale (Maimuțe și Om) cu maimuțele fosile, Nu se cunoaște maimuța fosilă care să micșoreze mai simțitor intervalul între maimuță și om. Examenul critic al Pithecantropului nu conduce la concluzia că această ființă ar fi veriga mult căutată. D. Boule crede că acest fosil aparține unei ramuri terminale.

Dela democrația formală la acea creatoare. Înainte de izbucnirea războiului mondial, democrația formală nu exista încă în Germania. Sindicatele muncitorești trebuiau să lupte pentru libertatea lor de mișcare și dreptul de coaliție al muncitorilor nu era încă asigurat. Muncitorimea era înlăturată în Prusia dela viața politică, prin sistemul electoral al celor trei clase iar în imperiu, stingerită prin învechita împărțire a cercurilor electorale, ea era deasemeni exclusă din administrația statului. Puterea constructivă a clasei muncitoare germane era paralizată de structura feudală a statului. În cercurile politice și sindicale e destul de răspândită însă părerea că democrația politică a fost realizată odată cu revoluția din 1918, pe când cea economică e numai la început. Democrația politică formală nu trebuie însă confundată cu adevărata democrație politică creatoare. Căci democrația politică nu poate fi separată de cea economică și nu poate fi cucerită, cum cred unii, înaintea ei. Robia economică e după Marx baza robiei politice și sociale a muncitorimii salariate. Victoria economică numai a acesteia, va aduce adevărata libertate. Căci muncitorul salariat e și azi subordonat politicește clasei capitaliste și mijloacele economice joacă un rol hotărâtor în alegerile politice. Dar chiar când clasa muncitoare ar poseda majoritatea în minister și parlament, ea nu ar avea încă în mâni, adevărata administrație a statului. Căci îi lipsesc deocamdată cunoștințele și experiența necesară. Mulți socialiști au avut în Noembrie 1918 iluzia, că domnia com sarilor poporului socialiști înseamnă deja cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare. Ei așteptau în același timp întreaga transformare a economiei statului și societății prin decrete politice a tot puternice și liberatoare. Dar clasa muncitoare nu ajunge la adevărata stăpânire a puterilor statului, decât atunci când dispune de forța economică necesară pentru a duce socialismul (în stat și administrație) politicește, la îndeplinire. În Rusia, partidul comunist, care a acaparat în

mod violent statul, nu a putut realiza nimic practic. El a distrus numai formele pline de fãgãduinți ale colectivismului capitalist și în loc de a emancipa proletariatul socialist, a dezlãnțuit instinctele individualiste de proprietate ale țãrãnimii. Rezultatul final individualist al dictaturii bolșevice în Rusia și cursul negativ al catastrofei din Noembrie în Germania, au fãcut pe mulți socialiști sã se îndoiascã de o soluție pur politicã a problemei social-democratice. Organizația economicã social-democratã trebuie sã preceadã statul social democrat viitor. Și în aceastã privințã, activitatea sindicalã și cooperativã, dupã cum afirmase încã înainte de rãzboiul revizionismul și reformismul împotriva radicalismului ortodox marxist, vor avea rolul hotãritor.

(Paul Kampffmeyer. Sozialistische Monatshefte, Februar V. R. III. 24, 3).

Kant și Societatea Națiunilor. Kant se inspirã dela filozofia socialã a secolului XVIII, caracterizatã prin raționalism și optimism. Sursele sale în aceastã privințã sunt Locke și Rousseau. Dela cel din urmã la individualismul și ideia democraticã, Revoluția francezã cu principiile umanitare îl influențiazã deasemeni. Kant se declarã contractualist. Dupã el, cași dupã Rousseau, societatea e rezultatul unui contract, prin care indivizii izolați își alieneazã o parte din libertate pentru avantaje în comun. Ceiaçe se întãmplã între indivizi, se poate realiza și între națiuni. Idealul social va fi o societate a națiunilor, organism superior acestora care va reglementa și dreptul internațional. Prima idee în acest sens a fost datã de Bernardin de Saint-Piere. Kant o reia dupã acesta. Proiectul lui conține deziderate ca acestea: dispariția armatelor permanente, forma de stat republicanã, dreptul de autodeterminare, autonomia politicã a fiecãrui stat. În aceastã privințã, Kant este cel mai principal precursor al Societãții Națiunilor, realizatã abia dupã o sutã și mai bine de ani dela moartea lui.

(Th. Ruysen, Revue de Méthaphysique et de Morale).

CRONICA.

Sănătatea publică și apărarea națională. D. prof. dr. I. Cantacuzino a ținut, la Universitatea liberă din Capitală o foarte interesantă conferință despre »Rolul sănătății în apărarea națională«.

Distinsul profesor susține, cu foarte dreptemei, că problema sănătății n'are numai un caracter simplu medical, ci ea trebuie privită din întregul punct de vedere sociologic, economic și cultural.

Problema este economică pentru că de buna așezare a vieții materiale, depinde traiul perfect sănătos al locuitorilor țării, întemeiat pe o rațională de echitabilă distribuire a muncii, a rezultatelor muncii și a beneficiilor ce decurg din ea pentru cei cari muncesc. O rațională întocmire a lucrului ce stă la baza hranei populațiunii, înlătură variatele crize de ordin economic ce impun totdeauna locuitorilor privațiuni și jertfe dăunătoare bunei stări a organismului colectiv sub acest raport.

Problema este implicit sociologică pentru simplul motiv că ea, interesând de aproape conglomeratul social al unei țări, de buna sau de reaua administrare a intereselor sociale depinde atât respectarea cât și înfrângerea legilor sociologice, în puterea cărora, în chip natural, stau societățile omenești.

Dar problema este și culturală, în acelaș timp, pentru că ea presupune necesitatea unei propagande de ridicare culturală a celor mulți, în vederea înălțării nivelului de pricepere a

maselor, în scopul evident ca populația să găsească în sine însăși mijloacele de a se feri singură de boile ce o bântuie din când în când.

Numai când măsurile de apărare de ordin economic, sociologie și cultural, nu sunt suficiente ca să garanteze terirea populațiunii de flagelele bântuitoare, numai atunci latura medicală a problemei e pusă violent la ordinea zilei și atunci reprezentanții științei medicale intervin hotărît cu luminile și cu geniul lor ca să înlăture nu să localizeze primejdii. În mod obicinuit însă, problema sănătății publice, sub raportul apărării naționale, trebuie pusă în complexul ei.

Intr'adevăr, nu numai oficialitatea sanitară, dar și toți factorii, pe cari îi interesează faptul ca vitalitatea neamului să nu-și slăbească funcțiunea ei energetică, sunt ținuti să intensifice acțiunea de stărpire a focarelor de îmbolnăvire individuală sau colectivă, prin măsurul de igienă socială, aplicată pretutindeni cu energie, la sate ca și la orașe, în fabrici ca și în cazărmi, în viața generală a țării într'un cuvânt.

Boalele sociale ca tuberculoza, sifilisul, pelagra, paludismul, presupun într'adevăr, pentru înlăturarea lor, o serie de lucruri, la care sunt chemați și datori să colaboreze, toți oameni de specialitate, cu sprijinul bine înțeles al brațelor mulțimii și al conștiinței tuturor, operă constructivă pentru înfăptuirea căreia nici un sacrificiu nu este de disprețuit, ba chiar jertfele sunt prea necesare.

Apărarea națională se întemeiază pe brațe valide, pe minte sănătoasă, pe sănătatea morală a oamenilor. Acestea toate, în strânsă legătură unele cu altele, asigură țării un mers înfloritor înainte, un avânt sănătos sub soare un val de înviore, toate puternice sprijinătoare ale edificiului național.

Iată meditațiuni ce ni le sugerează interesanta conferință a d-lui prof. dr. I. Cantacuzino.

Astfel stă problema apărării naționale, privită de sus, vulturește, fără calculele parcimanoase, fără precauții inutile dar păgubitoare, dacă nu chiar primejdioase.

Toți oamenii de bine în România vor trebui să înțeleagă problema în acest chip.

(L. I.)

Congresul de la Chicago. A fost ceva extraordinar al 28-lea Congres euharistic internațional ce s'a deschis Duminică în 20 Iunie la Chicago. Careinalul *Bonzano* legat al Papii a sosit în 16 la New-York unde l-au primit 500.000 de catolici. Imediat ce-a pus piciorul pe pământ american a plecat la Radioul Părinților Sf. Pavel prin care a transmis Americii înțregi mesajul Sfântului Părinte Papa Piu XI La Chicago Cardinalul a fost așteptat de alți nouă Cardinali și 60 de episcopi și de ca trei milioane persoane, dintre cari un milion de streini. Congresul s'a deschis în 20 când s'au celebrat 6000 (șase mii) liturghii și s'au cuminecat un milion de credincioși. A doua zi a fost închinată pruncilor, când la liturghia celebrată la un altar de 40 metri înalt a cântat un cor de 62.000 de copii. A doua zi, a fost a femeii, când 11.000 surori și alte coriste au cântat la liturghie. A treia zi a fost a universitarilor, când a cântat un cor de 30.000 de universitari catolici. Atâția pelerini au fost, că uriașul oraș Chicago nu i-a încheput; pelerinii au stat noaptea în va-

goane și pe vapoare. La banchetul dat în onoarea delegatului papal au fost de față toți cardinalii, episcopii, apoi reprezentantul președintelui Coolidge secretarul de Stat al lucrărilor publice James Davis; guvernatorul Illinoisului Leon Swall; primarul din Chicago Wiliam Dever, și alte notabilități. Congresul s'a închis cu o procesiune de nedescris în ziua de 24 Iunie și cu binecuvântare papală. Din cele 28 congrese euharistice nici unul nu se poate asemăna cu cel dela Chicago. Iată ce este și ce poate Biserica catolică. (Vest)

Guvernul și funcționarii. În ultimele consilii de miniștri, guvernul s'a ocupat de chestiunea scumpirei traiului și de funcționarii publici. Suntem fericiți că guvernul a început să se preocupe de slujbașii Statului. În special stabilitatea și prestigiul corpului funcționarilor, fără de cari, ori ce lefuri s'ar da, nu se poate asigura, o situație normală, — ar trebui să îngrijească guvernul. Căci dacă slujbașul n'are siguranța locului ce-l ocupă, oricât de mare ar fi leafa, nu va avea nici îndemnul la lucru nici spiritul de sacrificiu necesar. Și oricare ar fi nevoile materiale ale zilei, dacă se disprețuesc aceste elementare considerațiuni, toate făgăduelile pe cari le face guvernul, cu o mare generozitate, nu pot liniști spiritele. În comunicatul dat presei s'a promis invalizilor, văduvelor, orfanilor, funcționarilor, pensionarilor, îmbunătățirea complectă a situației lor, dar în același timp numărul diurniștilor crește mereu iar incasările Statului se micșorează prin scăderea diferitelor taxe și impozite, — bugetul rămânând bineînțeles echilibrat în concepția acestor mari și generoși financiari. Păcat numai că cooperativele și casele clădite pe hârtie, ca și salariile și pensiile imaginare, nu au darul de a îmbunătăți soarta nimănui.

Și în afară de normalizarea salariilor se mai pune azi ca o problemă de actualitate armonizarea lor în mod drept.

Am dori ca în această privință actualul cabinet să poată face ceva serios.

Profesori și maeștri cursiști din Ardeal confirmați ca titulari provizorii. Profesorii și maeștrii cursiști din Ardeal, numiți cu încredințare, pe baza diplomelor obținute dela comisia de examinare din Cluj, au fost confirmați ca titulari provizorii, pe data, la care au fost numiți cu încredințare cu excepție acelor. cari ocupă catedre, ce nu corespund diplomei lor, fie ca specialități, fie ca grad sau categorie de școală. Aceștia din urmă, spre a putea fi confirmați ca titulari provizorii, vor fi transferați la catedre ce corespund calificației specificate în diploma lor.

Gradațiile convenite acestor profesori și maeștri cursiști, se vor transforma din gradații învățătoresți și preoțesți, în gradații de curs secundar (profesor sau maestru) pe aceeaș dată, pe care au fost confirmați ca titulari, ori numiți cu încredințare.

Nouă secții la Academia română. Din cercuri autorizate transpiră intenția Academiei Române de a adăoga alte două secții, secțiilor existente până acum. Ideea a fost vântuată în adunarea generală din anul acesta și dacă ea va câștiga aderenți este probabil că în curând vom avea de numărât o nouă secție de științe sociale, cu trei subsecții pentru drept, economie politică și filosofie și o nouă secție pentru artele frumoase.

Se încearcă astfel realizarea unei propuneri făcute încă din 1923, de d. prof. D. Gusti, în cunoscutul său discurs de recepțiune: Ființa și menirea Academiilor. D profesor Gusti subliniase cu vigoare caracterul de totalitate al spiritului omenesc în știință,

filozofie și artă, și cerea ca Academia să întrupeze această cuprinzătoare totalitate. Sunt de reținut adâncile și avântatele cuvinte ale discursului de recepțiune: »Academia perfectă, ca sanctuar al spiritului uman, oferă într'un tip individual tabloul prescurtat al umanității complete. Umanitatea culturală este deodată savantă și artistică, toate fețele și elementele ei trebuiesc deci undeva reunite într'o superioară armonie și puternică unitate. Academia trebuie să devină adăpostul atât al lui »raison raisonnante«, al Rațiunii științifice și filozofice, ca și al Inspirației artistice, știința Filozofia și Arta nu desemnează obiecte diverse, ci formează un mare și acelaș cămin cultural, unde un sistem de gândire valorează cât un poem ori o simfoaie, o simfoaie și un poem valorează cât o descoperire științifică, o viață de om de știință, nu este un rol și o ambiție, ci o viață de virtute. — unde știința, filozofia și arta sunt identice, unde a ști, a cugeta și a admira, sunt acelaș lucru, unde cad toate opozițiile, unde natura omenescă și-a regăsit în identitate obiectul înaltei armonii a tuturor facultăților și aspirațiilor sale. — Această apologie a Științei, Filozofiei și Artei, care formează apoteoza Creației, este actul de pietate pe care Academia perfectă are a-l înfăptui. Academia este Centrala optimistă a productivității spirituale fericite și a Idealismului biruitor«.

La aceste rațiuni filozofice, se adăugau altele noi și de un alt caracter, pentru a-l îndreptăți pe noul Academician să ceară secții noi. Printre străbunele Academiei de astăzi se numără și cea »Societate filozofească a Neamului Românesc în mare Prințipatului Ardealului« din 1795. Crearea unei noi secțiuni sociologice și filozofice înseamnă așa dar reluarea unei idei tradiționale.

Protejarea bunelor moravuri în Statele Unite. Autoritățile orașului New-York s'au hotărât să reacționeze împotriva stării de lucruri din metropola americană. Juriul pentru reprezentanțiile teatrale, compus din cetățeni de ambe sexe, și ales de către procuratorul districtului, a început să funcționeze. Patru spectacole până acum au fost denunțate ca indecente. Procuratorul a ordonat, ca unul din aceste spectacole să fie suspendat, iar diferite scene din celelalte să fie scoase. Jurații, cari nu se cunosc între dânsii, s'au dus în teatre, fiecare pe contul său propriu și apoi au informat pe procurator.

Juriul funcționează astfel: dacă nouă din zece jurați găsesc ceva de zis asupra unui punct al spectacolului, se dă impresariului o săptămână timp ca să facă modificările necesare. Dacă impresariul nu ia măsurile convenite, spectacolul e interzis.

Dacă spectacolul e condamnat în bloc, el trebuie să înceteze imediat.

Conferința Cooperatorilor. *Organizarea cooperatistă a circulației bogățiilor țării.* În urma înștiințării dlui ministru al cooperăției Trancu-Iași, a avut loc la centrala cooperativelor de producție și consum, în ziua de 12 Iunie a. c., o consfătuire la care au participat reprezentanții federaționale de cooperative și organele de îndrumare ale Centralei Cooperativelor.

Conferința a avut scopul să discute lucrările preliminare necesare în vederea alcătuirii codului cooperăției,

Problema producției cooperatiste.

D. ministru Trancu-Iași dă cuvântul dlui Mladenatz, referentul conferinței, care discută problemele actuale ale mișcării, dsa după ce amintește desbaterile congresului din 8 și 9 Maiu 1926, și hotărârile luate cu această ocazie, vorbește despre problemele

actuale ce are cooperăția să le rezolve și măsurile ce trebuiesc luate pentru aducerea la îndeplinire a dezideratelor de atunci. Astfel d-sa vorbește despre organizarea cursurilor cu conducătorii cooperatori și personalul lor tehnic, despre sărbătorirea zilei cooperăției la 3 Iulie a. c., despre necesitatea întăririi fondurilor proprii ale cooperativelor și despre nevoia creditului în cooperăție, care să fie canalizat prin centralele respective.

Într'o expunere largă dezvoltă d-sa apoi problema producției cooperatiste, a desfacerei acestei producții, accentuând mai cu seamă asupra organizării vânzărilor în comun a producției satelor și în deosebi a cerealelor. Încheie, cetind formularul de chestionar ce a fost propus discuțiunii potrivit ordinei de zi.

Promisiunile dlui Trancu-Iași.

D. ministru referindu-se la propunerile dlui Mladenatz, arată că d-sa împreună cu întreg guvernul au intențiunea de a da cel mai larg sprijin mișcării pentru a face din ea baza economică a țării și pavăza elementului românesc. Roagă pe reprezentanții mișcării să facă propuneri concrete pentru organizarea cooperatistă a circulației bogățiilor țării, pentru ca aceste propuneri să le prezinte Comisiunii Economice a Guvernului, care ca și d-sa privește cu un deosebit interes chestiunea, înțelegând să sprijine agricultura pe toate căile. Aceste propuneri sunt cu atât mai de actualitate, cu cât la modificarea tarifului vamal care urmează să se facă în curând, d-sa intenționează să facă însemnate avantaje cooperăției.

Din discuțiile ce au avut loc, a rezultat că pentru alcătuirea codului există un bogat material adunat, rezultat atât din congresele regionale din 1924, cât și din congresul general din Ianuarie 1925, care poate fi folosit cu destul succes.

Conferința se oprește numai la ținerea unor conferințe regionale, pe specialități care să aibă loc după propunerile ce s'au făcut în August și Septembrie a. c. pentru producție la Tarcă, jud. Neamț, pentru pescăria la Galați și pentru consum la Craiova. (c).

Un preot catolic victima științei. În 8 Iunie a murit în parohia Pontigny (Franța) parohul catolic Tuaigne, care și-a dedicat viața cercetărilor științifice cu razele X: În 1923 a primit premiul Carneje (5000 frs) cu medalia de argint. În ultimul timp se ocupa cu aflarea bucăților de proiectile în trupurile celor răniți cu razele X, folosindu-și trupul propriu la experiențe înghițând bucăți de fier și aflându-le cu radiu: În urma acestor experiențe a contras o netrită. Radiul l-a ars, a trebuit să-i se taie o mână; dinții i-au căzut, un ochiu și-l-a pierdut. Experiențele lui au salvat mii de vieți, dar radiul l-a repus, lăsând în urma sa o mare pierdere pentru știință și pentru omenire; pentru Biserica regret și glorie.

Regimul sp. rituoaselor și sănătatea publică. Parlamentul s'a ocupat în ultimele zile ale acestei scurte sesiuni, de un proiect de lege asupra băuturilor spirituoase, readucându-se ast-fel la ordinea zilei această problemă, mult mai însemnată decât pare la prima vedere.

Este de făcut înainte de toate, observația că prin proiectul acesta, — care, nu e în definitiv de cât o reformă pur fiscală, — se atacă o problemă care trebuia privită în întregime ei, și mai cu seamă din punctul de vedere al intereselor sănătății publice și al igienei sociale.

E veche și cunoscută până la banalitate constatarea că alcoolismul este una din plăgile cari rod populația noastră, în deosebi pe cea rurală și ori-ce guvern conștient de rolul său

și de răspunderea sa față de interesele superioare și permanente ale Statului, e dator să se preocupe de această problemă și să combată alcoolismul printr'un regim anume întocmit al fabricațiunei și consumațiunei băuturilor spiritoase.

Desigur, există în chestiunea aceasta și un interes fiscal al Statului, de vreme ce taxele asupra băuturilor de tot felul reprezintă unul din capitolele însemnate ale veniturilor Statului. Dar încă odată, nu fiscalitatea este partea de căpetenie a reformei ci restrângerea treptată a consumațiunei spiritului și a băuturilor tari și neigienice, și favorizarea oare-cum a băuturilor zise igienice, deci combaterea alcoolismului.

Nu mai reamintim aci datele statistice publicate de direcțiunea generală a serviciului santar, din care se văd revagiile făcute de alcoolism, mai ales acuma, după războiu, când prin împroprietărirea, săteanul-proprietar are la dispoziție mai multe mijloace materiale pentru a-și satisface acest viciu. O mare parte din veniturile țărăniei noastre merg la cârciumă și, pe lângă laturea igienică, problema are și o lature economică.

Toate țările civilizate au luat măsuri împotriva alcoolismului și, fără a merge până la prohibițiunea din Statele-Unite, s'a ajuns, ca în Suedia de pildă la un regim care să înlăture plaga aceasta socială care primejduiește sănătatea generațiilor viitoare. — de vreme ce e constatat că urmașii alcoolicilor sunt slabi și degenerați, atunci când nu mor în primii ani ai copilăriei.

Din acest punct de vedere complex a fost privită problema de partidul liberal și de ministrul lui de finanțe care a depus în cameră o reformă completă a regimului băuturilor.

Guvernul actual a început să acorde numeroasele brevete noi, sporind în

proportii mari numărul cărciumelor. Acum, se zice că nu s'ar ma acorda brevete noi.

Proiectul ce se discută în Parlament nu se inspiră decât dela interesele pur fiscale ale Statului, prevede o urcare a taxelor, dar nu cuprinde absolut nici o dispozițiune relativă la restrângerea consumației spiritului și a băuturilor tari, nici o măsură eficace pentru combaterea alcoolismului. Interesele particular ale unor anume categorii de producători au fost precumpănitoare și s'a făcut și în această chestiune demagogie, trecându-se peste marile interese generale ale sănătăței publice și igienei sociale grav amenințată de urmările alcoolismului.

Să nădăjduim că la toamnă problema va primi o soluțiune complectă și sănătoasă, căci Statul nu poate pune interesele sale fiscale deasupra celor

cari sunt în legătură cu sănătatea și însuși viitorul rasei.

V.

Mizeria din Budapesta. Epidemia sinuciderilor. Lipsa de lucru. Numărul sinuciderilor din Budapesta a crescut în ultimele săptămâni în mod înspăimântător. Cauza sinuciderilor este greaua situație economică. În Ungaria domnește o mare lipsă de lucru. Zeci de mii de persoane n'au aici nici o ocupație deja de 5 - 6 luni. Poliția din Budapesta înregistrează zilnic 20 - 25 sinucideri. Mizeria este colosală. Pe străzile Budapestei se poate vedea tablouri din cele mai triste. Oameni sleiți de foame cad pe stradă și sunt duși la spitale. Acolo sunt îngrijiți câteva zile și apoi sunt iarăș expuși foamei. În ultimele zile s'a constatat câteva cazuri că oameni aduși la spitalului n'au mâncat deja de 4 - 5 zile nimic.